

Navodir ush-Shabob (I- qism)

Alisher Navoiy

Xazoyin ul-Maoniy: Turtinchi Devon

ALIF HARFINING OFATLARINING IBTIDOSI «NAVODIR»DIN

1

Zihe zuhuri jamoling quyosh kebi paydo,
Yuzung quyoshig'a zarroti kavn o'lub shaydo.
Yuzung ziyosidin ar subh ayni ichra bayoz,
Sochnng qorasidin ar shom boshida savdo,
Zuhuri husnning uchun aylabon mazohirni,
Bu kuzgularda ani jilvagar qilib amdo.
Chu jilva ayladi ul husn istabon oshiq,
Saloyi ishqin etib ofarinish ichra nido.
Pariy qabul eta olmay ani, magarkim men
Qilib otimni zalumu jahul birla ado.
Demayki men o'zi ma'shuq o'lub, o'zi oshiq
Ki, tig' g'ayrat o'lub anga naqshi g'ayrzudo.
Navoiy o'lmadi tavhid guftugo' bila fahm,
Magarki aylagasen tilni qat'u jonni fido.

2

Ilohiy amringa ma'mur yetti torami a'lo,
Ne yetti torami a'lo, to'quz sipehri muallo.
Jamilzikrlig o'lg'an jamoling etti tamanno,
Vusulfikrlig elga visoling o'ldi tavallo.
Xayol bikrlarin jilvagarlik etkali har yon,
Sen aylading hulali durri nazm birla muhallo.
Ibodatingg'a yangi oy bo'lub xam o'ldi musalliy,
Sipehr atlasidin solibon havog'a musallo.
Chu sendin o'ldi quyosh panjasi arosida oltun,
Socharg'a dog'i sen etting anga karam yadi tulo.
Demakka zikring erur xonaqoh ichinda hayo huy,
Saloyi ishqing ila ahli dayr ichra alolo.
Navoiy, ahli junun zumrasig'a kirdi ilohiy,
Chu aylading ani Majnun, o'zungni qil anga Laylo.

3

Yuzung ko'zgusidin olamda yuz nuru safo paydo,
Quyosh andin aningdekkim quyoshdin zarra nopaydo.
Sening ko'yung nasimig'a o'zin soldegki jon toptin,
Masih anfosidin gar xastag'a bo'lmas davo paydo.
Azaldin to abad sathi vujudung zarfi to'lmaskim,
Anga ne ibtido paydodurur, ne intiho paydo.
Sen etting sham'u gulda jilvakim, parvonavu bulbul
Biri kuydi, biriga bo'ldi yuz dardu balo paydo.
Sening nash'ang edi Shirin ila Laylodakim, Farhod O'lub,
Majnung'a bo'ldi yuz tuman ranju ano paydo.

Mazohir istabon asmog'a ishq husn ko'rguzdung
 Ki, paydo xirmani ajz o'ldiyu barqi jafu paydo.
 Birov yettp sangakim o'zlugi dashtini tay qildi,
 Baqo istar kishi avval kerak qilsa fano paydo.
 Sanga ko'nglumdagi hojatni ne hojat yo'qki arz etsam,
 Ulus ko'nglida pinhonlar erur chunkim sango paydo.
 Navoiy gulshani vaqtig'a ehson yamg'urun yog'dur
 Ki, anda gul bila bulbulg'a yo'q bargu navo paydo.

4

Zihe el nihoni sanga oshkoro,
 Nihon dardima oshkor et mudoro.
 Ne dardingni ko'nglumda asrarg'a toqat,
 Ne sirringnn og'zing'a olmaqqa yoro.
 Xayolnngda savdo pishirg'anda, aylab
 Dimog'imni oshufta ul zulfi soro.
 Firoqing aro jon talashurda yog'ib
 Hamul g'am tog'idin boshim uzra xoro.
 Tarahhum, tarahhum, tarahhum, tarahhum,
 Buto, chobuko, mahvasho, gul'uzoro.
 Qorang'udurur olam ohim tunidin,
 Quyosh yanglig' och orazi olamoro.
 Navoiyg'a jon oshkoru nihon sen,
 Zihe el nihoni sanga oshkoro.

5

Yo rab, ul soatki tushkay hajr jismu jon aro,
 Solg'ung oyini firoq ul ganju bu vayron aro.
 Sarsaroyin har quyun qilg'ay badan tufrog'ining
 Juzv-juzvin bir-bir ushbu gunbadi gardon aro.
 Uyla sovrulg'an anosir har tarafkim, topmag'ay
 Bir-birisidin nishon, bu vodiya hirmon aro.
 Jism tarkibi parishon bo'lg'ay ul yanglig'ki, aql
 So'ngra jam' o'lmoqqa ruxsat bermagay imkon aro.
 Jism ila jon ichra garchi tushkay oshubi firoq,
 Solma furqat ibtilosi jon bila iymon aro.
 Juzv-juzv ayrilsa bir-birdin ne g'am, gar qo'ymasang
 Lutf etib yolg'uz meni ul vodiya hijron aro.
 Har necha to'foni isyonim chekar gardung'a mavj,
 Kimsaga Nuh o'lsa kashtiybon ne g'am to'fon aro.
 Ul habibingni shafi'im qilki, bo'lg'ay yuz tuman
 Nuh muhtoji aning bu bahri bepoyon aro.
 Ey Navoiy, jonni tufrog aylagil faqr ahlig'a
 Istasang manshurluq ul xayli oliyshon aro.

6

Zihe buroqing izi mehru sayri barqoso,
 Bu barq sayri bila po'yasi falakfarso.
 Burun qadam bu makondin chu lomakon qo'ydung,
 Ne nav' deyki, aning gomi erdi gardunso.

*Visol subhi deyin, yo 'q uruj oqshomikim,
Sabohdek edi ul barq nuri birla maso.
Qo 'lin bu barq yorutti, damin bu yel ochdi,
Agar sipehr uza Muso edi va gar Iyso.
Chu qoldi sayrida ruhu-l-amin, ne tong, ul ham
Gar o 'lmadi safaringning nihoyatig 'a raso.
Maloyik o 'lmadilar ul haram aro mahram,
Rijol xilvati davridin ul sifatki niso.
Navoiy asru buzulmish, boqib inoyat ila
Aning buzug 'lug 'ini bir ko 'z uchi birla yaso.*

7

*Bediling xayli rusul, sensen alarg 'a dilrabo,
Yo nabi, ruhiy fidoka ahlan va sahlani marhabo.
Goh davlatliq boshingdin ketmayin chatri sahob,
Gah falakrav markabing 'a yetmayin payki sabo.
Shomi vasling topmag 'ang 'a subhi sodiq har sahar,
Panjayi xurshid ila pirohanin aylar qabo.
Tufrog ' o 'lmish, men qo 'yay deb ostonbo 'sungg 'a yuz,
Holima rahm aylabon qilma bu ranjimni habo.
Sheri gardun ul kishiga bo 'yni bog 'lig ' bo 'lg 'ay it
Kim, eshiging itlarin topqay o 'ziga aqrabo.
Bo 'lmag 'ay erdi muyassar «Xamsa», ya 'ni panj ganj,
Qilmasa erdi madad holimg 'a besh oli abo.
Ey Navoiy, chorayi dardingni qilg 'ay ulki bor
Ham rasulu ham amin, ham mustafo, ham mujtabo.*

8

*Kimki, yetkay ishq dardu dog 'idin ofat anga,
Dog ' mehri saltanatdur, dard erur sihat anga.
Ishq ko 'yi tufrog 'i bir kimiyodurkim, erur
Yuz quyosh iksiricha, balkim fuzun qiymat anga.
Ishq dayri bazmining sing 'an safoli ichra may
Kim ichar, Jamshid jomin tanlamas himmat anga.
Har chubo 'lg 'an toridur aflok qasrig 'a kamand,
Ulki bo 'lsa ishq eski sholidin kisvat anga.
Chun tushar oshiq tanig 'a ishq o 'tining shu 'lasi,
Uyla shahdurkim, erur zarbaftdin xil 'at anga.
Har sharar ul shu 'ladin bir barq erurkim, kul qilur
Lam 'adin yuz shoh taxtu tojini hirqat anga.
Ishq o 'ti boshig 'a tushkankim, ul o 'tdin chiqsa dud,
Shoh zarrin toj ila chatrig 'a ne hojat anga.
Toj davlat bersa ishq o 'tidin, olib bir sharar
Buki o 'rtar o 'zlugin, yetmasmu bu davlat anga.
Soqiyo, bir boda tut, do 'zax o 'tidek hirqati,
Lek jannat kavsaridek lavn ila safvat anga.
To ichib do 'zaxqa ham kirsam sirishkim saylidan,
Qolmag 'ay xalq o 'rtamoqda shiddatu hiddat anga.
Ey Navoiy, nazming asru soda erdi qo 'ydi yuz,*

Shoh islohidin oncha zeb ila ziynat anga.

9

*Ul pariypaykarki, hayron bo 'lmish insu jon anga
Kimki, hayroni emas, men telbamen hayron anga.
Ne ajab parvonadek kuysam yuzi sham 'ig 'akim,
Ko 'p bo 'lubmen vasl ummidi birla sargardon anga.
Toiri hajring buzug ' ko 'nglumnikim qilmish vatan
Chug 'zdekdurkim, nishiman keldi bir vayron anga.
Hajrida tah-tah ko 'ngul qon bog 'lag 'andindur nishon,
Nomai shavqumki tim-tim tomdi ko 'zdin qon anga.
Tiyrboroni g 'aming ko 'nglumgakim yog 'di erur,
Har tarafdin barqi ofat lam 'aiy paykon anga.
Otashin gul chunki bulbul kuydurur yuz vajh ila,
Ne osig ' faryodu afg 'on birla ming daston anga.
Ey Navoiy, ko 'ngluma amr etma tarki ishqkim.
Ul samandardur, emas o 't furqati imkon anga.*

10

*Chin kiyigi desam ko 'zin, vah, nedurur itob anga,
Chunki qorasi ko 'rguzur har sari mushki nob anga.
La 'li labingda ter bo 'lub obi hayot qatrası,
Yoki Xizr suyi labing, qatra bo 'lib hubob anga.
Yopmadi ko 'zni ashkkim, boqmasun o 'zga yuzga deb,
Har sari ayni rashkdin yopti g 'aming niqob anga.
Jismim agar kuyar, ko 'ngul tolpinuri ajab emas,
Kimki uyiga tushsa o 't, yo 'q ajab iztirob anga.
Oqmadi xo 'y uzoridin la 'lig 'akim, hakimi sun '
Ezdi hayot sharbatin, emdi urar gulob anga.
Zulfi xayolidin ko 'ngul har yon etar havo, valek
Saydg 'a ne xalos chun bog 'lig ' erur tanob anga.
O 'zlugining hijobidin kimki o 'zin xalos etar,
O 'zga qayonki solsa ko 'z, mumkin emas hijob anga.
Ahli mazallat ohining novakidin sipehr agar
Qochmadi muncha, bas, nedur ham bo 'lubon shitob anga.
Va 'dayi vasl etib edi, tushta ayog 'in o 'pmisham,
Dema, Navoiy, ul pariy aylamasun hisob anga.*

11

*Vahki, hol oshufta qildi anbarin xoli manga,
Qo 'ydi yuz bir xol shavqidin ajab hole manga.
Ishq ko 'yida gadomen siymgun ashkim bila,
Budurur ishq ichra bo 'lsa joh ila mole manga.
Qayda imkoni hayotim, ey ko 'ngul, chun dam-badam
Sog 'ari furqat tutar bir hajri qattole manga.
Ne g 'animat suvrat o 'lg 'ay gar musavvir jon olib,
O 'xshash ul mahvashqa yozib bersa timsole manga.
Bulbulu parvona ishq oshubidin parvoz etib,
Bo 'ldilar g 'oyib, netaykim, yo 'q paru bole manga.
Ahli aysh oltun ayoq sofin ichib, kiydig harir*

*Kim, safoli faqr durdi basdurur shole manga.
Yor jon olsa Navoiydin erur topshurmag'i,
Ul gar ahmol aylamas, xud yo'qtur ehmoale manga.*

12

*Bukim qolibdur ul oy hajrida hayot manga,
Hayot qolmamish azbaski bor uyot manga.
Ulusni o'lturur ul sho'x iltifot aylab,
O'larmen ushbuki hech etmas iltifot manga.
Meni xud ayladi qatl, ushbudur vasiyatkim,
Ko'ngulni ham karam aylab yetursa bot manga.
Qush o'lmisham, yog'ibon hajr o'qi, vale ne osig'
Ki, bo'lmas ul taraf uchmoqqa bu qanot manga.
Tuganmagay yozilib mehnatim, agar bo'lsa
Firoq shomi qoravu falak davot manga.
Chu yor aylar emish barcha yerda jilvayi husn,
Teng o'ldi Ka'ba bila dayri So'mnot manga.
Navoiyo, chu emas nasya naqd birlan teng,
Behisht voizi purgo'g'avu Hirot manga.*

13

*Kelmay ul qotili zamona manga,
Bo'ldi hajr o'lgali bahona manga.
O'qi zaxm aylab o'tti ko'ksundin,
Yara qoldi vale nishona manga.
Hajr aro navha aylaramki, erur
Nag'mayi aysh bu tarona manga.
Ishq ko'yida hamnafas bo'lmish,
Har nafas ohi oshiqona manga.
Ey ko'ngul, ishq o'tidin yonma,
Boru tashvish berma yona manga.
Hajr aro ashk tuxmini sochtim,
To ne bergay samar bu dona manga.
Tavbadin so'z, Navoiyo, demakim,
Hech yoqmaydur ul fasona manga.*

14

*Nechakim kuyar hajr aro jon manga,
Emas tarkini qilmoq imkon manga.
Agar bo'lsa yuz jon fido qilg'amen,
Nasib o'lg'udek bo'lsa jonon manga.
Necha bo'lsa ag'yor hamsuhbati,
Erur bazmini ko'rmoq armon manga.
Agar rashkidin sa'b bo'lsa hayot,
Xud ul dam erur o'lmak oson manga.
Qiliptur guli otashin g'unchasi,
Ko'ngulni o'kush so'zi hijron manga.
Ne kom olg'amen, soqiyo, bodadin
Ki, davron tutar dam-badam qon manga.
Navoiy ketib, xilvat et uynikim,*

Bo 'lur bu kecha yor mehmon manga.

15

*Bordi rahm aylamay ul kofiri xudroy manga,
Gar tarahhum qilibon qaytmasa, voy manga.
Nechuk o 'lmayki, borur vaqtda ul umri aziz,
Barcha birla ko 'rushib, qilmadi parvoy manga.
Tiyradurmenki, parishon bo 'lubon vasl kunin
Shomi hajr ayladi ul zulfi sumansoy manga.
Mastu ovora ko 'ngul ittiyu rahm etmadi ul,
Bodapaymoy demay, bodiyapaymoy manga.
Yo 'q so 'zum charx ila, vah, qildi chu shabgir baland,
Ro 'zgor etti qora hajridin ul oy manga.
Soqiyo, sofi tarab ahli visol ichsunlar,
Hajr zindonida tutsang bas erur loy manga.
Hur zohidqa, Navoiy, ikki dunyodayu ul
Buti xudroy demay, sho 'xi xudroy manga.*

16

*Ey ko 'ngul, telbarading emdi ne tadbir sanga,
Ul pariy zulfini gar qilmasa zanjir sanga.
Yuz balo kelsa chek emdi, chu bu ish man 'i uchun,
Nechakim pand dedim, qilmadi ta 'sir sanga.
Ixtiyore sanga ham yo 'q edi, ne yozg 'urayin,
Buyla chun yozg 'an emish xomayi taqdir sanga.
Sen chu ishq o 'tig 'a kuydung, sanga emdi ne osig ' ,
Aylamak maxlas uchun hiylavu tazvir sanga.
Meni kuydurdung esa, sen dag 'i kuydung, netayin
Emdi yuklab bu ish oyinida taqsir sanga.
Bihil et sen dag 'i men xastag 'a, lekin deb edim
Har nekim keldi sening ollingga bir-bir sanga.
Buzdi ko 'nglung uyini xonabarandozi firog ' ,
Ey Navoiy, ne osig ' pand ila ta 'mir sanga.*

17

*Iydi ruxsoring ko 'rub, bo 'ldi ulus hayron sanga,
Ey ulus, iydi yuzung, jonim mening qurbon sanga.
Sham ' emas yerdin, kavokib charxdin bayram tuni
Kim, erur yer, ko 'k tuman ming ko 'z bilan hayron sanga.
Iydahda gard emas, balkim yetishkach maqdaming,
Qo 'pti yerdin sadqa bo 'lmoq istabon maydon sanga.
Xusravi anjum degaykim, sekretur ko 'k tavsantin,
Iydahda kimki ko 'rsa raxsh ila javlon sanga.
Chatr shaklidin samoviy barcha ofat daf 'ig 'a
Tengri aylaptur nasib o 'z hifzidin qalqon sanga.
Notavon jismimg 'a bayramliq bila ber sihhate
Kim, ko 'ngul ummidvoru muntazirdur jon sanga.
Necha bayramlarda kiygan jandasin faqr ahlining
Xor ko 'rma, eyki xil 'atdur necha alvon sanga.
Iydah ahlin dame qilma parishon, ey sipehr*

*Kim, erur bu jam' bir-ikki zamon mehmon sanga.
Ey Navoiy, durri nazming xutbadek topqay sharaf,
Lutf ila qilsa nazar bayram kuni sulton sanga.*

18

*Tushkali qadding havosi boshima avbosh aro
Bosh aro kestim alif yozg'an alifdek bosh aro.
Mevayedurkim nazar bog'ida ba'zi tutti rang,
Qatra-qatra la'lgun bu dona-dona yosh aro.
Mehr qattiq ko'nglung ichra qayda bo'lsun, bo'lsa ham
Filmasal bor ul giyah yanglig'ki butkay tosh aro.
Bir-biriga boshlarin payvasta nevchun qildilar,
Fitnaangize agar yo'qtur ul ikki qosh aro.
Kom topg'an chog'da vasling xonidin hajr og'usi
Talx erur andoqki el sog'ar icharlar osh aro.
Xayli zulmat ranjig'a tushkan safo ahli erur
Uylakim, tong tuyg'uni qolg'ay surug xuffosh aro.
Gar Navoiy ohidin tan o'rtanur, yuz churkanur,
Yetti ham hummo haroratdin bo'lur ham moshiro.*

19

*Kirsa ul gul xirmani ag'yor ila gulzor aro,
Men hamono tolpinurmen xirman etkan xor aro.
Jonni anglarmen balolar ichra o'lsam ne ajab,
Ul zamonekim ko'rarmen yorni ag'yor aro.
Lojuvardu vo'sma birlan zeb bergan qoshlaring
Jilvagar bo'lg'an iki tovus erur gulzor aro.
Zulfida sarrishtayi iymon badaldur kufr ila,
Ne tafovut tushsa Maryam rishtasi zunnor aro.
Za'flig'jismimda bilgurgan tunganlar hay'atin,
Angla yondashqan tugunlarning shabihi tor aro.
Tushti yel kayfiyatidin sug'a gul yafrog'lari,
Yo'qsa maydin zohir o'ldi gullar ul ruxsor aro.
Masjid ichrakim meni taxqir qilding, ey faqih.
Ko'rgasen johimni kirsang kulbayi xammor aro.
May xubobi gunbadin bazm ichra ul dam doyr et
Kim, shafaq may zohir etkay gunbadi davvor aro.
Ey Navoiy, elga, bilgil, benavolig'boisi,
Har navokim zohir aylarsen fig'oni zor aro.*

20

*Jonda qo'ydum chirmag'an maktubini hijron aro,
Bilman ul maktubdur yoxud alifdur jon aro.
Noma ermas erdikim, bor erdi ul hirzul-amon
Kim, g'amim aysh etti, yetkach kulbayi ahzon aro.
Rishtayi olik, chirmab erdi, ochib asradim
Xunfishon ko'z raglaridek diydai giryon aro.
Notavon jismim ko'rundi za'fdin ul rishtadek,
Baski to'lg'andi iki ko'zumdin oqqan qon aro.
Garchi jonondin aziz ermas, erur jondin aziz*

*Kim, vasila bo 'ldi mahzun jon bila jonon aro.
Ruq'ayi ehsondin, ey mun'im, gado komini ber
Kim, bu yanglig' ganj topmas kimsa bu vayron aro.
Ey Navoiy, nomayi maqsud yetti xushdil o'l
Kim, xati ozodlig' budir g'ami hijron aro.*

21

*Nuqtayi mushkdur bu yo xoli aning jabin aro,
Kufr savodini ne xush sizdi bayozi din aro.
Xotami la'l og'zidur, lek hadisi jon olur,
Zahr nihon qilibdurur la'li magar nigin aro.
Sajdadadur yuzum vale jon aro ul sanam g'ami,
Bo'ynuma subhadur vale butdurur ostin aro.
Jonu ko'ngul necha dedi asrali o'zni, kelgach ul,
Vah, yana qo'zg'alishdilar ko'rgach ani ichin aro.
La'li hadisida demangkim sifat ila kirpigin,
Og'zima chunki sanchilur nesh bu angabin aro.
Aqlu havos erur adam, jonu ko'ngulga yo'q vujud,
Tafriqa tushkali menu ul buti nozanin aro.
Esdi magar xazon yelikim xam o'lub vido uchun.
Voqiayi firoq erur sunbulu yosamin aro.
Bu chaman ichra har gulekim ochilur, fig'onki bor
Hodisa tifli muntazir uzmak uchun kamin aro.
Belingu inju tishlaring hasratidin Navoiyning
Jismida ashki bordurur rishta duri samin aro.*

22

*Ey, g'aming gavhari jonu tan aro,
Ikki dur yanglig' iki mahzan aro.
Bog' aro kirki, qiyomat solsun
Qomating sarv bila savsan aro.
Gul sari boqmadi bulbul, chunkim
Ko'rdi gulgasht etasen gulshan aro.
Dilraboliq fanida mohirsen,
Dahrda sen kebi yo'q bu fan aro.
Soqiyo, bodaki nazzora qilay,
Yor aksini mayi ravshan aro.
Istasang dushmaning o'lg'ay sanga do'st,
Kirmagil do'st bila dushman aro.
Ishq o'ti ichra Navoiy kim ekin,
Bir gadokim kuyadur gulxan aro.*

23

*Qosidekim yordin bir so'z rivoyat aylasa,
Istaram so'rgan soni boshtin hikoyat aylasa.
Telbalar yanglig' gah o'z holimdadurmen, goh yo'q,
Ul pariydin har kishi bir so'z rivoyat aylasa.
Ey ko'ngul, ohingni dersenkim su aylar toshni,
Chin erur, gar ko'ngliga aning siroyat aylasa.
Jong'a basdur har nafas bir dog'i nevchun bo'lmasun,*

*Qoni' ulkim, bir diram har dam kifoyat aylasa.
Topti Majnun shuhratu qoldi mening qissam nihon
Kim, o'lar har kim fasonamni bidoyat aylasa.
G'am sipah qasding'a tortibdur, ne bo'ldi piri dayr
Bir qadah birla bu mahzunni himoyat aylasa.
Ey Navoiy, faqrdin bebahradur yuz g'am yetib,
Solikekim shukr borinda shikoyat aylasa.*

24

*Yashil to'n birla oltun tugmalardin zebu far anda
Qading noranji ra'no naxlidur butkan samar anda.
Bu xil'atkim qiliptur xo'y chakon ruxsorani pinhon,
Erur gulbunki, pinhon butti bir gulbargi tar anda.
Taolalloh ne qaddur, qad emas, jannat niholidur,
Ochilg'an gul yoshung'an bargi gul butkan shakar anda.
Yuzung ravshan zuloledur, g'azabdin chin aning mavji
Ki, niliy xoldin har yon ochilmish nilufar anda.
Ajab-gulshan erur ko'yungki, jannat bog'ida yo'qtur
Niholekim, gulu sunbul ayon qilg'ay magar anda.
Necha ovora ko'nglumni so'rog' ettim kishi bilmas,
Magar ko'yiga yo'l topsam, topilg'ay bir xabar anda.
Toriqtim xonaqahda dayr sari yuzlanay emdi
Ki, munda necha zulmatdur, safodur sarbasar anda.
Qadah softiyu piri dayr softiy, mug'bacha softiy,
Ne ko'rgay juz safo bir kimsakim, tutqan maqar anda.
Navoiy nazmi ranginu ravon ersa ajab ermas
Ki, maxlut o'ldi ko'z yoshi bila xuni jigari anda.*

25

*Jamoling jilva kildi, bor edi og'zing nihon anda,
Quyosh chiqqach ne mumkin, zarra bo'lmog'liq ayon anda.
Qading hajrida yuz devor uza qo'y dum chu za'fimdin,
Chekildi bir alif har qatra ashkimdin nishon anda.
Sabo zulf in ochib tarqatmagil majnun ko'ngullarni
Ki, maskan aylamishlar bir surug behonumon anda.
Aning ko'yiga borg'an bilki menmen har qachon ko'rsang,
O'lim holida yotqan bir g'aribi notovon anda.
Magar yel hojib o'lmish gulshani ko'yiga ul gulning
Ki, moni'dur borurg'a xasta bulbuldin fig'on anda.
Balo dashtidag'i ovoralar sonin talab qilding,
Bu yanglig' xonumonidin jalolarg'a ne son anda.
Chamanda yaxshi yoronlar bila sarmast emish, vahkim.
Emas mumkin sola olmoq o'zumni men yomon anda.
Riyoyiy xonaqahda gar safo kasb etmading bir dam,
Fano dayrig'a kirkim, yo'q kudurat bir zamon anda.
Ko'ngul jomi jahonbindur to'la qil sof may birla
Ki, solg'ay aks nekim bo'lsa ahvoli jahon anda.
Jahon ahli nifoqidin qayon borsam emon emnn,
Tilarmen ul jahonni, topqamen shoyad amon anda.*

*Navoiy ming jarohat birla tun ul ko'y aro kirmish
Ki, oqmish, yerga yuqmish tomg'a har sari qon anda.*

26

*Yer tutqali ul kofiri xudkom ko'ngulda,
Yo'q menda ko'ngul uylaki orom ko'ngulda.
Ham gul isi, ham sarv bo'yi ko'nghuma yoqmas,
To evrulur ul sarvi gulandom ko'ngulda.
Siymin zaqanu shu'lai ruxsorni yopkim,
O'tlar yoqadur ul tama'i xom ko'ngulda.
To g'unchadek og'zingg'a tutub zulfni ochding,
Qo'zg'atdn xirad xaylini har shom ko'ngulda.
Ko'nghumga dema zuhddin, ey shayxki, har kun
Kofir bachaye may qilur oshom ko'ngulda.
Ko'nghumni bu dam jom ila bore tutayin xush,
Chun zohir emas suvrati anjom ko'ngulda.
Mug' dayrida qildim vatan andoqki Navoiy
Kim, mug'bachalar vaslidurur kom ko'ngulda.*

27

*Budu nobudum agar teng bo'ldi jonon ollida,
Zarra yo'qu bori tengdur mehri raxshon ollida.
Ko'zlarimning chashmasi ollida ummon hajr aro
Ko'r biaynih uyladurkim chashma ummon ollida.
Vasl ichinda do'zax o'ti birla qo'yg'an toza dog'
Otashin guldek gumon qil dog'i hijron ollida.
Ey musulmonlar, ne holatdurki, ishq etmish zabun,
Yuz musulmon xanlnni bir nomusulmon ollida.
Ulki majnun deydilar, chindurki har dam ko'rguzur
Chok bo'lg'an ko'nqlagin bu jismi uryon ollida.
Faqr ila shod o'lki, har kim bo'lsa ahli ma'rifat,
Dahr tufrog' birla teng bo'lmoq ne imkon ollida.
Ey Navoiy, jon sabo ollida, qilg'aymen nisor,
Bu gado holin desa yetkanda sulton ollida.*

28

*Yigitligimda edim muftalo yigitlarga,
Qarib ham o'zni tilarmen fido yigitlarga.
Yuzi sarig', boshi oq bir qari gar o'lsa, ne hayf,
Engi qizil, ko'zi, qoshi qaro yigitlarga.
Desang qarib bo'layin zuhdu ofiyat birla,
Magarki bo'lmag'asen oshno yigitlarga.
Tilar esang qariliq izzu rutbasini, magar
Ko'ngulni bermagasen dilrabo yigitlarga.
Nechaki bo'lsa yigitlikda sho'xliq matlub,
Vale adab bila xushtur hayo yigitlarga.
Qarig'a har necha bo'lsa sitam yigitlardin,
Ne bo'lg'usi qaridin juz duo yigitlarga.
Ne nav' zuhd ila taqvoni asrayin mahfuz
Ki, uchradim qarilikda balo yigitlarga.*

Yetar azob qarib, noxalaf o'g'ullardin,
Nechaki tutsam o'zumni ato yigitlarga.
Chu husn bo'ldi, vafo istamang yigitlardin
Ki, tengri bermadi husni vafo yigitlarga.
Nechaki mast yigitlarni ahli ishq tilar,
Valek ishqdurur porso yigitlarga.
Navoiyo, qarisang ham jahonda bir necha kun
Rafiq bo'l, tilar ersang navo yigitlarga.

29

Xattu zulfu qoshlaring, ey dilbari chobuk, balo,
Ul ne yuzdurkim, erur davrinda yuz turlug balo.
Oshiq o'lturmakka ul ko'zdek baloye ko'rmaduk,
Yo'qsa oshiq bo'lg'ali olamda ko'p ko'rduk balo.
Ul ne ko'zdukim, erur nozu karashma jomidin
Bo'lsa maxmur — ofat, ammo bo'lmog'i usruk — balo.
Ishq dashtida o'lumdin qochmog'ilkim, anda bor
Ming balokim, bu balodur barchadin o'ksuk balo.
Ishq aro ko'rduk nihoyatsiz baliyyat, ey ko'ngul,
Hajrdin dushvor lekin ko'rmamish erduk balo.
Ul balolarkim, chiqarg'ay ofiyatdin kimsani,
Ishq erur qotil va lekin may erur kuchlug balo.
Ey Navoiy, tashlab o'zdukni fano yo'lig'a kir
Kim, erur ul yo'lda egningga bu og'ir yuk balo.

30

Tifllar toshiki, jismim qildi sartosar qora,
Bo'ldi savdog'a savodi a'zam andin har qora.
Yoshdin angla yuzum, gar siymgundur, gar qizil,
Toshdin angla tanimni: gar ko'k o'lmish, gar qora
Dema ko'nglung lavhig'a yozg'il xirad oyinini,
Baski, qo'ydung dog'i ishq ul safhadur aksar qora.
Panjayi xurshidni go'yo qora etmish kusuf,
To qiliptur ilgin ul huri pariypaykar qora.
Dudi ohimdin demaykim zor jismim so'zidin,
Kulki bo'lmish o't tushub kuygan kebi bistar qora.
Umr yo'q juz tiyralik isyondakim, hayvon suyi
Istamakdin ro'zgorgi topti Iskandar qora.
Chun Navoiy ishq aro komillig'in sabt ettilar,
Bo'ldi baskim, ahli ishq ot yozdilar mahzar qora.

31

Ko'zungga tani notavonim fido,
Ravonbaxsh la'lingg'a jonim fido.
Labing rangi ollida qonim sabil,
Qading jilvasig'a ravonim fido.
Belu og'zing oldi tanu jonnikim,
Anga oshkoru nihonim fido.
Bag'ir la'li, ko'z durri ollingda sarf
Demaykim, sanga bahru konim fido.

*Junun birla aqlim g'aming sadqasi
Ki, ollingda yaxshi-yomonim fido.
Fano dashtida qani ovoralik
Kim, ul sayrg'a xonumonim fido.
Navoiyding olding ko'ngul, jonni ham
Sanga aylay, ey dilsitonim, fido.*

32

*Chu ishq dardu baloni jahong'a urdi salo,
Naxustroq meni bexonumong'a urdi salo.
Men oldim o'n ulushidin to'quz yarim ulushin,
Yarimki qoldi, ani insu jong'a urdi salo.
Aning dag'i yarmini oldi ofarinish eli,
Yarimini yona bu notavong'a urdi salo.
Bu notavon ani ham jon bila qabul etti,
Chu gochtillar ani ham har qayong'a urdi salo.
Ko'ngul chu dardu balo tolibidurur, gardun,
Agar yetishti ming ofat ham ang'a urdi salo.
Fig'onki, elga tutub boda soqiyi davron,
Chu davr yetti manga, barcha qong'a urdi salo.
Navoiyo, sanga har yaxshiliqki mumkindur
Ki, yor mehnat o'tin men yomong'a urdi salo.*

33

*Har jafo qilsang to'zarmen, qilmasang dag'i vafo,
O'zgalarga ne vafo qilsang to'zarmen, ne jafo.
Elga gar va'da vafo qilding, jafo men xastag'a,
Elni bilman, qil manga har va'dakim qilding, vafo.
Va'dalar qatling'akim qilding, tanimdin keti za'f,
Go'iyi alfozing edi dardim'a oyoti shifo.
Orazing xurshididin tushmish qadingning soyasi,
Yoki yerga sudralib mushkin soching qolmish qafo.
Xurdadonlar aylamaslar fahm og'zing ramzini,
Ne uchunkim, bordurur ul nuktada behad xafo.
Tiyralikdur dahr ishi, sofiy fano jomiyu bas,
Ayyuha-s-soqiy lano da' mo kadar xuz mo safo.
Ey Navoiy, joning olg'umdur desa qayg'urmag'il,
Jonga minnat tut, munung birla gar etsa iktifo.*

34

*Ko'zumdin ashk tugandiyu bo'ldi qon paydo,
Bag'irdin anda bo'lur poralar nishon paydo.
Jununum o'lsa damo-dam taajjub etmangkim,
Ko'zuga ul pariy o'lur zamon-zamon paydo.
Nujumi husndurur xo'blar vah ul soat
Ki, bo'lsa ul yuzi xurshid nogahon paydo.
Munajjim axtari baxtimni qo'yki, ohimdin,
Bu kun erur ne nujumu ne osmon paydo.
Ne za'fdurki, so'rar elga fahm o'lur nola,
Valek ko'zga emastur bu notavon paydo.*

*Ne yo'l ekin buki har necha korvon bordi,
Birisidin ne asar bo'ldi, ne nishon paydo.
Navoiy o'ldi aning dargahida andoq gard
Ki, tufroq ichra emastur ul oston paydo.*

35

*Sharora xatlari sog'inma dudi ohim aro
Ki, yirtibon yuzini kiydi motamimg'a qaro.
Temur ko'ngullug ulus qirmog'ig'a suhondur
Kayu xaroshki, zohir bo'lur fig'onim aro.
Chamanda barcha gul o'rniga solg'ay o't, bulbul
Mening fig'onim ila bir kun o'lsa nag'masaro.
Munosib o'ldi chu yondoshsalar kumush oltunu
Yuzumni ko'ksungga qo'ysang ne bo'ldi, siymbaro!
Tanimni zaxm qilib ishq ahlig'a yarading,
Tarahhum et qani bu notavong'a dag'i yaro.
Qilur gadolig' ul oy xoni husnidin ushshoq,
Nechukki shohi jahon bazmi ayshidin fuqaro.
Navoiy ohi navosozi shoh Abulg'oziy
Sipehr martaba Sulton Husayn Boyqaro.*

36

*Labingg'a aylamish ul xoli anbarin g'avg'o,
Nechukki shakkar uza aylagay chibin g'avg'o.
Bu nav' kelmagay islom nahbig'a kuffor
Ki, kufri zulfig'a aylaptur ahli din g'avg'o.
Desam qiyomat aning ko'yini ne aybki, bor
Qiyomat ahlicha ul ko'yda kamin g'avg'o.
Xusho jununki, chu yuzlansam ul pariy sari,
Qilur boshimg'a yuz atfoli mahjabin g'avg'o.
Ne ayb qo'zg'asa davronni buylakim, har tun
Ichib qadah solur ul sho'xi nozanin g'avg'o.
Chu ishq nuktasi dermen, hujum etar ushshoq,
Nechukki dars der elga bo'lur qarin g'avg'o.
Navoiy uzra g'amu dard qo'zg'alur ne ekin,
Bu xastag'aki qilur yoru hamnishin g'avg'o?*

37

*Ko'z yuzidin olg'animg'a ashkdin qondur sazo,
Vasl aro shukr etmaganga dog'i hijrondur sazo.
Telba ko'nglum bilmagan bo'lsa visoling qadrini,
Hajr anga yetkurdi inak ulcha imkondur sazo.
Gulshani vasling vatan erkanda gar shukr etmadim,
Dasht uza bo'lmoq aloxonu alomondur sazo.
Oshkoro lutfu xulqungdin agar toptim g'urur,
Furqat ichra emdi dog'u dardi pinhondur sazo.
Hajr ila berma sazo gar vasl aro gustox edim,
Tig'i kin birla siyosat qilki osondur sazo.
Oshiq ar qilsa gunah qilmoq sazo hijron emas,
Qatl tig'i surki qilmoq g'orati jondur sazo.*

Vasl bazmida navo qadrin, Navoiy, bilmading,
Furqat ichra kecha tong otquncha afg'ondur sazo.

38

Sen kebi bir gul topilmas kezsa yuz gulshan aro,
Qomatingdek naxli tar ming sarv ila savsan aro.
Sen qilursen nozu o'lturg'an tamosho qilg'ali
Ruh shaxsidur, emas ko'z mardumi ravzan aro.
Jonim ichra bo'lmasa, ey siymtan, mehring sening,
Mehribonliq rasmida jonim kerakmas tan aro.
Qilmasa ravshan jamoling lam'asi ko'z mardumin,
Qo'yman ul yuzi qorani diydayi ravshan aro.
Ganji husnning ichra muhlik g'amza, ey sultoni husn,
Shohlarg'a zahr bo'lg'andekdurur maxzan aro.
Muddaiylar ichrakim qatling'a dushmanvor do'st
Tig' surdi, do'stkom etti meni dushman aro.
Layliyu Shirinu Azro noz sendin kasb etar,
Zufununlar ko'rki, shogirdingdurur bu fan aro.
Aql ranjiddin omon istab tutubmen maykada,
Ey xirad, qo'ykim, tinay bir lahza bu ma'man aro.
Ko'ksun ichra yo'q esa ko'nglum ajab yo'q, ey xirad,
Ne ajab devonani gar topsang maskan aro.

39

Bas ajabdur gar manga ul dilrabo qilg'ay vafo,
Kimga umr etti vafokim, ul mango qilg'ay vafo.
Chun vafosizdur qora ko'zlar sanga ham, ey ko'ngul,
Mumkin ermasturki, ul ko'zi qoro qilg'ay vafo.
Men jafu tortarg'a xo'y ettimki, yo'q imkonikim,
Ul jafujo' to qila olg'ay jafu, qilg'ay vafo.
Chun mening dardim pariyvashlar jafosindindurur,
Ushbu dardimg'a magarkim ham davo qilg'ay vafo.
Kil vafo, ushshoqingga, ey sho'xkim, nogoh agar
Bir pariy ishqig'a zor o'lsang, sango qilg'ay vafo.
Davarning iflosidin may ichki, joh ahlig'a ham
Aylamon bovarki, bu dayri dag'o qilg'ay vafo.
Aytsa bo'lg'ay zamon nodoni, jono, anikim,
Jon berib ahli zamondin muddao qilg'ay vafo.
O'zga oylardin vafo naql etsalar man' aylaman,
Lek inonman anikim ul bevafo qilg'ay vafo.
Ey Navoiy, ko'p vafodin dema so'z kim, aybi bor,
Faxr ishq ichra agar bir benavo qilg'ay vafo.

BE HARFINING BALOLARINING BIDOYATI «NAVODIR»DIN

40

Dahr bog'i aro ko'p istamagil ayshu tarab
Kim, guli shu'layi g'am, g'unchasidur xori taab.
Sunbuli rishtalarin rishtayi maqsud dema
Kim, ko'ngullar qushi domig'a erur barcha sabab.
Arig'i ichra ushoq toshi agar inju erur,

*Toyiri umrung uchun donavu su topti laqab.
Angla ziyrak qush anikim ko 'rubon mundoq dom,
Bo 'Imag 'ay tegrasida obxo 'ru dona talab.
Dona yeb, hosil etib fazla, najas aylamagay
Bog 'sahnini, rioyat qilibon tarki adab.
Yo bo 'lub domg 'a muhkam topa olmay maxlas,
Urunub, tolpinibon aylamagay sho 'ru shag 'ab.
Chun Navoiy ko 'zi bog 'liq qush erur olam aro,
Bu chamandin anga uchmog 'ni nasib et, yo rab.*

41

*Topmish ul yuz qatra-qatra xo 'ydin o 'zga obu tob,
Qayda, vah-vah, muncha kavkab zohir aylar oftob.
Chiqma to 'qquz parda keynidinki, olam kuymasun,
Olsang olti-etti burqa ' qo 'yg 'il ikki-uch niqob.
Bir dam ul yuz naqshi giryon ko 'z aro topmas qaror,
Su aro xurshid aksidekki qilg 'ay iztirob.
To ko 'ngul devona bo 'ldi ul pariy la 'lin ko 'rub,
Hifz uchun qaydig 'a qildim rishtayi jondin tanob.
Dardi ishqimdin suvol etti ul oy, faryodkim,
Yuz javobim boru yo 'q hushum demakka bir javob.
Bu chamanda g 'uncha ermas, angla, bulbul ko 'nglikim,
Shishladi ishq aylamakka otashin guldin kabob.
Ey Navoiy, gar desangkim g 'ussa barbod etmagay,
Bosh ko 'tarma bodadin zinhor andoqkim hubob.*

42

*Yeti hajr ayomi, qatling 'a nedur har dam itob,
Men xud o 'lgumdur yaqin, ey umr, ko 'p qilma shitob.
Elga mehringdin kuyarmen, menga qahring sahl erur,
Do 'zax ahlig 'a erur jannatni ko 'rmaklik azob.
O 'lturur chun hajr, beparvolig 'ing ortuqsidur,
Dard muhlikdur, ne hojat sharbat ichra zahri nob.
Nevchun eldek yo 'q menga mehringki, sarvu gul uza
Tushsa xoru xasni ham mahrum qo 'ymas oftob.
Bodpoying yo 'lida xoki tanim gard ayladim,
Vahkim, ul gard-o 'q murodim yuziga bo 'ldi hijob.
Ashk suyidin qading sarvini qildim sarbaland,
Vahki, hamul sudin ummidim uyin qilding xarob.
Ul quyosh hajri meni o 'lturgali bas, ey sipehr,
Sen quyesh tig 'in chekib qilmoq ne hojat iztnrob.
Bu chamanda su masallik pokro 'ni charxdin
Ko 'rmadikkim, ko 'ngli sinmay qoldi andoqkim hubob.
Chun Navoiydin uzuldung yor, savob o 'lmoq anga,
Jonidin mahjur o 'lar vallohu a 'lam bissavob.*

43

*El pariyu hurni degay gumon qilg 'ancha xo 'b,
Lek erur huri pariyzodim mening yuz oncha xo 'b.
Davri ichinda fitna ham ko 'p, xo 'b ham behad, valek*

Bo'lmag'ay mingdin bir ul sarfitnai davroncha xo'b.
 Kun bila tun yuz bila xattingcha xo'b ermas yaqin,
 Bo'lsa bu gulshanda bo'lg'aylar gulu rayhoncha xo'b.
 Husnig'a ushshoq agar mencha halok ermas ne ayb
 Kim, kishi ul yuzni ko'rmaydur meni hayroncha xo'b.
 Husnidin to'ymog' emas mumkinki, behad xo'b erur,
 To'yg'ay erdim, bo'lsa erdi Yusufi Kan'oncha xo'b.
 Ey ko'ngul, Farhodu Majnun bo'lg'ay erdi bizcha zor,
 Bo'lsa erdi Laylnyu Shirin bizing jononcha xo'b.
 Buki tarki ishq etarlar va'da yolg'on qilsa yor,
 Qilsa bo'lmas, bo'lsa yor ul va'dasi yolg'oncha xo'b.
 Ey ko'ngul, huru pariy vasfin eshittim, go'yiyo
 Hech qaysi odamiylik da emas insoncha xo'b.
 Ey Navoiy, ko'yinnng xori ko'zumga gulcha bor
 Kim, erur ollimda ko'yi ravzai rizvoncha xo'b.

44

Ajab yo'q o'lsa qora zulf orazingg'a niqob,
 Quyoshqa tongmudurur bo'lsa shomi tiyra hijob.
 Ko'zumga o't chaqilib koji g'amdin, ashkim oqar,
 Nechukki soiqa tushkach to'kar yog'inni sahob.
 Magarki masjid ekandurki, bo'ldi butxona,
 Yuzungki, ikki qoshingdin to'ridadur mehrob.
 Soching' xayoli ko'zum bahri ichradur, yo ishq
 Ko'ngul siyosatini istab, su ichra soldi tanob.
 Yuzungki ayni haroratdin o'ldi g'arqi araq,
 De ani chashmayi xurshid yo guli serob.
 Xumor g'olibu mayxona eshigi bog'liq,
 Tarahhum ayla manga yo mufattih-al-abvob.
 Navoiyo, kelibon piri dayr ochsa eshik,
 Ko'tarma bosh oyog'idin boshing gar o'lsa turob.

45

Yor og'iz ochmasqa dardim so'rg'ali toptim sabab,
 Ko'p chuchuklikdin yopushmishlar magar ul ikki lab.
 Chayqalib go'yo tushar hayvon zuloli ichra mavj,
 Iztirob ichra yuzungga solsa chin nogah g'azab.
 Ko'hi dard ichra meni Farhod agar qilding xitob,
 Chun seni dermen chuchuk jonim erur Shirin laqab.
 Buki ko'nglumni iting tishlarda og'zin qochirur,
 Yo o'ti, yoxud aning islang'ani erkin sabab.
 Ishqi komil elni yo Farhod, yo Majnun qilur,
 Gar erur ma'shuq yoxud armaniy, yoxud arab.
 Eyki, faqr ichra qadam qo'ydung talab vodiysig'a,
 Bo'lmasa tolib sanga matlub, sud etmas talab.
 Shah harimida, Navoiy, necha topsang ehtirom,
 Bilgil o'z haddingniyu behad rioyat qil adab.

46

Soching qorong'u tun, ey sarvqaddi shirinlab,

Yuzung tun o'rtasida jilva aylagan kavkab.
Yuzungda lab su aro o't erur, bu asru g'arib,
Labingda xo'y o't aro su erur bu asru ajab.
G'amingda «yo rab»-«yo rab»ni ko'kka yetkurdim
Qabul qurbini topqaymu, «yo rab», ul «yo rab».
Xayoli xasta ko'ngul ichrayu manga qayg'u
Ki, bu latifu yo'q ul yerda g'ayri ranju taab.
Yesun iting jigarimni uzub-uzub, negakim
Kesib-kesib qoshig'a tashlamog'liq ermas adab.
Ne kelsa charxdin ich bodakim tafovuti yo'q,
Agar inoyat etarsen anga, yo'q ersa g'azab.
Navoiy, o'lmaki, matlubung o'lmasa tolib,
Sening ichingga nedin soldi muncha dardi talab.

47

Ul oyning gulshani husnin xazondin asrag'il, yo rab,
Gulu shamshodin osebi zamondin asrag'il, yo rab.
Baloyi ishq nogah uchrrar, ushbu telbadin o'zga
Ulusni bu baloyi nogahondin asrag'il, yo rab.
Ul oy har yonki aylar mayl, ishq ahli hujum aylar,
Manga so'z buki: ani barcha yondin asrag'il, yo rab.
Nihoniy dardi aning muhlik ermish zahri qotildek,
Jahon ahlini ul zahri nihondin asragil, yo rab.
Manga nomehribonliq birla ul but qasdi din qildi,
Bari elni buti nomehribondin asrag'il, yo rab.
Xaloyiq dini torojig'a chiqti mast ul kofir,
Qayon mayl etsa islom ahlin andin asrag'il, yo rab.
Chiqarmen telba itdek ofiyat ko'yidin o't sohib,
Jami'i yaxshilarni men yomondin asrag'il, yo rab.
Jahon ahlig'a qildim jon fidoyu qasdi jon ko'rdum,
Ne mahzun jonki bor, ahli jahondin asrag'il, yo rab.
Navoiyning fig'oni o'ti kuydurdi jahon ahlin,
Maloyik xaylin ul o'tlug' fig'ondin asrag'il, yo rab.

48

Xating ham xo'bdur asruyu xoling ham bag'oyat xo'b,
Labing ham xo'b erur, la'lingda nutqung benihoyat xo'b.
Boshingda ham binafsha, yuzda ham ul xollar xushtur
Ki, mushaf safhasi uzra ko'runur ushru oyat xo'b.
Chu so'z rangindurur, xushtur sanamlar la'lidin xushrok
Ki, lab rangin esa andin kelur rangin hikoyat xo'b.
Yuzung may nash'asidin xo'b erurkim, oqcha yuzlarni
Nazarg'a ko'rguzur, chunkim yetar o'tdin siroyat xo'b.
Degach sendin birov afsonaye bas shod o'lurmenkim,
Ko'ngul ichra nashotangiz erur bo'lsa hikoyat xo'b.
Kishiga dardi dil qilmon, ko'ngulga tig'lar ursang
Ki, ermas xo'blardin notavonlarg'a shikoyat xo'b.
Qadah gar bermasang, ey dayr piri, ne osig'ranjim
Suluk etmas asar, gar pirdin yetmas hidoyat xo'b.

*Ulub erdim firoq oshubidin, lekin menga soqiy
Bir-ikki-uch labolab jom ila qildi himoyat xo 'b.
Tushub gul husnidin bulbulg'a mushkil lol edi, qilding
Navoiy hallig'a ul oy jamolidin rivoyat xo 'b.*

49

*Qaysi bir tuhmatki bizga qilmadi nisbat raqib,
Qaysi birnikim eshitqach qilmadi bovar habib?
Chun raqibimg'a raqib erdi habib, erdim tirik,
Naylay o 'lmaykim, habibimg'a habib o 'lmish raqib.
O'z diyorinda g'arib eldin yetar chun javru zulm,
El diyorinda g'arib o 'lmog'lig'im ermas g'arib.
Jon fido aylab dedim, vasling nasib o 'lg'ay manga,
Bo'lsa jonim qasdi qilg'anlar nasibi, yo nasib.
Gar mening ishqimg'a husnungdin vafoye yetmadi,
Yo'q sening husnung mening ishqim nishoni anqarib.
Gulda chun rangi vafodin rangi bo'e yo'q emish,
O'tmagay erding bu gulshan sari kosh, ey andalib.
Ey Navoiy, uddek har dam ko'rarsen go'shmol,
Go'yiyo sen tiyl rah, charxi muholifdur adib.*

50

*Nabotdin gazak etsang icharda bodayi nob,
Labingg'a yetkach, o'lur ul nabot la'li xushob.
Uchuqmudur buki, maygun labingda zohirdur,
Yo'q ersa may yuzida zohir o'ldi reza hubob.
Firoq yetmas edikim, raqib suhbat ham
Tamug' bas ermas edikim, izofa bo'ldi azob.
Sirishk oqar talabingg'a yugursa payki nazar,
Nechukki tez borur el sayr vaqti qilsa shitob.
Qoshinda yer o'pa olman qoshig'a tushsa girih
Ki, sajda rost emas, egri chun bo'lur mehrob.
Ne tongki, olami arvoh aro junun tushkay
Ki, ruh bo'ynig'a ul zulf soldi yuz qullob.
Sipehr zulmini aylar zamon musoviydur,
Agar sen etsang anga xoh lutfu xoh itob.
Zamona kimga vafo qildikim, manga qilg'ay,
Zamone ayla vafo, soqiyo, ketur mayi nob!
Navoiy aylasa mug' dayrini vatan ne ajab
Kim, ul eshik anga ochmish mufattih-ul-abvob.*

51

*Og'zi ramzin bilmasam, ey xurdadon, ko'p qilma ayb,
Xurda tutmoq rasm emas fahm etmaganga sirri g'ayb.
Jonmu yo la'ling chuchukdur desam, achchig'lanmag'il,
Nukta mubham bo'lsa, ey jonu jahon, so'rmoq ne ayb?
Subh go'yokim yuzung gulzoridin keldi nasim
Qim, to'luptur atridin gulga etak, nasring'a jayb.
Orazing uzra iki zulfungni ochmoq ne edi
Kim, yaqin xurshidig'a yopting sahobi shakku rayb.*

Rostlig' irshodi bu yo'lda qilur tolibg'a pir,
Rost ul yanglig'ki, Musog'a aso berdi Shuayb.
Chun habibim chehra ochdi, shavq o'tig'a kuydilar,
Buzar o'lsun yoki Salmon, yo Anas, yoxud Suhayb.
Ey Navoiy qariding, chiqqil yigitlar bazmidin
Dim, shabob ayyomig'a nisbat emas davroni shayb.

52

Gul chog'i har gulga bir bulbul tarannum ko'rguzub,
Toza qonlig' dog' ila ko'nglum qushi afg'on tuzub.
Bo'ldi bir gul hajridin jismim ochilg'an gulbune,
Juzv-juzvin baski tishlab-tishlab olmishmen uzub.
Hajring ohi ham ko'ngulni buzdiyu ham qo'zg'adi,
Yel aningdekkim sovurg'ay g'uncha ajzosin buzub.
Za'fdin bukim yiqilmishmen qilurmen poybus,
Sarvdek ollimda qaddingning xayolin turg'uzub.
Multafit bulbulg'a sen, ey gul, tikanga yondashib,
Vah, necha o'lturgasen har lahza ani tirguzub.
Dayr piri ilgidin may durdi istarmen, valek
Roziy erman ichkali zohid ridosidin suzub.
Ey Navoiy, umr o'tar yeldek, o'zungni shod tut,
Yelga yetmak mumkin ermastur chu sur'at ko'rguzub,

53

Shomi g'am yog'dirdimu ohim shafaqni su qilib?
Yo falak qon yig'lar ul oy ollida holim bilib.
Po'ya hangomi samanding na'li uchqan turfadur
Kim, sharar ko'rdiki chiqqay barq o'tidin ayrilib.
Tan uyida ko'nglum andoqkim buzug'da xorpusht,
Baski atrofida paykoning turuptur sanchilib.
G'unchadek ko'nglum bir ochilg'uncha sensiz qon yutar,
Tah-batah a'zosi qon bog'lab yoqasi yirtilib.
Har dam ul gulchehradin ashkim bo'lur abri bahor,
Ko'zlarimga ishq ilgi kojidin o't chaqilib.
Yo'q sening zuhdung mening jurmumg'a tag'yir, ey faqih,
Chun quruptur xomayi qudrat yozilg'an yozilib.
Nomavu qosid bila topmas Navoiy dardi sharh,
Chun tuganmas mehnati ne yozilib, ne aytilib.

54

Rahm etar kofir ko'zung ul zulfu yuzda chirmalib,
Go'yiyo bo'lmish musulmon o'tg'a zunnorin solib.
Xirmani sabrimni qo'zg'ab, ko'z yoshimni sochti hajr,
Uylakim har yon sochilg'ay dona, xirman qo'zg'alib.
Zulfunnga majnun ko'ngul bog'landi, xotir jam' qil,
Telba qayda borg'usi, zanjiri yerga sudralib.
Qatl chun qilding ko'ngulni bu kafan tikmak ekin,
O'qlaringkim qoldilar jon pardasig'a tevralib.
Gar o'yub olding ko'zumni, sendin olmoq istaman,
Husn agar budur, kishi bo'lmas ko'zin sendin olib.

*Qomating bordi sazardin aylabon ko 'nglumni resh,
Rost ul o 'qdekki o 'tkay, lek zaxm andin qolib.
Soqiyo, hajr o 'lturur, may tutqil anda zahr ezib!
Mutribo, holimg 'a yig 'la navha ohangin chalib.
Qaddi shovqidin havo qilmoq tilar ko 'nglum qushi,
Necha tan zindonida mahbus qolg 'ay qiynalib.
Ey Navoiy, g 'am tuni ermas shafaqkim, charxni
Qildi gulgun qon yoshing daryosi har dam chayqalib.*

55

*Gulruhi ra 'noqadim chun bog ' tavf aylar borib,
Infiolidin guli ra 'no qizarib, sarg 'arib.
Yuz shikof etting tanim, yo 'q erdi ko 'nglumdin nishon,
Uylakim o 't topmag 'aylar kulni har yon axtarib.
Sovug ' ohimdin yorug 'luq oz, vale ko 'p tiyralik,
Qishda ul yanglig 'ki, tun bo 'lg 'ay uzun, kun qisqarib.
Za 'fvaqti ko 'yidin chiqmoq taxayyul aylasam,
Ikki qatla har qadamda tinmoq istarmen horib.
Tutmadim bo 'g 'zim sabudek boda tarki aylabon,
May tilarmen piri dayr ollida balkim yolborib.
Soqiyo, lab tashnamen, andoqki, ko 'k jomi to 'la
Boda tutsang, sarnigun aylarmen ani sipqarib.
Ey ajal, hijron aro olding Navoiy jonini,
Lutf gilding, jonni andin ani jondin qutqarib.*

56

*Chun kular yoni so 'kulgan jismi zorimni ko 'rub,
Yig 'lag 'aymu yoni yemrulgan mazorimni ko 'rub.
Uyla g 'am dashtida tufroq o 'lmishamkim, ul taraf
Kelmagay Farhod ila Majnun g 'uborimni ko 'rub.
Hajr o 'ti to o 'rtadi ko 'nglumni aqlu hushu sabr,
Ittilar har yon qorarg 'an ro 'zgorimni ko 'rub.
G 'urbat ichra men o 'lar holatda demang zinhor,
Kelsa nogohon birov yoru diyorimni ko 'rub.
Uyla majruh o 'lmishamkim, qilmadilar tu 'ma ham,
Aylab itlarga asar jismi figorimni ko 'rub.
Soqiyo, ikki labolab jom ila tirguz meni,
Dahr eli anduhidin muhlik xumorimni ko 'rub.
Ey Navoiy, dahr bo 'stonig 'a moyil bo 'lma ko 'p,
G 'am xazonig 'a badal bo 'lg 'an bahorimni ko 'rub.*

57

*Dudi ohim kecha-kunduz chu falak sari borib,
Subhg 'a dam tutulub, shomg 'a oraz qorarib.
Ishq bog 'ida firoq ilgi umidim naxlini,
Yo 'qki shoxin ushatib, balki tubin ham qo 'parib.
Seni istarga nazar payki yugurdi oncha
Kim, emastur yoshidin qatra ayog 'i qabarib.
Chirmashiptur o 'qig 'a pay kebi jon rishtalari,
Ey ko 'ngul, emdi bo 'lurmu ani tortib chiqarib,*

Toshkim, yog'di yalang jismima g'am xaylidin,
Lolalar ochdi bu tufrog yog'inidin ko'karib.
O'qining teshmagi ko'nglumni bas ermas edikim,
Boshog istarga dog'i tig'ila har sori yorib.
Sargaron qildi meni uyla xumor, ey zohid
Kim, uyatdin boqaolman yuzunga bosh ko'tarib.
Mayli dunyoki, solur kimsani tinmaslikka,
Tinibon ko'ngli aning kimki, ko'nguldin chiqarib.
Yorumoq istar esang avval arit ko'ngulni,
Ey Navoiy, ko'zi yorub kishikim, ko'ngli arib.

58

Tig'ila xoki tanimni har taraf yording kelib,
Naqdi jon olmoqqa bu tufrog'ni axtarding kelib.
Keldingu ko'nglumni yuz chok etmaguncha bormading,
Ba'd umre, ey sitamgar, yaxshilar bording kelib.
Jon senga qurbonki, olib jon, ko'ngul afg'onidin
Ham o'zungni, ham meni, ham elni qutqarding kelib.
Qatl bas erdi, tanim ul ko'ydin sudramaking,
Ortuq erdi, ey jafajo', haddin o'tkarding kelib.
Ey ko'ngul, ozdur senga bu hamki, ul oy ko'yidin,
Man'lar qildim vale yuz qatla yobording kelib.
Soqiyo, yetkurmish erdi jonni og'zing'a xumor,
Jon fidong o'lsunki, bir may birla qutqarding kelib
Zuhd etib erdi Navoiyni xarob, ey mug'bacha,
Tengri yoringkim, fano dayrig'a boshqarding kelib.

59

Tuganmas mehri yo'q hajrim tuni sharhin savod aylab,
Varaq aflok o'lub, ul tun savodin-o'q midod aylab.
Ulusni oqizur ashkim, falakni kuydurur ohim,
Chekib un yig'lasam g'am shomi ul mahvashni yod aylab.
Murodi nomurod o'lmoqdin ortug'roq emas mumkin,
Murodin gar topar ul sho'x, bizni nomurod aylab
Inonib vaslig'a hajrin unuttung, ey ko'ngul, lekin
Dutulg'aymu o'lumdin, umrig'a el e'timod aylab.
Meni xud ul pariy hajri qilib sahroda sargardon,
Chekib bechora Laylo ohu Majnun e'tiqod aylab.
Sovurg'il aql uyin, gardun, meni majnun agar o'lsam,
Tanim tufrog'iyu ohim yelidin girdbod aylab.
Oyog'yolang borib qilding imorat Ka'bani go'yo,
Oyog'ing o'pmagi birla buzug'ko'nglumni shod aylab.
Boshim ham zuhd uyotidin quyi tushmish ham andinkim,
Borurmen dayr sari xonaqahg'a xayrbod aylab.
Navoiy ko'nglini ko'p mehr ila oldi ul oy andoq
Ki, olg'ay mushtariy qalloshlar molin muzod aylab.

60

Ey ko'ngul, mast o'lali azmi xarobot aylab,
Dayr ko'yida gadoliqqa mubohot aylab.

Boda tutkim, bu ulug' korgah ahvolindin,
Hech fahm o'lmadi har necha xayolot aylab.
Xush maqom angla fano dayrinikim buyla maqom
Topmadi ahli vara' qat'i maqomot aylab.
Rindi mayxora qadah tuttiki, zohid hargiz,
Qilmadi buyla karam arzi karomot aylab.
Qo'yg'il o'zlukni gar odam esang, inak shayton
Kibr ila nayladi ko'r, oncha ibodot aylab.
Ganj ummida bila tufroqqa el kirdi base,
Umr zoyi' qilibon fikri mahobot aylab.
Chekma ko'p ranj, Navoiyki, kishi topmaydu.
O'zidin xalqni xushnud muroot aylab.

61

Bahor elga ayshu manga iztirob,
Kulub holima barqu yig'lab sahob.
Solib tufrog' ustida bir gul g'ami,
Orig'liq sudek jismima pechu tob.
Ketib g'unchadek dag'i nargis kebi,
Og'iz birla ko'zidin manga xo'rdu xob.
Esib xalq sari nasimi visol,
Menga hajr o'tidin yetib iltihob.
Guli vasl agar dahr bog'ida yo'q,
Yetar qatlina hajr xori azob.
Ko'han dayr bedodu zulmi bila,
Darig'oki, o'tdi zamoni shabob.
Chu yo'q vasl, bexudlug' ovlodurur,
Qadah davrig'a ayla, soqiy, shitob
Ki, o'zni qilay necha sog'ar chekib,
Bu dayri xarob ichra masti xarob.
Navoiy, desangkim zamone tinay,
Zamon ahlidin aylagil ijtinob.

62

Ko'zungdin ham ko'ngul, ham jonda oshub,
Demay jonu ko'ngul davronda oshub.
Nechakim solsa oshub elga hayrat,
Uluscha yuz meni hayronda oshub.
Chamanga bormish ul gulrux emas yel
Ki, ohimdin durur bo'stonda oshub.
Hazin jonu ko'ngulda ko'zlaringdin
Tushuptur munda ofat, anda oshub.
Ko'zum bulg'andi mavji ashkdin, voy,
Ko'rung ko'lakidin ummonda oshub.
Bo'lay sadqang, meni ko'p qilma muztar,
Necha bo'lg'ay bu sargardonda oshub.
Qadah tut, soqiyokim, asru tushmish,
Buzug' ko'nglum oro hijronda oshub.
Iligdin solma bir dam davr ayog'in,

*Falakdin chun tushar davronda oshub.
Solur ko 'nglum, Navoiy, ne ekankim,
Yana ko 'ptur bu besomonda oshub.*

63

*Ko 'zum yoshimu oqib, ul quyosh sari.chu boqib,
Yo 'q ersa tobidin aning ko 'zumga termu oqib.
Ne ko 'zdur ulki, itiga solurda bag 'rimni,
Qiyib-qiyib olib, andin qiyo-qiyo chu boqib.
Uzuldi tori hayotim mening, magar ul umr,
Uzunroq etkay ani zulfi rishtasini taqib.
Yetishsa koji firoq ko 'zumga o 't chaqilib,
Ko 'ngulni o 'rtagali ham falak bu o 'tni chaqib.
To 'pamni sarzannsh ilgi teng etti yer birla
Ki, har kishiki, yetib, ko 'yida boshimg 'a qoqib.
Chu ishq o 'tin yoraliq ko 'nglum ichra yoqti ul oy,
O 'ngoldi zaxmi bu marham jarohatimg 'a yoqib.
Yashurmoq istamagil mayni mendin, ey soqiy
Ki, tiyra aylamagay ayshim ul quyosh uyoqib.
Jahonni bir kesak angla, havosi — gardi balo,
Bu garddin qutulub har kishi ani yiroqib.
Navoiyo, chu sipah chekti ishq ko 'nglumga,
Salohu zuhd ila taqvo buzuldilar uloqib.*

64

*Bu kecha bazmim aro turfalar ifsho aylab,
O 'rtadi ishq ikki ofat manga paydo aylab.
Biri dastorida gulrang o 'tag 'a sanchib,
Qon xayoli boshida erkanin imo aylab.
Birining boshi uza titraguch ul yanglig 'kim,
Titrabon ruh chu ul sari tamosho aylab.
Birisi sarxushu qoshida girih, ilgida tig ',
Yuz ming imonu xirad mulkini yag 'mo aylab
Birisi gul uza oshufta qilib sunbulini,
Yuz tuman jonu ko 'ngul xaylini shaydo aylab.
Ishq gohi urubon jonima hayrat barqi,
Chun aning jilvayi husnini tamosho aylab.
Nafs gohi solibon ko 'ngluma ishrat havasi,
Chun munung davlati vaslini tamanno aylab.
Agar ul husn tamoshosig 'a bo 'lsam moyil,
Ruhni volih etib, aqlni shaydo aylab.
Yo 'qsa bu vasl tamannosig 'a bo 'lsam rog 'ib,
Komi fikri meni ofoqda rasvo aylab.
Manga ne ul bo 'lib alqissa muyassar ne bu,
Goh ani zohir etib, gah muni ixfo aylab.
Ey Navoiy, dema ko 'p, harzavu qil istig 'for,
Tengridin ofiyatu tavba tavallo aylab.*

65

G 'ozavu surmag 'a chun ko 'ngli borib,

*Gul qizarib, dag'i nargis qorarib.
Qoldi deb g'amzam o'qi ko'nglung aro,
Istayu har sari ko'ksumni yorib.
Ne quyoshdurki, xayol ichra yuzi,
Nazaring'a chu kelib ko'z yosharib.
Ishq naxlini ko'ngulda ektim,
Barchaning mayli niholin qungarib.
Talabingda yugurib payki nazar,
Onchakim boshtin ayog'i qabarib.
Yor aksining o'lub jilvagahi,
Kishikim xotiri mir'oti arib.
Dayr piri qulimenkim may ila
G'ayr naqshini ko'nguldin ketarib.
Shu'layi oraz ila mug'bachalar,
Dayr aro dud boshimdin chiqarib.
Ko'ksini qildi Navoiy chu shiyor,
Tuhmi mehringni bu mazra'da tarib.*

66

*Yor ul vaqt jafo rasmi tutub
Kim, vafo da'bu tariqin unutub.
Xalqni g'ofil etib qatl qilur,
Ko'z ochar fitnag'a elni uyutub.
Yuzu og'zing g'amidin ko'z yoshim
Chun oqib, gul ochilib, g'uncha butub.
Bo'lubon xayli malak parvona,
Chun qazo sham'i jamoling yorutub.
Furqating do'zaxig'a xotirni,
Bog'i jannat aro bo'lmas ovutub.
Bu fano dayrida ulkim ichmay,
Baski davron aro xunoba yutub.
Zahri g'am tutti Navoiyg'a firoq,
La'ling ummididin og'zin chuchutub.*

PE HARFINING PARIYVASHLARINING PARVOZI «NAVODIR»DIN

67

*Ul pariyning chu bu majnundin erur vahshati ko'p,
Manga andin neki, ahbob ila bor ulfati ko'p.
Tushsa kuygan tanima soiqayi ishq ne tong
Kim, sharar birla bo'lur so'xtaning nisbati ko'p.
Ko'ngluma vasl zuloli bila bergil taskin
Kim, ani kuyduradur ishq o'tining hirqati ko'p.
Kuymagim daf'i uchun do'zax o'tin istarmen,
Negakim jonima yetti sharari furqati ko'p.
Jonni ul nav'ki tan orzu etkay behad,
Ruhbaxsh erninga jonimning erur hasrati ko'p.
Holatim sa'b esa ul pok g'amidin ne ajab,
Ishqning shiddati ko'p, husnning ar iffati ko'p.
Dayr piri chu karam birla talofiy aylar,*

*G'am emas gar yetishur mug'bachalar shiddati ko'p.
Bodayi sof bila daf'i kudurat qilsun,
Anikim tiyra qilur davr elining zahmati ko'p.
Ey Navoiy, chu o'tar yaxshi-yomon, g'am yemadeg,
Ulki davronda erur ishrati kam, mehnati ko'p.*

68

*Avval ista manzili amnu harifi soda top.
Chunki bu ikki muyassar bo'ldi, nuqlu boda top.
Iktifo qilma bularg'a, istar ersang lahzaye,
Nukta surmak bir harifi foniya ozoda top.
Kim ko'ngul sayd etsa, lo'liy bo'lsakim tut mug'tanim,
Aytman arlot yo barlosdin mirzoda top.
Ey pariyrub, ishq kelmas taxt ila toj ahlidin,
Istasang oshiq meningdek bedili uftoda top.
Necha ishq ahlini aylab imtihon, rad qilg'asen,
Har jafo aylarga ko'nglum istavu omoda top.
Ey ko'ngul, gar shayx ishqing man' qildi, qilma ayb,
Olam ichra bore avval bir aningdek loda top.
Ey Navoiy, umrung o'tti necha but zikrin demak,
Go'shaye tut emdi, bir tasbih ila sajjoda top.*

TE HARFINING TOROJGARLARINING TAMOSHOSI «NAVODIR»DIN

69

*Chun qo'yub ketkung jahon mulkin musaxxar bo'ldi, tut,
Chun yotib o'lgung falak taxti muyassar bo'ldi, tut.
Bir ovuch su topmayin o'lsang kerak chun tashnalab,
Bahr ila bar fathida o'zni Sikandar bo'ldi, tut.
Chun xumog'a tu'madur oxir boshingda har so'ngak,
Ul xumo boshingg'a besh kun soyagustar bo'ldi, tut.
Afsaringni shomi tufroqqa urar chun davri charx,
Subh zarrin tojini boshingg'a afsar bo'ldi, tut.
Ne Faridundin asar chun qoldi, ne Jamshiddin,
Hashamating Jamshidu Afridung'a hambar bo'ldi, tut.
Ul gul aylar ro'zgoring tiyra, o'rtar bu sharar,
Bas muti'i hukmu ra'ying charxu axtar bo'ldi, tut.
Ul bag'ir qoni, bu ko'z yoshi durur chun ofiyat,
Durru la'ling qon ila daryog'a munjar bo'ldi, tut.
Chun lagadko'b qazo past etkusi tavsanlig'ing,
Tavsani gardun rikobingg'a takovar bo'ldi, tut.
Ey Navoiy, ich fano jomin, yo'q ersa tengdurur,
Davri dun ra'ying bila gar bo'lmadi, gar bo'ldi, tut.*

70

*Bir maqomi amn top, anda burun orom tut,
So'ngra tuz bazmu diloromingg'a har dam jom tut.
Garchi kunduz mehr tobidin yorug'roqdur jahon,
Buyla jomi ayshni, albatta, lekin shom tut.
Yori gulrux la'li serobiyu sog'ar qonidin,
Ham mayi gulrang no'sh et, ham mayi gulfom tut.*

*Bir nafas mutrib surudi dilkashidin boda tot,
Bir zamon soqiy aqiqi beg'ashidin kom tut.
Bo'lma bot usruk, g'animat tut bu yanglig' kechani,
Jomiy may tun avvalidin to saharhangom tut.
Bo'lsa bo'g'ay elga bu davlat muyassar, ey ko'ngul,
Bizga lekin dast bermakni xayoli xom tut.
Gar Navoiy voliyindur, qovmag'il, ey mug'bacha,
Ani ham bu dayr aro bir rindi durdoshom tut.*

71

*Navbahor o'ldiyu men hajrida, soqiy, may tut,
Toki yig'lay qilibon arbada andoqi bulut.
Hajrdin abri bahoriy kebidur tiyra ko'zum,
Ko'z yumub ochqucha, ey barqi visol, ani yorut.
Sen sumanbarsenu men lola kebi qon arokim,
Doyaiy dahr beriptur manga qonu sanga sut.
Hajr anduhidamen, soqiy, ul oydin so'z deb,
Meni bir-ikki to'la sog'ari may birla ovut.
Ikkn la'lingni o'pay, dag'i baho jon berayin,
Gar baho o'ksuk esa, sen dag'i nisfin o'ksut.
Boda chun boisi nisyon emish oncha ichayin
Kim, manga har neki juz yordurur bo'lsun unut.
Ey Navoiy, manga bas ul sanami lo'liyvash,
Bekka qipchoqu og'ar, shahg'a qiyotu bilgut.*

72

*Yoshurun dardimni zohir qildi afg'on oqibat,
Asrag'an rozimni yoydi sayli mujgon oqibat.
Yoshurub erdim bag'ir chokini, vahkim, qildi fosh
Har taraf ko'zdin tarashshuh aylagan qon oqibat.
Tig'i hajringdin nihon ko'ksun shigofin, ohkim,
Elga ravshan ayladi choki giribon oqibat.
Voykim, ko'ksun shikofidin ulusqa bo'ldi fahm,
Ishq o'ti bag'ring'a qo'yg'an dog'i pinhon oqibat.
Shavqidin dam urmayin bedodig'a xursand edim,
Vahki, bo'ldum hajridin rasvoyi davron oqibat.
Gar budur kofir ko'zu zunnori zulfi, ey faqih,
Bo'lg'udek men dayr aro mastu parishon oqibat.
Ishq ko'yida jununumni munodiy ayladi,
Hajr toshidin munaqqash jismi uryon oqibat.
Dahr bo'stoni aro sarkash nihole ko'rmaduk,
Soya yanglig' bo'lmag'an yer birla yakson oqibat.
Ey Navoiy, davlati boqiy tilarsen vaslidin,
Ani kasb etmak fano bo'lmay ne imkon oqibat.*

73

*La'lidin chunki takallumda tomar obi hayot,
Sovug' ohimdin o'lur bog'lasa muz habbi nabot.
Ul pariy ko'zdin uchar, ko'z dag'i shavqidin uchar,
Vahki, men uchqali ham yo'qturur egnimda qanot.*

Zulfunq ollida binafsha suda ko'rgach aksin,
Qo'ymadi yona boshin yuqori qilmoqqa uyot.
Boribon har necha bot kelsa, ko'runur menga kech,
Kelibon har necha kech borsa, ko'runur manga bot.
Sirri ishqingni dey olman, yoza ham olmankim,
Tili ikki qalamu ko'ngli qora keldi davot.
Men tilab husn, vale shoh tilab aslu nasab,
Menga lo'liy bila hindu, anga qo'ng'irotu qiyot.
Soqiyo, hush kerakmas manga hijron damida,
Boda tut, doruyi behush vale bodag'a qot.
Tiladim yor, hayot aylay anga sarf dedim,
Vahki, ul dag'i vafo qilmadi andoqqi hayot.
Ey Navoiy, tilasang sayli fanodin maxlas,
Faqr dashtida kerak tog'dek oromu sabot.

74

La'l emas shirin labingkim, jon topar andin hayot
Kim, so'rub bildim ul ermish la'lgun qilg'an nabot.
Lek ul yanglig' nabotekim quyur chog'da ani,
Shirasi jon shirasi ermish, suyi obi hayot.
Oqsa ruxsorida xay, ne tong ko'ngul to'qtatmasam,
Tog' bo'lsa topmas ul sayr ichra imkoni sabot.
Hajr dudidin qora bo'lg'an ko'ngul ichra o'qung,
Sharhi holim yozg'ali bo'lmish qalam birla davot.
Xo'blar xayli aro har sari tushmish rustaxez,
Go'yiyo maydon ichiga chobukum sekritti ot.
Boqma ey zohid, haqorat birla ashyo sarikim,
Bo'lmag'an aning sifoti mazhari yo'q hech zot.
Ey, Navoiy, ko'rgali ani uchar har dam ko'zum,
Lek ne sud uchmoq ul qushkim anga yo'qtur qanot.

75

Sho'x ikki g'izolingni noz uyqusidin uyg'at,
To uyqulari ketsun, gulzor ichida o'ynat.
Tishlabki, soching o'rdung, ochqanda parishon qil,
Ofoq savodinda jon royihasin butrat.
Kulbamg'a xo'y afshon kel, zulfunq qilib oshufta,
Anjum sipahin sindur, ofoq ulusin qo'zg'at.
Oraz quyoshin ochib ashki qurug'an ko'zni
Ko'p hajrda yig'latding, bir vaslda ham yig'lat.
Bir oh ila kul bo'ldum, ey charx, tilab topib,
Farhod ila Majnun'g'a oshiqliq ishin o'rgat.
Xoro tubiga yotqung, yo'q sud agar yuz yil,
Ko'k atlati ustida jismingni yotib ag'nat.
Bazm ichra Navoiy ko'p yig'lar esa, ey soqiy,
Hush eltkuchi doru jomig'a aning chayqat.

76

Menga begonadurur ul butu men ishqida mast,
Oshno bo'lmayin etti meni begonaparast.

Labidin jon isi keldiyu men o'ldum behud,
Vah, ne maydurki isi yetkach, etar xalqni mast.
Sabzxatlar bo'yi qisqardi bo'yung jilvasidin,
Sarvning tegrasida sabza ko'rungandek past.
Tobg'a tushti quyosh panjasi husnung qo'lidin,
Sidra gar hamqading o'lsa, quyosh o'lg'ay hamdast.
So'rma dayr ichra shikastimniki, bir mug'bachaning
Zulfi zunnoridin o'ldi menga bu nav' shikast.
Tunu kun mast esam, ey shayx, meni yozg'urma,
Sog' o'lurmu kishikim, ichti mayi jomi alast.
Ey Navoiy, seni chun qildi qazo kofiri ishq,
Forig' o'l but qoshig'a sajda qil emdi payvast.

77

Bodayi ishqing ko'rub topti buzug' ko'nghum shikast,
Sayl yetmasdin burun vayronim o'ldi yerga past.
Goh g'altondur, gahe uyqudadur usruk ko'zung,
Yo'q taajjub, goh g'alton bo'lsa, gah uyquda mast.
Ul sanamg'a sajda qilsam, zohidi xudbin, ne ayb,
Butparast o'lmoq ko'p ortug'roqki bo'lmoq xudparast.
Soqiy ilgin berdikim, o'ptum dag'i ichtim qadah,
Naylasun ichmay qadah har kimga mundoq bersa dast.
Ko'ksuna na'lu alif shakli imorat tarhidur,
Tashqari ham yetti ishqing mulkiga devori past.
Zohid ayturkim, may ichma, vah, aning hukmi bila
Sog' o'la olg'aymu masti bodayi jomi alast.
Ey Navoiy, ishq ila ko'nghum xayol etti masof,
Ro'baro' bo'lg'ach mening qalbim sari tushti shikast.

78

Ey ko'ngul, dedimki, aylab azm jononimg'a yet,
Demadimkim, turg'ilu afg'on bila jonimg'a yet.
Boshing ol ket, lek chun ham bekasu ham xastamen,
Holatim so'rmoqqa gohe bayt-ul-ahzonimg'a yet.
Chunki ko'rdungkim o'lubmen, tutma motam, qayt bot,
Ul dami jonbaxshu la'li obi hayvonimg'a yet.
O'lganimni arz etib yig'lab degilkim, ey Masih,
Aylabon lutf ul qatili tig'i hijronimg'a yet.
Kelmak o'lsa itlari jismim tugatmasdin burun
Boshlabon ul kofiri qotilni vayronimg'a yet.
Yetkach-o'q chun tirguzur, qo'psam bo'lay deb sadqasi,
Zinhor ul dam madad aylar uchun yonimg'a yet.
Deb eding, yetkum Navoiyg'a qatig'roq tushsa ish,
Ushbu damkim, hajr qasd aylab turur qonimg'a yet.

79

Tiyravu afsurdabiz, ey ishq tarqatqan bulut,
Bir balo barqi bila ham o'rta bizni, ham yorut.
Ko'z necha bo'lg'ay quruq zuhd ashkidin ul zarq ila.
Shu'la tortib, ey balo ohi o'ti, ani qurut.

*To qachon qilg'ay ko'ngulni ma'siyat dudi qora,
Bir charog'i husn ila, ey ishq, ul uyni yorut.
Aylabon barbod zuhdu ilmni, ey piri dayr,
Tifli rahdek emdi bizga ishq alifbesin o'qut.
Husn itibdur, ey musavvir, tortibon bir turfa shakl,
Qayg'uluq ko'nglumni ul suvrat bila gohe ovut.
Hosili umr, ey ko'ngul, chun ishq emish o'rgan ani,
O'zga umrungda nekim hosil qiliptursen unut.
Ey Navoiy, bersa bir lo'liyvashe savdosi dast,
Zinhor ikki jahon sarmoyasi tarkini tut.*

80

*Kim ekin maydonda, yo rab, ul to'ni gulgun yigit
Kim, g'amidin tosh urar ko'ksiga yuz mahzun yigit.
Ne ajab xam qad bila sarg'arsa ruxsorumki, bor
Dilbarim bir qomati ra'no, yuzi gulgun yigit.
Men chekarga ranju mehnat g'am tuni ojiz qari,
Ko'nglum olg'an zulmu bedod ichra ro'zafzun yigit.
Ey yigit, husnung zakoti so'r qarilar ko'nglini,
Kimsani qo'ymas hamisha chun bu dahri dun yigit.
Men xarif bo'lg'an qarig'a qayda mayl etgay birov
Kim, erur shaydosi g'am dastida yuz majnun yigit.
Naylayin to'rtunchi gardunning qari mehrinikim,
Ko'rmamish olamda mohimdek to'quz gardun yigit.
Men so'zi kavn ahlig'a afsonalig' qilg'an qari,
Sen ko'zi Kashmir eliga o'rgatur afsun yigit.
Chun qaridnng, chiq yigitlar bazmidinkim, qarining
Kelmagidin yo'q, boruridin durur mamnun yigit.
Ey Navoiy chun qari bo'ldung ibodat kunji tut,
Elga xor aylab o'zingni bo'lmag'ingdur chun yigit*

81

*Ohkim, oldi qarig'an chog'da ko'nglum bir yigit
Kim, agar jon bersam, istig'nodin o'lmas multafit.
Qasdimda ul novak aylab tezu men sudrab aso,
Ko'yida har yon yeshilgan o'ylakim g'anchiliq it.
Men kimu islom kim, sajjoda birla xirqani
Ayladi ul butning atfol xayoli titu pit.
Ashk hajrinda ko'zum oq etdi andoqkim mamuq,
Jolayi ashk ul momug'din yog'di andoqkim chigit.
Bir nasihat bordurur, lekin qulog'ingg'a degum,
Yuz yaqin tut bu qaridin, ey yigit, bir pand eshit.
Qad chu xam bo'ldi emas hech ish munosib juz ruku',
Sajda o'rnin oh ila, xoshak ila xasdin arit.
Ey Navoiy, chun seni kuydurdi charx, emdi ne sud,
Oh o'tidin sen ani xohiy qizit, xohiy erit.*

82

*Habib g'ayr ila may ichti, en ko'ngul, qon yut,
El ichsa vasl mayin, boqu zahri hijron yut.*

*Chu hajr muhlik erur, boda ermas anga iloj
Tutayki, jomi may o'rniga shirai jon yut.
Mengaki do'st kerak, ey Xizr, yutarmen qon,
Sengaki umrdurur kom, obi hayvon yut.
O'qidin, ey ko'ngul, ich sharbat o'rnig'a xunob,
Ushoq muz o'rnida ul sharbat ichra paykon yut.
Visol no'shini to mumkin bo'lg'ay istar esang,
Firoq zahrini, bas, ulcha bo'lg'ay imkon yut.
Ichingda sirri haqiqatni yoshuray der esang,
Ulustin ul guhari bebahoni pinhon yut.
Navoiy, ayla aning ishqini tarkini, yo'q esa
Chu g'ayr ila may ichar, boqu zahri hirmon yut.*

83

*Chobukekim qatl uchun surdi yana maydong'a ot,
Odamiy qolmas tirig solg'an zamon javlong'a ot.
Budurur ma'noki, shoyad qolg'an erkin bir kishi,
To aning jonin ham olg'aykim, surar har yong'a ot.
Har kishini qatl kim aylar, o'larmen rashkidin,
Vahki, bir ham yongilib surmas meni hayrong'a ot.
Ne balo qattig' ko'nguldurkim qatl el qonig'a
Ot surar surgan masallik lolavu rayhong'a ot.
Uylakim buzg'ay quyunni o'zga bir to'fon kelib,
Ul sifat nobud etar surgach bu sargardong'a ot.
Kimni o'lturmakka otsang o'q, mening jonim chiqar,
Bir dag'i tirguzgali men bedili bejong'a ot.
Davrdin ko'p ranjamen, usruk chiqib mayxonadin,
Raxshi himmat uzra solmoq istaram davrong'a ot.
Shomi tufroqqa kirardin chora yo'qtur, garchi subh
Kimki, sekritkay quyoshdek bu binik ayvong'a ot.
Qo's uni tuttn Navoiy nazmidek ofoqni,
Go'yiyo kim sayr etarga chektilar sultong'a ot.*

84

*Yetilmish, olloh-olloh, ne qomat, ul qomat
Ki, olam ahlig'a soldi qiyomat ul qomat.
Qo'ngarg'ay asramayin bog'bon nihollarin,
Chamanda sarvdek etsa iqomat ul qomat.
Chu qildi jilva, vafo sari hech qilmadi mayl,
Jafoda topqan uchun istiqomat ul qomat.
Xirom vaqti xaloyiqqa fitna yog'durdi
Ki, borcha fitnadin o'lsun salomat ul qomat.
Boshimg'a yettiyu o'lgan tanim ravon topdi,
Bu ishni rostdi etti karomat ul qomat.
Chu noz jilvasini sarvdek qilur bilingiz
Ki, qatl etardin erur benadomat ul qomat.
Navoiy, emdi o'zungdin ilig yuvkim, o'lgung
Ki, zohir ayladi shaqqi qiyomat ul qomat.*

85

*Ey sabo, holim borib sarvi xiromonimg'a ayt,
Yig'larimning shiddatin gulbargi xandonimg'a ayt.
Buki aning ahdu paymonida men o'lsam dag'i
Yaxshi fursat topsang, ul bad'ahdu paymonimg'a ayt.
Buki aning zulfi zunnorida dinim hosili
Kufr ila bo'lmish mubaddal nomusulmonimg'a ayt.
Buki qilmishmen jahonu jonni aning sadqasi,
Yuz tuman jonu jahondin yaxshi jononimg'a ayt.
Buki yuz jon sadqasi qilsam pushaymon bo'lmag'um,
Vaslig'a bir va'da qilg'andin pushaymonimg'a ayt.
Buki yuz ming fitnako'zlug bo'lsa paydo onsizin,
Qilmag'um nazzora hargiz ko'zi fattonimg'a ayt.
Buki chok aylab yoqa, usruk chiqar el qasdig'a,
Men o'lib el jon topar, bebok nodonimg'a ayt.
Dahr bog'i gullari husnin vafosiz erkanin,
Yuzi gul, jismi suman, ko'yi gulistonimg'a ayt.
Ey Navoiy, hech gulshanning seningdek xushnavo
Bulbuli yo'q erkanin shohi suxandonimg'a ayt.*

86

*Ishq soldi xonumonim ichra o't,
La'li otashnoki jonim ichra o't.
Nega yetkan yerga o'rtar xalqni
Bo'lmasa ohu fig'onim ichra o't.
Qo'nglum ermas tandakim, hajring aro
Tushti jismi notavonim ichra o't.
O'qlaringning kasratidin chektim oh,
Tushti andin naysitonim ichra o't.
Hajrdin kuydi so'ngaklar, vahki, ishq
Soldi xoshoki nihonim ichra o't.
Soqiyo, maydin su urkim, soldi davr
Joni benomu nishonim ichra o't.
Ey Navoiy, chun chaqildi barqn ishq,
Tushti andin xonumonim ichra o't.*

87

*Qildi dushman rahm, baskim qildi javr izhor do'st,
Ey ko'ngul, dushman top emdi, tutmag'il zinhor do'st.
Har zamon dushmanlarim ozurdadur, ey do'stlar,
Baski, har dam yetkurur men zorg'a ozor do'st.
Dushman ar jonimni afgor aylasa, qildi bihil,
Javr tig'idin chu ko'nglum aylamish afgor do'st.
Kecha dushmanlarg'akim, nolamdin uyqu kelmadi,
Ranjamen mundin dag'ikim, bo'lmadi bedor do'st.
Men o'lar holatda, dushmanlar ko'runub do'stvash,
Nevchun o'lmaykim, kelur boshimg'a dushmanvor do'st.
Kulsa dushman ayb emaskim, ko'rmadim oz ham vafo,
Garchi qozg'andim qilib jonim fido bisyor do'st.
Charxning mehriga mag'rur o'lmag'ilkim, g'adri bor,*

*Hargiz o'lmas kimsaga ul dushmani g'addor do'st.
Soqiyo, qil do'stluq, tut bodakim yo'qtur g'ami,
Bo'lsa olam dushmani har kimga sendek bor do'st.
Itlaring g'avg'o qilur go'yo Navoiy o'ldikim,
Boshi uzra jam' o'lub afg'on qilurlar yoru do'st.*

88

*Eyki, fayz istarsen, o'zni sarvdek ozoda et,
Har parishon naqshdin safhangni guldek soda et.
Gar fano dashtig'a kirgungdur su xud ko'z yoshi bas,
Lekin avval zodsizliq zodini omoda et.
Tayyi arz etsang chokindek bir shararcha ko'rmagil,
Barqdek o'zni fano tufrog'ida uftoda et.
Bir fano ohi yelidin sarbasar barbod o'lur,
Gar havo uzra bulut ajromini sajjoda et.
O'zni rasvoliqa qilmoqdur alam gar tug'unga,
Ko'k livosin shuqqa dag'i sidra shoxin xoda et.
Ko'mgan o'lg'aysen boshingni bir ovuch tosh ostida,
Tojingga ziynat agar la'lu duru bijoda et.
Er ersang, bo'l sulbkim, ne moda bo'lg'ungdur, ne nar
O'zni gar yuz qatla olam ahlidek narmoda et.
Ofiyat kunjida erdimkim, dedi «ey mug'bacha,
Dinu islomim uyin buzmoqqa mayli boda et».
Naqd jannatdur Navoiy kavsaroso may ichib,
O'zni zoru volih bir sarvi huriyzoda et.*

SE HARFINING SAMIN GAVHARLARINING SAMARASI «NAVODIR»DIN

89

*Zamona erur chun mahalli havodis,
Zamone kerak bo'lmasang anda mokis.
Amal qasrini aylama anda ihdos
Ki, har lahza bo'lg'ay o'kush fitna hodis.
Chiqarg'a bu vayronadin chora yo'qtur,
Gar Odam vagar Nuhu gar Somu Yofas.
Bo'lur tiyra ko'zgung, to'lar zahrai joming
Tutaykim, bo'l Iskandaru Jamg'a solis.
Jahon shug'li sari talab qilma mujib,
Aning tarkini tutqali ista bois.
Fano xonaqohi aro somit o'lg'il,
Yo'q ulkim baqo darsgohida bohis.
Navoiy, amal xirmani ichra o't sol
Ki, bo'lmoq kerakmas bu mazra'da horis.*

90

*Falak havodisidin bo'lsa har balo hodis,
Ul oy vasilasidindur burun manga hodis.
Agarchi dard hudusidur ulcha mumkin erur,
Valek bo'lmadi bir dardima davo hodis.
Netib haramg'a qilay azm, dayr ichinda manga
Ki, bo'ldi mug'bachalardin yuz ibtilo hodis.*

*Baliyyat ahlini ozod aylamish gardun,
Nedinki barcha balosi bo 'lur manga hodis.
Sipehrdin ne shikoyat erur chu qismi azal,
Agar vafo yetishur, gar bo 'lub jafo hodis.
Sipehr fitna to 'kar yerga, lek ul oydin,
Erur ne fitnaki bo 'lg'ay jahon aro hodis.
Hudus topmadi erkan Navoiy emgagicha,
Jahonda ishq baliyyoti bo 'ldi to hodis.*

91

*Mening rasvolig 'img'a bodayi gulgun erur bois,
Mayi gulgun icharga soqiya mavzun erur bois.
Pariyvashlar jafosig'a gunah bil telba ko 'nglumdin,
Bukim tosh yog 'durur atfol, anga majnun erur bois.
Falak bejurm erur, g'am kelsa bu mahzun sarikim, huzn
Topib o 'z jinsini kelmakka bu mahzun erur bois.
Sovursam ko 'kka tufroq, dard vodiysida tong yo 'qkim,
Quyundek buylakim sargashtamen, gardun erur bois.
Ne tong bu telba og 'zida so 'zi doim ul oyningkim,
Pariy vaslig'a aksar el aro afsun erur bois.
Labing jonbaxsh, ayog 'din boshinga qotil, ne ayb o 'lsam,
Tirilmaklikdin o 'lmaklikka chun afzun erur bois.
Raqibingg'a desam la 'nat, yeri borkim senga nohaq,
Mening qonimni to 'kturmakka ul mal'un erur bois.
Rido dayr ichra rahn etkanga chun qnlding g'azab, ey shayx,
Yana yozg 'urma borsam ul sari marhun erur bois.
Navoiy boda ichmas, lek chun soqiy qadah quydi,
Ul ofatshakl erur mujib, bu dilkash un erur bois.*

JIM HARFINING JAMILALARINING JILVASI «NAVODIR»DIN

92

*Zihe boshing uza va-sh-shams zevaridin toj,
Soching savodida tafsiri laylat-ul-me'roj.
Nujum javharidin toji johinga tarsi',
Sipehr atlasidin taxti rif'atingg'a duvoj.
Sahar yashil alamidin livong uza shuqqa,
Malak qalin hasharidin sipohingga afvoj.
Behisht sori kishi tiyra go 'rdin bormas,
Shafoating alifi tutmayin yo 'lig'a siroj.
Hidoyating qo 'lidi sharbati shifo topibon,
Aniki illati kufr aylabon zaifmizoj.
Saloti xamsani adyong'a aylading nosih,
Bu panja birla malakning yuziga urdung koj.
Navoiy o 'ldi chu muhtojing, ayla rahm angakim,
G'aniy karim esa ibromg'a emas muxtoj.*

93

*Ey gadoying ollida muhtoj ahli taxtu toj,
Ahli toj ollida andoqkim gadog'a ehtiyoj.
Kim gadoyingdur bosh indurmas dag'i tortar ayoq,*

Charxi a'lo bo'lsa taxtu mehri anvar bo'lsa toj.
La'li serobing beriptur otashin rangi bila
Ofati jonim uchun o't birla sug'a imtizoj.
Dardi hajrimg'a buyurdi, sabr dardi yo'q tabib,
Zahri qotil birla muhlik ranjima aylar iloj.
Oy yuzung birla talashdi buki ko'ktur orazi,
Panjasi birla quyosh go'yo yuziga urdi koj.
Eyki, berding ishq sultonig'a ko'nglung kishvarin,
Anglag'ilkim jonu aqlu din erur avval xiroj.
Xo'blar o'rgansalar, tong yo'q, Navoiy nazmini
Kim, alarning husni aning ishqidin topmish rivoj.

94

Mayi la'lingga go'yokim hayoti jon erur mamzuj
Ki, ul ermas zuloli chashmayi hayvon erur mamzuj.
Agar bag'rim sudur, o'lmay netaykim anda g'amzangdin
Su bergan zahr birla qatraiy paykon erur mamzuj.
Ko'rung g'am bazmida xunobalar yutmoqki jomimg'a
Bag'irdin kelganu, ko'zdin to'kulgan qon erur mamzuj.
Labingdin barcha hijron va'dasidur, ko'rmaduk no'she
Ki, zahr ul no'sh aro tokim erur imkon, erur mamzuj.
Visol ichra mayi aysh o'lsa qisiming, bo'lma ko'p emin
Ki, jomi vasl ila xunobaiy hijron erur mamzuj.
Shafaqgun may, hiloliy jom agar ko'rsang haris bo'lma
Ki, sofi hirs birla durdiyi hirmon erur mamzuj.
Navoiy ashkiga dersen ne yanglig' mazj topmish qon,
Bag'ir chok o'lsa, ul qon bu sug'a oson erur mamzuj.

95

Ko'nglumba ayla la'li shakarxand ila iloj,
Kilg'an kebi zaifqa gulqand ila iloj.
Ko'p ishq tarkidin dema so'z qo'yg'il, ey tabib,
Muhlik marazg'a qilmadi el pand ila iloj.
Onsiz o'larmen, ollima huru pariy ne sud,
Topmas aning g'ami anga monand ila iloj.
Qayd et ko'ngulga silsilayi zulfin, ey hakim
Kim, telbaga munosib erur band ila iloj.
Ul ko'ydin iti chu meni qovmaq istadi,
Bag'rimdin ayladim necha parkand ila iloj.
Davron jafosi daf'ig'a majnunu mast bo'l
Kim, yo'q ul ishka ra'yi xiradmand ila iloj.
Muhlik emish firoq Navoiy, magar sipehr
Qilg'ay bu qat'i dardini payvand ila iloj.

CHIM HARFINING CHOBUKLARINING CHEHRAKUSHOYLIG'I «NAVODIR»DIN

96

Nargis ul ko'zdek emas, ey bog'bon, boqib ko'z och,
Ne uchunkim ul pariy qiymoch erur, bu bir taloch.
Ayladi oshufta savdoyiy dimog'im raglarin,
Tong yelidin andakim butrashti ul oshufta soch.

Zulfi egniga yetar gar sochi yerga sudralur,
Tengdurur qaydim uchun gar bir qarich, gar yuz quloch.
Kuydi jismu yig'labon ko'nglumda xatting shavqidur,
Garchi mumkin yo'q ko'karmak su bila kuygan yog'och.
Ishq olamso'z keldi, qo'y fusunung, ey xirad,
Yetti chun yer-ko'kni yirtib arslon, ey tulku, qoch.
Sarvnozim gul chog'i gulshang'a kirdi, ey nasim,
Ham ani yelpiyu ham gul yafrog'in boshig'a soch.
Qo'yki, ul yuz xonig'a nazzora aylay to'yg'ucha
Kim, ko'zum bo'lmish bu qahti husn ayyomida och.
Do'st zikru fikrini qilg'il g'izokim yaxshiroq,
Hush ila tufroqkim g'aflat bila kandiyl kuloch.
Ey Navoiy, ko'nglunga yetmas riyozatsiz safo,
Kulba ravshan istasang hasrat suyidin ro'za och.

97

Qo'ydi yuz shomi ajal zulfin parishon aylagach,
Umr xurshidi uyoqti chehra, pinhon aylagach.
Surdi ko'nglumni buzub xokiy tanim uzra samand,
Yelga berdi tufrog'in, bu uyni vayron aylagach.
La'li hajri qildi qon bag'rimni g'amdin laxt-laxt,
Qatra-qatra to'kti ko'zlar yo'lidin qon aylagach.
Ohkim, baxtim og'ir uyqusidin uyg'onmadi,
Garchi yuz ming fitna uyg'ondi men afg'on aylagach.
Qilmayin sarhush hanuz, en mug'bacha, qo'ymoq nedur,
Ollima zunnorni dayr ichra mehmon aylagach.
Oshiq etkach shuhrayi shahr etti ul kofir meni,
Shahr kezdurgan kebi kofir musulmon aylagach.
Chekmadi bulbul Navoiydek fig'onkim, yonmasun
Sayr uchun ul sarvi gulrux azmi bo'ston aylagach.

98

Girih-girih chu tugarsen yetar oyog'inga soch,
Girihlarin chu ocharsen tushar quloch-quloch.
Ko'ngulni qiydi aning g'amzasiyu qilmadi rahm,
Qiyo-qiyo boqibon ul iki ko'zi qiymoch.
Chamanda kecha yotib mast orazin yopmish,
Ko'p emdi tong yeli ul gulni lutf birlan och.
Qading chamanda ko'rub bog'bon agar sarvin
Ko'ziga ilsa hamono keraktur anga yog'och.
Junung'a tushti sanavbar qadingdin, uylaki su
Bo'lub ayog'iga zanjir uzaldi boshida soch.
Sipehr la'l ko'rub ko'ksum uzra mehrobi
Balo o'qig'a hamonoki ayladi omoch.
Navoiyo, der esang ko'rmayin vafosizliq,
Tavaqquf etmayu dahr ahlidin vafo kebi qoch.

99

Ko'rub dardim tarahhum qilmading hech,
To'kub ashkim tabassum qilmading hech.

*Firoqing o'ti ichra necha yig'lab,
Fig'on chektim, tarahhum qilmading hech.
Jahong'a ohu ashkim soldi oshub,
Bu to'fondin tavahhum qilmading hech.
So'zung shavqidin erdim xasta umre,
So'rarg'a bir takallum qilmading hech.
Musallam ishq, ey ko'nglum, sengakim,
Ko'rub zulmin tazallum qilmading hech.
Muhabbat ahli qismin nevchun, ey charx,
Qilib mehnat, tana''um qilmading hech.
Navoiy sari, ey davri muxolif,
Navo savtin tarannum qilmading hech.*

100

*Ul turki xitoning erur andoqki ko'zi qiymoch
Kim, nozdin o'lmas demak ollindaki, ko'z och.
Bag'rimni qiyo boqmoq ila qiymog'idindur,
Yo ayni takabburdin erur ko'zlari qiymoch.
Ochliqdin ul oyning magar o'ldi ko'zi bemor,
Qon ichkali moyil nega bo'lmish gar emas och.
O'zbek, mo'g'ul o'lg'ay aning ollida musulmon,
Bilman ani qalmoqmudur, yo'q esa tag'moch.
Turmas ajal ul g'amzai xunrez o'qidin,
Jonning kerak ersa senga, ey xasta ko'ngul, qoch!
O'pmakka yuzi xo'bdurur, g'abg'abi ham xo'b,
Chun og'zi topilmasliq aro olmoq uchun boj.
Keynicha ko'ngulsizdur erishmakka Navoiy,
Ul sho'x chu o'z mulkiga bordi ko'ngul olg'och.*

HE HARFINING HARAMIYLARINING HUSNOROYLIG'I «NAVODIR»DIN

101

*Bu chamankim, to'kilur shom gul, ochilsa saboh,
Bodasiz shomu sabo o'lmoq emas bizga saloh.
Davri ayyomg'a yo'q chunki vafo, ey soqiy,
Sen vafo aylayu bas, aylama davri aqdoh.
Bekaron ra'fat erur dahrda elga ofat,
Rohati behad agar istar esang topqil roh.
Piri xammor eshigi bog'liq erur, men maxmur,
Rahm etib och bu eshikni yuzuma, yo fattoh.
Qilmag'il qasd kishi qoniyu naqdig'a valek
Aysh naqdini qadah qoni bila angla muboh.
Hasmkush keldi falak zoli bil, ey shayxu manga
Raz qizi borida ul koloni qilma nikoh.
Ey Navoiy, tilasang g'am tengiziga sohil,
Kashtii boda burun topqilu bo'lg'il malloh.*

102

*Jonima yetkurdi ul la'li ravonoso farah,
Elga yetkurgan masallik la'lgun sahbo farah.
La'li yoquti mufarrihdur magar bilxosiya*

*Kim, xayolidin manga yo 'qtur nasib illo farah.
Qon yoshimdin demangiz so 'z kim mukaddar bo 'lmasun,
Bodadin topqan zamon ul sho 'xi mahsiymo farah.
La 'li hijronida, ey soqiy, yana may tutmakim,
Tortsam kavsar mayi yetmas manga aslo farah.
Boisi g 'amdur labi hajrida la 'li obdor,
May debon rangin su ichkan aylamas paydo farah.
Gar farah istar esang, mayxona azmi aylakim,
Andin o 'zga yerdin olmish gunbadi xazro farah.
Ey Navoiy, dayr piri tutsa, may lojur 'a ich,
Fikr qilmakim, sanga yetkay malolat yo farah.*

103

*Bo 'lsa bo 'lg 'ay sarv qadlar ichra har gulro ' malih,
Sarvi gulro 'yum mening lekin erur asru malih.
Xol erurmu yo 'qsa tuz solg 'an siyohiy nuqtasi
Kim, erur vashf aylagandin ortuq ul hindu malih.
Lablaring kulgach, to 'kar tuz birla shakkar tung-tung,
Olloh-olloh, bo 'lur ermish muncha ham kulgu malih.
Ko 'p malohat bobida Shirindin aytur Ko 'hkan,
Sabzshirinincha ul bor erdi erkinmu malih.
Eyki Yusuf birla so 'rmishsen habibim husnidin,
Ul sabih o 'ldi latofat ichra, ammo bu malih.
Orazing ko 'rgach, ko 'zum sho 'roba to 'kkach, angladim
Kim, erursen sen malohat ahlidin ayru malih.
Ey Navoiy, achchig 'achchig ' yig 'larimni qilma ayb
Kim, erur ko 'nglumni olg 'an kofiri badxo ' malih.*

104

*Axtarin ashk ettiyu sovug ' nafasni oh subh,
Bo 'ldi go 'yo shomi hajrim holidin ogoh subh.
G 'am tuni muhlik g 'amim anglab yoqa chok ayladi,
Tong yelidin har nafas holimg 'a tortib oh subh.
Tiyr a hijrondin chu yo 'qtur farq subhu shomima,
Xoh shom o 'lsun qorarg 'an ro 'zgorim, xoh subh.
Dudi ohimdin qorarg 'ay hajr shomidin batar,
Bo 'lsa hijron qat 'ida bir kun manga hamroh subh.
Tiyr a shomim daf ' qildi mehr zohir aylabon,
Yaxshi bordi mehribonlig 'larda shay 'uloh subh
Xushturur jomi sabuh, ey shayx, sen ham ichkasen,
Tutsa may soqiy bo 'lub bir mehr yuzlug moh subh.
G 'am tuni ko 'h balosidin magar bo 'lmish xalos
Kim, meningdek ko 'rguzur ruxsore chun koh subh
Subhdam bedoru giryon bo 'l, agar fayz istasang
Kim, sening uyqungg 'a xandon bo 'lmasun nogoh subh.
Ey Navoiy, ul quyoshning mujdayi vaslin berib,
Qilsa netkay, shomi hajrim mehnatin ko 'toh subh.*

105

Hajrdin asru hazinmen, soqiyo, tutqil qadah,

*Har necha sog'ar ulug' bo'lsa to'la tutqil qadah.
Gar aning no'sh aylaridin ojiz o'lsa ahli bazm,
Jam' etib borini bir yo'li manga tutqil qadah.
Qoni' erman bir qadah birlaki, dardim sa'b erur,
Har kecha lojur'a no'sh etsam, yana tutqil qadah.
Bir nafas mast o'lmasam hijron g'ami aylar halok,
Jonima rahm aylabon bahri xudo tutqil qadah.
Gar muyassar bo'lsa bazmi vasl, lutf aylar esang,
Quy meni nazzorag'a ko'prak anga tutqil qadah.
Ulu men chun mast bo'lduq ixtiyoring bordur,
Xilvat aylab ber ijozat, elga yo tutqil qadah.
Chun xarobot ichra tushtung chiqmog'ing dushvor erur,
Ixtiyoring yo'q ichib, ey porso, tutqil qadah.
Xirqayi zuhdin Navoiy qildi rahn, ey mayfurush,
Qo'yma hush ilgida ani benavo tutqil qadah.*

106

*Subh dayr ichra mug'anniy uyla tuzdi shaddi ruh
Kim, unidin bo'ldi ruhullohga ohangi sabuh.
Toza bo'ldi ruhlar ul nav' shaddi ruhdin,
Kim lisoni holi ruhullohg'a qildi toza ruh.
Yo'qki, yolg'uz shaddidin tushti qulub ichra kushod,
Har girifti dog'i arvoh ichra soldi yuz futuh.
Dayr piri oncha tutti elga jomi ruhbaxsh,
Kim yaqindurkim ushatqay tovba bo'lsa yuz nasuh.
Ruhi qudsiy erdi alfozi zuhur etkuncha fajr,
Vahy yuho erdi anfosi tulu' etkuncha yuh.
Yo'qki, may kashtiysi g'am to'fonidin aylar xalos
Kim, topar andin kishi bir qatra ichsa umri Nuh.
Sirri vahdat nuktasidur bas daqiq, ey porso,
May quyoshi lam'asi birla magar topqay vuzuh.
Ey mudarris, ishq sirri daftari bir nuktadur,
Garchi mingdin bir yozilmaydur yozib yuz ming shuruh.
Vaslsiz bo'lmas Navoiy ko'zu ko'ngliga iloj
Kim, juruh uzra juruh o'lmish, quruh uzra quruh.*

XE HARFINING XO'BLARINING XIROMI «NAVODIR»DIN

107

*Fano tariqida har kimki hosil etti rusux,
Riyovu zuhd aning ollida erur mansux.
Ne nav' o'zlugi mansux bo'lmag'ay qoshida,
Birovki, do'st shuhudig'a hosil etti rusux.
Chu ishqsiz edi zuhd ahli keldi nobolig',
Erurlar atfol, el garchi der alarni shuyux.
Demakta voqi'a yolg'onu chin taxayyul etib,
Kishi ekanlarin andoqki yod qilsa musux.
Jahoni xokiy erur bir kesak, vale nopok,
Etak yeturmomak avlo mulavvas o'lsa kulux.
Arit sirishk bila botiningda bor esa chirk,*

*Yu tavba suyi bila bo'lsa botining aro shux.
Navoiy ahli fano ista, qo'y riyo ahlin
Ki, nayshakar borida tuhfa qilmadi kishi lux.*

108

*Firoq o'tiki, balo og'zidur anga manfax,
Misoli do'zaxu jannatdurur ul do'zax.
Ne tong yoshunsa kecha zulfida quyosh ko'yi
Agar bu nav' esa chavgani zulfu go'yi zanax.
Erur kirarga ko'ngul xayli ul taraf bir-bir,
Tarog' sochingdaki yo'llar yasab turur rax-rax.
Quyosh hamono ko'k atlasin libos etmish
Va yo kiyiptur ul oy nilgun nasij ila nax.
Gaheki ko'rguzasen zahri chashm tong ermas,
Bo'lur chu bodomning donasi birarda talx.
Yuz ochsa aqlim eli to'lg'anur, nedinkim bor
Chinor panjasi shal, oftob panjasi shax.
Navoiy ohini zohid kam etmadi so'z ila,
Nedinki, dud o'lur afzun, qotilsa o't ila yax.*

109

*Sho'x ko'p yo'q birisi, uylaki, ayyor ul sho'x,
Sho'xluq birla qilur elni giriftor ul sho'x.
Boqib ag'yorg'a tishlar labini ishva bila
Yetkurur qatl uchun jonima ozor ul sho'x.
Gul qizaripturu sunbul qorariptur, go'yo
Bog' aro qildi ayon zulf ila ruxsor ul sho'x.
Xo'blar butrashibon qo'zg'alishur ishq ahli
Mastu bebok magar bo'ldi padidor ul sho'x.
Kimnikim zor ko'rar o'lturur ul sho'xi balo
Ne balo turfa ish o'lmish buki, men zor ul sho'x.
Dayr aro mug'bachayi sho'x ushatti tavbam,
Mast bo'lman netayin bor chu xammor ul sho'x.
Sho'xliqdin ne desa chun unutur emin eman,
Garchi xud va'dayi vasl aylasa izhor ul sho'x.
Ey ko'ngul, dinu xirad naqlini asraki, erur
Zulf aro xoli kebi shabravu tarror ul sho'x.
Gar Navoiydin erur bexabar ul sho'x, ne tong,
Mastlig'din emas o'zdin chu xabardor ul sho'x.*

110

*Ey ko'ngul, chunki erur yor mayi furqati talx,
Kimki, bu mayni ichar bo'lsa, ne tong riqqati talx.
Sharbati sabr der ich nosihu yuz voyki bor,
Obi hayvon bila hal aylasa bu sharbati talx.
O'zgalar birla icharsen mayu men zorg'a ul
Bodayedurki, erur ta'mi achig', lazzati talx.
Soqiyi bazm, yana tutma manga jomi firoq
Kim, bu sog'arning erur choshniyi shiddati talx.
Talxkom o'ldum aning ko'yida bekaslikdin,*

*Ishq ko 'yining erur chun qadahi g'urbati talx.
Xo'blar la'li xayolig'a chu churkanmaki, bor
O'zi har necha chuchuk, hajri aro mehnati talx.
Emdikim vasl arodur qo'yki, Navoiy, o'ldeg,
Ey ko'ngul, chunki erur yor mayi furqati talx.*

111

*Erur barot ila bayram ul oyg'a zulf ila rux.
Xush ulki tun-kuni bo'lg'ay bu ikkidin farrux.
Birin-birin netayin oyu sarv ila gulni,
Meningki mohim erur sarvqomatu gulrux.
Hadisi o'lturubon tirguzurki, so'z so'rsam,
Agar achig'lanur, ammo chuchuk berur posux.
Malohat o'lsa olur jonni lo'liyu hindu,
Gar o'lmasa qochurur mohi o'qchavu Xallux.
Yozar qalam kebi vodiy hajr aro qalamim.
So'ngakdururki, aning javfida quruptur mux.
Fano tariqida birdek emas bori ma'ruf,
Biriga Qarxdurur jilvagah, biriga kurux.
Navoiyo, erur ul sho'xi turkman bas tund,
Navo tilar esang andin yugurma ordicha cho'x.*

112

*Meni ishqdin man' etar soda shayx,
Dema soda shayx, aytkim loda shayx.
May ustidagi xascha qilma hisob,
Agar su uza solsa sajjoda shayx.
Yorug'luq emas mumkin andinki, bor
Zalolat tariqida uftoda shayx.
Riyo bahri ichra tama' zavraqin
Soliptur asodin tutub xoda shayx.
Yeyar domi tazvir el saydig'a
Qilib subhadnn dona omoda shayx.
G'azabda sabu', shahvat ichra bahim,
Agarchi erur odamiyzoda shayx.
Kisar odamiy sonig'a qilsa no'sh,
Fano dayrida bir qadah boda shayx.
Irodattin o'lg'ay edim bandasi,
Agar topsam erdi bir ozoda shayx.
Eranlardin o'zni tutar, garchi bor
O'kush zebu ziynat bila moda shayx.
Navoiy tilar soda yuzlug yigit,
Ne g'am gar ani man' etar soda shayx.*

113

*Xating sipohi chu chiqti nechukki mo'ru malax,
Demaki, qochmasun arbobi ishqu urma zanax.
Qurudi mazra'i shavqum, chu zohir etting xat
Ki, dona ofatidur mazra' ichra mo'ru malax.
Yuzung o'tiki bor erdi ko'zumga ravza guli,*

*Tutun kebi xating ul o'tni ayladi do'zax.
Niqob aro yuzung erdi g'ilof aro ko'zgu,
Ne xatdurki, ani qildi kiyiz ichindagi yax.
Xatiki, xat-xat osilmishtur emdi ul ruxdin,
Ne rux deyin yuzinikim, bo'luptur ul rax-rax.
Tasavvur etmaki, el o'pmak orzu qilg'ay,
Magarki mo'china og'zi labingdin olg'ay max.
Jamoli zohir uchun o'ldung, ey Navoiy, zor,
Chu yopti orazini xat, uyolding erkin, vax.*

DOL HARFINING DILOROMLARINING DAVRONI «NAVODIR»DIN

114

*Ey jamoling mehridin ravshan azaldin to abad,
Zarra yanglig' ul yorug'luq ichra sargardon xirad.
Kunhi zotingdin xirad gar bo'lsa a'mo ne ajab,
Zarrag'a yuz ming quyosh mohiyatin bilmak ne had.
Ham xirad nuri topib husnung quyoshidin dimog',
Ham vara' zo'ri olib zikring g'izosidin jasad.
Senga tolib, kimki azmi Ka'ba aylar, yo'qsa dayr,
Sen murodi, kimki dayr ichra sanam der yo samad.
Xalq raddidin ne g'am, topg'ang'a lutfungdin qabul,
El qabulidin ne sud aniki qahring qilsa rad.
Bo'lmag'ay mumkin zalolat chohidin chiqmoq kishi,
Lutfung ilgi rishtayi tavfiq ila qilmay madad.
Quvvatingning ojizi gar piltan, gar sheri zo'r,
Minnatingning shokiri gar guljabin, gar sarvqad.
Ham munojot ahlining ko'nglida biyming behisob,
Ham xarobot ahli joninda umiding beadam.
Jurm isyon chohidin chiqmoq Navoiy iltimos
Sendin aylar, negakim yo'qtur sanga kufvan ahad.*

115

*Sitam ermas edikim, aylading ko'nglumni yuz parkand,
Sitam budurki, tikmak birla istarsen anga payvand.
Ham ip kul bo'lg'ayu, ham igna su bo'lg'ay tikar bo'lsang
Nedinkim bor alardin ahgari so'zanda har parkand.
Jamolingg'a quyosh o'xshar valekin oncha ham ko'p yo'q,
Anga bo'lg'ancha oy monand, ul bo'lg'ay sanga monand.
Pariyro'yimdin ayru, ey hakim, och qaydu bandimni
Ki, men dev o'lmisham, devona ermankim, solursan band.
Habibim istayu gulshan aro har dam gul islarmen,
Meni Yusufdin ayru qildi qonlig' ko'nglagi xursand.
Ko'zumning mardumi odamdurur go'yo qora bo'lg'an,
Bu yoshlarkim, bo'lur zoyanda andin barchasi farzand.
Labing no'shi zakotin hojat ahlig'a berur bo'lsang,
O'lubmen hasratidin jong'a yo'q o'lg'ancha hojatmand.
Deding gulqand, ey tarso hakimi, anglabon za'fim,
Vale daf' o'ldi qilg'ach mug'bacha dayr ichra shakkarxand.
Alam yetkach, Navoiy, dahrudin, may bil aning daf'i,*

Qabul etkan kishiga basdurur olamda bu bir pand.

116

*Qayda qilg 'ay soyadek men telbayi xokiyni band
Kim, quyosh bo 'ynig 'a solmish sunbulung pechon kamand.
Qatlim etmaslar g 'amu darding vale taxqirdin
Mo 'r qatlin ajdahokushlar qachon aylar pisand.
Na 'lidin chaqilmas o 't, balkim shararlar ayrilur,
Har taraf maydon arokim o 't kebi sursang samand.
Tong yo 'q ohim ul quyoshning burqa 'in raf' etmasa
Kim, bulutqa dud yetmas nechakim chiqsun baland.
G 'o 'tamu urmish ko 'zumning mardumi qon yosh aro,
Yo yoshurmish ul qora ko 'z orazin gulgun parand.
Istaguncha, ey ko 'ngul, har dam davo dard istagil
Kim, davo topmoq emastur mumkin o 'lmay dardmand
Bo 'lg 'ali xunobi hijrondin Navoiy talxkom
Gohe yig 'lar achchig ' -achchig ', goh aylar zahrxand.*

117

*Nolonmen ochar bo 'lsa yuz ul huri pariyzod,
Bulbulg 'a ne tong gul ochilur faslda faryod.
Gulgun to 'n aro qomatimu jilvagar o 'ldi,
Gul bargidamu bo 'ldi nihon savsani ozod?
Ashkim suyining mavjini ko 'nglungga kechurkim,
Javhar bila xushroq ko 'runur el aro po 'lod.
Ko 'nglum zaqaning ichra ko 'rub yoyding anga zulf,
Choh uzra kabutarg 'a yoyar domini sayyod.
Bulbulni g 'aming qo 'zg 'asa shod o 'lmag 'il, ey gul
Kim, o 't ham o 'char, kulni falak aylasa barbod.
G 'amzang meni bir tig ' bila aylamadi qatl,
Bu fe 'l qilur kimga azob aylasa jallod.
Ko 'nglini Navoiyning o 'qung kasrati buzdi,
Bu kulba yog 'in kasratidin qolmadi obod.*

118

*Bo 'ldi ko 'nglum shod topqach tig 'din ko 'ksum kushod,
Yo 'q ajab har kimgakim yetkach kushode bo 'lsa shod.
Xatting el ko 'nglini ko 'prak oldi, go 'yo xat emas
Yuz uza qilding ko 'ngul olmog 'liq afsunin savod.
Ul pariy ishqida men devona erman, devmen,
Ishq vodiysinda har ohim erur bir devbod.
Dema qochdim javrdinkim, baski tosh yog 'durdi hajr,
Gard o 'lub barbod bo 'ldi bu tani xokiynihod.
Nomurod o 'lsam ne tongkim ixtiyor etkanda ishq,
Ulki avval tarkin ettim, ermas erdi juz murod.
Yordin gar istasangkim ko 'rmagaysen g 'ayri vasl,
G 'ayr vaslin mutlaqo yod aylamakni qilma yod.
Ey Navoiy, mu 'taqidsen qayda ko 'rsang pok yuz,
Yuz kishida yo 'q ekan bir sen kebi pok e 'tiqod.*

119

*Gar ko 'ngulni aylasa ul qotili xunxora sayd.
Qatl uchun qoni to 'kulmay naylagay bechora sayd.
Ey ko 'ngul, ul sho 'x zaxm ursa davog 'a qilma sa 'y,
Rasm bo 'lmas istamak marham, chu topti yora sayd.
Zulf aro sayd aylamak istar ko 'ngullarni ko 'zung,
Shabshikor ul nav 'kim qilg 'ay kiyibon qora sayd.
Qatl qilmay kesti to 'sh-to 'shtin ko 'ngulni sho 'xlar,
Bismil o 'lmasdin burunroq bo 'ldi pora-pora sayd.
Bilgay ul kofir anga telmurmagimni, bilsakim
Ne tazallum birla qotilni qilur nazzora sayd.
Murshidi jozib tilab topmay gum o 'ldum, voykim,
Bo 'ldi bu sahroda sayyod istayu ovora sayd.
Telba qushdeqdur Navoiy ko 'ngli savdo dashtida,
Ani to sen aylamishsen, ey pariy ruxsora, sayd.*

120

*Dudi oh ermas ko 'ngul uyin qora qilg 'anda dard
Chun yiqildi ishq zulmidin havog 'a chiqti gard.
Har taraf azm etmaging ko 'p dardlar darmonidur,
Kelki asru dardi dil izhor etarlar ahli dard.
Qaydakim tushsa nazar payki sirishkim saylidur,
Kim ko 'ruptur su uza bu nav ' payki rahnavard.
Lola yanglig ' bo 'ldi gulgun bodadin ul yuz guli,
Vah, ne rangin ochilur ermish qizil su ichsa vard.
Uyla chiqting sekretib shabrangu tortib tig 'kim,
Shahsuvori charx yuz qaytardi bo 'lmay hamnabard.
Tez evur davrungda, ey soqiy, sipehroso qadah,
Barham urmasdin burun majlisni charxi tezgard.
Basdurur ul oyni ko 'rgandin ko 'ngul titratmasi,
Ey Navoiy, chekmagil sen dag 'i har dam ohi sard.*

121

*Ey, yuzung ollida behol xirad,
Vasfin aylarda bo 'lub lol xirad.
Chunki sen sekretibon tavsani husn,
Bo 'lubon yo 'lida pomol xirad.
Vahki, sen tifldin o 'ldi mabhut,
Uylakim piri kuhan sol xirad.
Ehtimom etti jununum sari ishq,
Nechakim ayladi ehmol xirad.
Ishq ko 'yida mazallat cheksun,
Tilasa davlatu iqbol xirad.
Soqiyo, mayki meni vasvasadin,
Ayladi sheftaahvol xirad.
To fano saylida bo 'lg 'ay nobud,
Ko 'rub ul javhari sayyol xirad.
Dayr piri mangavu mug 'bachalar
Necha ursa yuziga zomo xirad.*

*Yo rab, et ishq Navoiyg'a nasib,
Ko'nglidin lek burun ol xirad.*

122

*Ko'ngul haroratin anglatdi ohi dardolud,
Uy ichra o't ekanin elga zohir ayladi dud.
Vujudum etti adam oqibat bu hayratkim,
Adamdek og'zi aro so'z ne nav' topti vujud.
Ko'zung shamoyilini nargis ar ko'ra olmas,
Sanga ne fikr ko'zi chiqsun ulki, bo'ldi hasud.
Dame haram nafasi, dayr qasdi aylarmen,
Ne yerda yuz qo'yar o'lsam yuzungdurur maqsud.
Ko'ngulni yorg'a bog'lavu raf' qil ag'yor
Ki, bordur ulki aning g'ayridur sarobu namud.
Mahul o'lubmen o'zumdin, fano mayi tutqil
Ki, rangi atri vujudumni aylagay nobud.
Vagar sumursa Navoiyg'a yetkay andoq sukr
Ki, farq topmag'ay ollinda shohidu mashhud.*

123

*Zihe hajringda aylab bizni g'am shod.
Xayoling xotiri g'amginni ham shod.
G'amingni lahza-lahza yetkurursen,
Qilursen xotirimni dam-badam shod.
Qilur munlug' ko'ngulni dog'i ishqing
Gadodekkim, bo'lur topqach diram shod.
Agarchi bog' aro ozodadurlar,
Qadingg'a bandadurlar sarvu shamshod.
Icharmen jomi may hijronda, garchi
Ki, bo'lmas may bila ahli alam shod.
Safoli dayr durdidin sevundum,
Ne tong qilsa gadoni jomi Jam shod.
Navoiy savti ishq ahlin qilur xush,
Tong ermas qilsa dard ahlin nag'am shod.*

124

*Ishq aro rasvolig'im elga berur Majnunni yod,
Uylakim aylar ani ko'rgan meni mahzunni yod.
G'am tunida mehnati hijroni afzundur manga,
Har qachonkim aylasam ul husni ro'zafzunni yod.
Qatra-qatra qon tomar ikki ko'zumdin shavqida,
Dam-badamkim qilsam ul ikki labi maygunni yod.
Lutfi yo'qtin ko'ngluma bevazn erur shamshodu sarv,
Oh tortib aylasam ul qomati mavzunni yod.
La'li jonbaxshing degan so'zni eshitkan qilmag'ay
Obi hayvon birla bog'lang'an duri maknunni yod.
Har kishi no'shi mayi la'lingdin ichsa jur'aye,
Qayda qilg'ay o'zga neshi gardishi gardunni yod.
Chun azalda sarnavisht o'lg'anni ko'rmay chora yo'q,
Har zamon aylab shikoyat qilma dahri dunni yod.*

*Azmi Bag 'dodu Buxoro aylagan ahbob uchun
Bersa tong yo 'q elga ashkim Dajlavu Jayhunni yod.
To Navoiyni junun dashtig 'a soldi ul pariy,
Hazz uchun ham qilmadi bir qatla ul majnunni yod.*

125

*Ko 'ngulda yuz bila xatting gar o 't solur, gar dud,
Munavvar o 't tushar ul uydavu muanbar dud.
Firoq kulbasida tortaram damodam oh,
Ne ayb tutsa bu vayronani sarosar dud.
Falak yuzundaki har sari dudi ohimdur,
Firoq ahlig 'a bir shomi hajr erur har dud.
Xating quyosh kebi yuz uzra parvarish topti,
Ajab emastur agar bo 'lsa shu 'laparvar dud.
Ulus qabuliyu raddi bila ishim yo 'q, lek
Necha ul oy manga maqbul, men anga mardud.
Zamona bog 'i gulu sunbulini islamakim,
Dimog ' ofatidur shu 'la farz qil, gar dud.
Navoiy ohidin ul oyni yoshurung zinhor
Ki, xo 'blar tarafi mayl aylar aksar dud.*

126

*Zikring aylarda chekarmen har dam oh, ey sarvqad,
Uylakim, Qur 'ong 'a notiq tortg 'ay har lahza mad.
Vasli iqbolin xayol etkanda sen qayt, ey ko 'ngul
Kim, taxayyul birla qilg 'an ishka hojat yo 'q madad.
Yor hajru vaslini ne qilsa bo 'lg 'ay juz qabul,
Tengri bergan aysh yo mehnatni bo 'lmas qilsa rad.
Husn gulzorida bir-bir jola yoqqan lutfi bor,
Qatra-qatra dur kebi xo 'y birla ul gulfom xad.
Qolmisham zulfu yuzung shavqida subhu shom, lek
Ul biri subhi azaldur, bu biri shomi abad.
Ne xirad, ne hush bizdin istangiz, ey ahli zuhd,
Ishq lol etkan kishida qaysi hushu ne xirad.
Ey Navoiy, vasl aro o 'ltursam o 'zni, qilma ayb
Kim, emish muhlik kishi ko 'rmak o 'z-o 'zindin hasad.*

127

*Senu firdavs ichida kavsaru hur, ey zohid,
Menu mayxona aro bodaki tutqay shohid.
Telba kenglum yer o 'par yor qoshi ollinda,
Masti mehrob aro ul nav 'ki bo 'lg 'ay sojid.
Ey ko 'ngul, har neki ishq ahlini man ' aylab eduk,
Ko 'rgach ul oyni bori bizga-o 'q o 'ldi oid.
Menmenu mug 'bachalar dayr ichinda vah netkay
Mundin o 'zga kishi butxonada bo 'lsa obid.
Men gado mastu xarobot aro ilgimda safol,
Boqsa Jamshid bu iqbolima bo 'lg 'ay hosid.
Bilsa Farhod ila Majnun jaza ' etkaylar edi,
Ishq bedodidin ulcha manga bo 'ldi vorid.*

*Ey Navoiy, bu chaman ichra vafo istamakim,
Ul mato' o'ldi bu bozorda behad kosid.*

128

*Ey, soching zanjirining savdosida majnun xirad,
Dam badam ko'prak pariyldek husnungga maftun xirad.
Aqlim uchdi ayladim to kasb ishqing ilmini,
Garchi elga ilm kasbidin bo'lur afzun xirad.
Ey hakim, etma jununum aybkim, ko'rgach ani,
To'xtata olmas dimog'i ichra Aflotun xirad.
Ey xiradmand, anglamassen holatin ushshoqning,
Ne uchunkim ishq tavrida erur Majnun xirad.
Ohkim, yetkach aning ishq tamomin qildi mahv,
Garchi qildi pand ila ko'nglumni yuz afsun xirad.
Garmrav oshiqqa mardud o'lsa, nosih, qilma ayb
Kim, keliptur ahli ishq ollida doim dun xirad.
Ey Navoiy, ishq ayog'ining nisori aylagum,
Sochsa har soat nasihatdin durri maknun xirad.*

ZOL HARFINING ZULHAYOTLARINING ZUFUNUNLIG'I «NAVODIR»DIN

129

*Qazo ne hukmki aylar jahongadur nofiz,
Jahonu bas demakim, insu jong'adur nofiz.
Jahon aro baniy Odam netib xalos o'lg'ay
Kim, ul maloyikayi osmong'adur nofiz.
Nafози hukm shahi komrondin elga bo'lur,
Ne hukm ul etsa, shahi komrong'adur nofiz.
Agar yomonu agar yaxshi kimsa yo'q ozod
Nedinki, buyrug'i yaxshi-yomong'adur nofiz.
Buzug'jahong'a aning hukmi nofiz o'lg'andek,
Habib hukmi meni notavong'adur nofiz.
Bo'yin qo'yubmen agar tig'i qatl surgungdur
Ki, amri dilbarining har qayong'adur nofiz.
Navoiy aylasa har yon azimat andin erur
Ki, buyrug'ung meni bexonumong'adur nofiz.*

130

*Qo'nglum erur ul g'unchayi serob ila multaz,
Ul nav'ki mast o'lsa mayi nob ila multaz.
Lazzat topar ul sho'x chuchuk jonim olurdin,
Atfoldek o'lg'an kebi jullob ila multaz.
Rangin labing ozurda ko'ngul komidur, archi
Bemor emas sharbati unnob ila multaz.
Ko'nglum yuzu la'lingdin o'zin ayladi behush
Kim, subh bo'lur xalq shakarxob ila multaz.
Sen bazmi nishot ichra mayi nob ich, ey sho'x
Kim, bizni firoq ayladi xunob ila multaz.
Soqiy, qadahe tutqilu, ey turfa mug'anniy,
Bazm ahlini qil bir necha mizrob ila multaz.
Ko'p ravza bila hurni ko'rguzma, yuz ochqil*

Kim, xasta Navoiy emas asbob ila multaz.

131

*Ey lablaring halovatidin jong'a iltizoz,
Topqay yetishsa chashmayi hayvong'a iltizoz.
Jon chunki lazzat aylar aning la'li yodidin,
Bersa ne tong halovati jonong'a iltizoz.
La'lingni qilsa yaxshi-yomon orzu, ne tong,
Jondin bo'lur chu oqilu nodong'a iltizoz.
Davron eliga lazzat agar bo'lsa, ne ajab,
Maydin chu bor ul ofati davrong'a iltizoz.
Nutqung halovatini ne bilsun raqibkim,
Shirin hadisdin yetar insong'a iltizoz.
La'ling himoyat etmasa ul yuz nazorasi,
Muhlik beripturur meni hayrong'a iltizoz.
Sing'an safol ichinda Navoiyg'a bodadin,
Onchaki jomi Jam bila sultong'a iltizoz.*

RE HARFINING RA'NOLARINING RUSTAXEZI «NAVODIR»DIN

132

*Zihe mazohir aro mehri orazingdin nur,
Quyosh tin uylaki zarrot xayli ichra zuhur.
Vujudung ayladi kavnu makon vujudin fosh,
Hamul sifatki quyosh qildi zarrani mashhur.
Xirad gar a'mo esa kunhi zoting ichra ne tong,
Quyoshni ko'rmasa xuffosh bordurur ma'zur.
Sening jamolingga gul ko'zgusida bulbul mast,
Sening zuhuring ila gul jamolig'a mag'rur.
Yo'q ersa g'unchag'a hifzing nechukki parda arus,
Arusi pardanishin yanglig' o'lmag'ay mastur.
Seni tnlab tunu kun baski aylabon taku po'y,
Nafaslarini ola olmayin sabovu dabur.
Boqib sujud aro qoshingg'a gabr, agar mu'min,
Tilab qadah aro aksingni mast, agar maxmur.
May ichra aksing aro sofchashg'a ayshu nashot,
Qadahda nash'ang ila durdkashg'a zavqu surur.
Chu sensiz o'ldi haram ichra porso, ne osig',
Navoiy o'lsa sening birla dayr aro, ne qusur.*

133

*Sarig' kog'azmudurkim so'zi hajrim ayladim tahrir
Va yoxud shu'la tushti safhag'a ul so'z etib ta'sir.
Magar havro sochin qildi qalamgun safhasin kog'az,
Qilurda sun' naqqoshi nigorim suvratin tasvir.
Boqib dermen: shikoyat aylayin ko'rgach ani, qolmas
Ko'zumga tobi nazzora, tilimga quvvati taqrir.
Meni hajr ofatidin qutqaru qatlimg'a ta'jil et,
Nedinkim, biymi ofat keldi ishta aylamak ta'xir.
Deding: vasl ichra taqsir etmayin ishqim qabul etsang,
Chu bo'ldum oshiq, etting hajr asiri qilmading taqsir.*

*Junun xatti muhiti ichra markaz bo'lmag'im ne sud
Ki, bu xat birla bo'lmas ul pariyni aylamak tasxir.
Soching kufri xud imonimni oldi, vah, ne aysh o'lg'ay
Ki, ul zunnorni bo'ynung'a bog'lab qilsalar takfir.
Meni gar mug'bacha dayri fano ichra asir etti,
Chu taqdir ersa, ey shayx, haramni qilg'amen tag'yir.
Navoiyg'a ne mumkin vaslikim, har tun bu fikr ichra
Ne tadbir etsa oxir ishqdin bori topar tag'yir.*

134

*Ko'ngul ichra g'am kamligi asru g'amdur,
Alam yo'qlug'i dag'i qattiq alamdur.
Yema dardu anduhdin g'amki, istab
Topilmas bu davr bo'lsa bu mug'tanamdur.
Xush ul dardkim, yuzlanur lahza-lahza,
Xush ul g'amki, xotir aro dam-badamdur.
Jahon ichra hamdard kam bo'lsa tong yo'q
Ki, bedard ko'p, lek dard ahli kamdur.
Manga ishq dardi emas muhliku bas
Zamon dardi, ahli zamon dardi hamdur.
Xarobot aro, ey xush, ul rindi sarmast
Ki, ollinda olam vujudi adamdur.
Maqom etsa tufroq uza — taxti Jamshid,
Safoliki ul may ichar jomi Jamdur.
Qadah vajhi gar shayxdin hosil ermas,
Ne g'am dayr piri chu sohibkaramdur.
Navoiy ichar boda ul sho'x tutqach,
Necha garchi taqvo bila muttahamdur.*

135

*Rangsiz xoling jamoling xonida, ey siymbar,
Yo adasdur, yo yopushmish bir adas chog'lig' shakar.
Ko'rgach ohimni, g'azabdinmu qizardi ul uzor,
Yo'qsa ul humrat bu o'tning tobidin bo'ldi asar
Novaking jismimg'a sonchilg'ach yetishti yuz balo,
Shox uza payvand qilg'ach munchakim topmish samar.
Men ul oyg'a mahv qolg'ach, tan aro paykonlarin
Chekkan ermish xalqu hayratdin manga bo'lmay xabar.
Ikki gavhardur qulog'ingda vayo qilmish sipehr
Oyning atrofida ikki sa'd kavkab jilvagar.
Charx zulmidin ne tong so'gum sabuhiy vaqtikim,
Subh ham bu g'ussadin ynrtar yoqasin har sahar.
Ey Navoiy, hajr o'tlug' dashti ichra angladim,
Anikim derlar saqardin qit'aye ermish safar.*

136

*Sening husnung mening ishqim ajoyib uns tutmishlar,
Magar bu shu'lani ul sham' tobidin yorutmishlar.
Borib erdi iki kofir ko'zung qatlim uchun va'da,
Hamono ayni usrukdukdin ul ishni unutmishlar.*

*Menu dardu balo, ey shodliq, borg'ilki, hajrinda
Meni g'am tunlari bekasligim vaqti ovutmishlar.
Ko'ngulda yaralarkim butmadi har nav' marhamdin,
Labing no'shi havosin istimo' etkanda butmishlar.
Tama' uzmaq iki shirin labingdin mumkin ermaskim
Ki, to ul shahddin totmishmen og'zimni chuchutmishlar.
Sirishkim sayli ichra ishq dardingdin zaif o'ldi,
Bu su ichra ul o'tlar go'yiyo jismim qurutmishlar.
Chu men bezormen itkan ko'nguldin demangiz, kelmish
Nega ul telbai rasvoni bu jonib yovutmishlar.
May ichkil, dag'iy tutkil bevafovu mehrlar tarki,
Aningdekkim, alar mehru vafoning tarki tutmishlar.
Navoiy, may bila ko'nglunga o't solkim, zamon ahli
Sovug'luq oncha qilmishlarki, ko'nglumni sovutmishlar.*

137

*Ham ko'zum tortar, hamul mezon bila ko'nglum solur,
Yo rab, ul kelgaymukim ko'z yorutub ko'nglum olur.
Tortsam ko'nglum futuri shiddatidin qattig'oh,
Dahr bog'i sovrulub, aflok dag'i qo'zg'alur.
Vahki, zaxmining isidin mayl ham qilmas iting,
G'ussa tig'idin nechakim zor jismim to'g'ralur.
Toqatim gar qolmadi tortarg'a mehnat tog'ini,
Ne ajab bu yukni gar aflok cheksa tavshalur.
So'zi hajring daf'i ham bo'lsa ko'ngulda dog'i bor,
O't o'char, lekin asar yong'an makon ichra qolur.
Bas to'ladur joming, ey soqiy, ilig titratmakim,
Men ichay andinki, to'kkungdur ani gar chayqalur.
Ey Navoiy, ishq o'tin ko'z yoshidin past aylaram,
Lek har dam ul quyosh yodi ichimga o't solur.*

138

*Tiyr shomim ichrakim barqi balolar chaqilur,
Har nafas ishq ajdahosi og'zidin o't sochilur.
Hajr dashtin, vah, netib qat' aylayinkim, har tikav
Bosh chiqarur orqasidin chun kafimg'a sanchilur.
Ishq aro pand etmakim ne sud, ey ahbobkim,
Har fig'onda band-bandim bir-biridin ayrilur.
Chun ilojim qilg'ali holim so'rarsen, ey tabib,
Bu hikoyatni birovdin so'rki o'z holin bilur.
Tog'u vodi y ichra andoq sa'b holim borkim,
Ko'rsa gar Farhod, agar Majnunki yuz hayrat qilur.
Ne qoradur shomi hajrimkim yorumas shammaye,
Muncha o'tkim, charx toqida damimdin chaqilur.
Nomadin mumkin emas, ey sho'x, holim anglamoq,
O'rtanur kog'az, firoqim sharhi chunki yozilur.
Soqiyo, so'zni uzatmay emdi tutkil bodakim,
Dostoni hajr qisqarmas nechakim aytilur.
Ey Navoiy, azmi dayr etkil tilar bo'lsang farog'*

Kim, bu yanglig' gavhar andoq kon ichinda topilur.

139

*Kechakim zulfung xayoli ko'nglum ichra aylanur,
Tongg'a tegru za'fliq jismim yilondek to'lg'anur.
Dargahingda bir zaif it birla men har kechakim
Gah tanin boshim, gahi boshi tanimni yastanur.
Ey pariy, majnun ko'ngul so'zidin o'zni asrakim,
Barqi ohidin maloyikning qanoti churkanur.
Men kimu uyquki hijron shomi ohim suridin,
Desa bo'lg'an so'ngg'i uyqu eltkan el uyg'anur.
Gar zabun bo'lsam ajab ermaskn, tushsa ishq aro,
Ajdaholar xoksor o'lmoq tariqin o'rganur.
Otashin ruxsor ila kuydurma elni asrukim,
Sham' yuz parvonani o'rtar, o'zi ham o'rtanur.
Sarvqadlar jilvasi tong yo'q Navoiy ohidin,
Doimo ashjor yel tahriki birla tebranur.*

140

*Firoq isitmasi andoq tanimdin o't chiqarur
Ki, gar tabib iligim tutsa, barmog'i qabarur.
Emas bu chashmayi xurshidkim, ul oy g'amida
Ko'rub sipehr yomon holatin ko'zi yosharur.
Sirishk kasratidin gar ko'zum oqarsa ne g'am,
G'aming tunida chu yuz qatla har zamon qorarur.
Chekarmen ohim o'tin hajr dardidin har shom,
Sipehr soriki, muncha nujum sham'i yorur.
Desangki, hajr yukin tortqil, ne choram bor
Ki, Qof tog'ini xas uzra qo'ysalar ko'tarur.
Iqomat istama bu manzil ichrakim, har kun
Musofir anda nechakim kelur yuz oncha borur.
Navoiy ohki, topmas visoldin xabare,
Xayol elchisini garchi yuz sari yuborur.*

141

*Ko'ngul uyida yuzung naqshin aylaman tasvir
Ki, dudi ohim ila rangi topmag'ay tag'yir.
Bu naz' doirani ishqing orasida xol,
Magarki hindu erurkim, pariy qilur tasxir.
Magar su obi hayot erdi, yel Masih dami,
Chu tiynatingni qazo ilgi ayladi taxmir.
Ne toshki, otsa, yaram chokidin ichimga solib,
Buzug' ko'ngulni tilarmaniki, aylasam ta'mir.*

*Chu keldi muhtasib, ey soqiy, aylagil meni mast
Ki, qilmag'ay asar ul damki, aylagay ta'zir.
Ne kelsa ollinga ko'p qilma daf'ig'a ko'shish
Ki, jiddu jahd ila tag'yir topmadi taqdir.*

*Navoiy o'pti yuzungni tushida lutf aylab,
Degilki, ne ekin aning bu tushiga ta'bir.*

142

*Yetti jon og'zimakim chiqmas uyidin ul hur,
Chiqmag'an jong'a umid, ushbu masaldur mashhur.
Oy yuzung ayladi burqa' qasabin yuz pora,
Soldi har porasidin yerga yuzung partavi nur.
Nafasing hashr kuni nashr bo'lur olam aro,
Bir nafasda nega yo'qsa tirilur ahli qubur?
Ishqning quvvati birla chekaram hijronni,
Yo'qsa bir mo'rg'a yo'q tog'ni chekmak maqdur.
Chun azal qismatin el komi bila qilmadilar,
Ishqdin tutsa bo'lur bizni xaloyiq ma'zur.
Tuz ko'ngulga basaru nutqi parokanda ne bok,
Tilu ko'z g'aybatidin g'oyib emas ahli huzur.
Bir nafas umrg'a bo'lmas mutaahhid bo'lmoq,
Ey Navoiy, ne balo g'ofil erur ahli g'urur.*

143

*Junun salosilida bo'ldi jismi zor haqir,
So'ngak xilolki bo'ynig'a taqdilar zanjir.
Fig'oni zorima rahm etti turfa ishdurkim,
Pariyni ayladi majnun fusun bila tasxir.
Ne tong ketursa manga ishq har dam o'zgacha hol
Ki, shu'la vaz'i aro dam-badam erur tag'yir.
Xating savodi aro ojiz o'ldi ahli qalam
Ki, yozdi kilki qazo birla kotibi taqdir.
Gar etsa jonni tama' uldurur hayoti abad
Qabul qilmasa, o'lmaktin o'zga yo'q tadbir.
Sen o'zlugung butin avval ushatqil, ey zohid,
Hamisha dayri fano ahlin etkucha takfir.
Navoiy andoq emish mastkim, xabar yo'q anga
Ki, muhtasib ani ko'y ichra aylamish ta'zir.*

144

*Chun meni majnun boshin atfol toshi sindurur,
Oh o'ti jo'lida sochimdin anga kiz kundurur.
Ahli dillar chehra ochdi, yor ochmang diydakim,
Har kishi ul yuzga ko'z oldurdi ko'nglin oldurur.
Ko'rgach ul yuzni boshimg'a urdi yuz tig'i balo,
Ko'rki, chiqqur ko'z boshimg'a ne balolar kelturur.
Ko'zda asrabmen bag'ir qonin tilar bo'lsang xino,
Surtsam ko'zni ayog'ingg'a hamul dam bilgurur.
Bul-ajab yig'lar jununum ichra ko'rkim, xalqni
Ishq bir dam yig'latur holimg'a, bir dam kuldurur.
Navbahori husndin topma fireb, ey sho'xkim,
Charx davri navbahor o'tmay xazonin yetkurur.
Ey Navoiy, hajr anduhida mast o'l zinhor
Kim, ko'nguldin g'amni bir dam zoyil etkan maydurur.*

145

*Qaysi to'biy jilvasi sarvi xiromoningcha bor?
Qaysi kavsarning zuloli obi hayvonningcha bor?
G'unchada gul bargidek til, joladek tish dog'i yo'q,
Desa bo'lg'aymu anikim la'li xandoningcha bor?
Qayda sunbuldin nasim eskach, kirar jismimg'a ruh
Kim, degaymen anikim zulfi parishoningcha bor?
Aylamas ko'z mardumi hargiz quyosh ichra vatan,
Ani dey olmanki xoli anbarafshoningcha bor.
Novak ochmas gar tushar jon rishtasi ichra girih,
Demak ani bo'lmag'aykim no'gi mujgoningcha bor.
Demakim, ko'nglunga qo'yg'um zulm ila dog'i ajal,
Sen gumon qilma anikim dog'i hijroningcha bor.
Ey ko'ngul, qoningni istarsen tobonig'a xino,
Ko'zlarim xunobi rangi ham sening qoningcha bor.
Urma himmat lofini ollingda bu toqi sipehr,
Faqr ko'yinda agar o'z kunji vayroningcha bor.
Ey Navoiy, istasang davr ahli zulmidin xalos,
Ul fano dashtig'a gomu bora olg'aningcha bor.*

146

*Suda yuzungmu aksi yo chashma aro pariymudur?
Chashmayi mehr ichinda yo. lam'ayi mushtariymudur?
Ko'yi bihishti jovidon, o'zi bihisht ichinda hur,
Qomatu la'li anglaman, to'biyu kavsariymudur?
Jismim aro yangi tugan har sarimu ko'rindi yo
Har biri ishq avjining muxtariq axtarimudur?
Uyga hanuz kirmayin dinima tushti yuz xalal,
Buki kelur, ko'r, ey ko'ngul, ul buti ozariymudur?
Kuygan ichimda bodadin ishq o'ti bo'ldi shu'lazan,
Porolari bag'irning ul shu'laning axgarimudur?
Jomi jahonnamoyini vasf ko'p etting, ey rafiq,
Mehri munir jomi yo maykada sog'arimudur?
Eyki Navoiy, ulfati ravzag'a yo'qturur deding,
Asru taajjub aylama, Mirg'aniyn Hirimudur?*

147

*La'ling oyo ne ajab rangindur,
So'zi aning ne balo shirindur.
Ham qoshing taqvovu toatqa balo,
Ham ko'zung ofati aqlu dindur.
Hulla ichra badaningkim ko'runur,
Go'yo gulbarg aro nasrindur.
Qatlu tirguzmak erur oyining,
Olloh-olloh sanga ne oyindur?!
Soqiyo, hajrida tutqil manga may
Kim, bu sudin o'tuma taskindur.
Mayu vasl ahliki bu davr ichra,
Bizga xunobi jigar ta'yindur.*

*Hajring ayyomi Navoiy tinmas,
Bir ko 'runub anga ko 'nglin tindur.*

148

*Dilbaro, sendin bu g'amkim, menda bordur, kimda bor?
Furqatingdin bu alamkim, menda bordur, kimda bor?
Mazrayi ayshim ko 'karmaydur samumi ohdin,
Yo 'qsa yoshdin muncha namkim, menda bordur, kimda bor?
Qo 'yma minnatkim, yuzumdek pok yuz hech kimda yo 'q,
Buyla ishq pok hamkim, menda bordur, kimda bor?
Baxt ul oy qasrig 'a qo 'ymas, yo 'qsa dudi ohdin
Bu kamandi xam-baxamkim, menda bordur, kimda bor?
Qalbi ro 'yandud ila bay' etsa vaslin, ey ko 'ngul,
Dog 'din muncha diramkim, menda bordur, kimda bor?
Bor ekin vobastayi tavfiq yo 'qsa, ey rafiq,
Bu qadar shavqi haramkim menda bordur, kimda bor?
Ey Navoiy, garchi jurmum ko 'pturur, leknn bu nav'
Xusravi sohibkaramkim, menda bordur, kimda bor?*

149

*Gul yuzung hajrida chiqsa o 'tlug' ohim gohlar,
Ko 'kta gulnorin bulutlardek kezar ul ohlar.
Ul buti zarrinkamar ishqida to bel bog 'ladim,
Za'faro mendin qamishlardur nishon, bal kohlar.
Ul yuz ollida quyosh yuzluglar o 'lmish husn aro
Uylakim bo 'lg'ay quyosh bo 'lg'anda toli' mohlar.
Nola tortarmen qachon otlansa ul sultoni husn,
Yo 'q ajab chekmak nafir o 'lg'anda rokib shohlar.
Ko 'yi sori bordi ko 'nglum, balki ashku oh ham,
Vahki, qolib men, azimat qildilar hamrohlar.
Istasang uyg 'onmoq ul bedorlar hamsuhbati
Kim, bu g'aflatni magar daf' aylagay ogohlar.
Ey Navoiy, pora-pora bo 'lsa ko 'nglung yaxshidur
Kim, taraddudsiz olishqaylar ani dilxohlar.*

150

*Kufrdin zunnorlar gar turrasi tobinda bor,
Kirpigidin dag 'i saflar qoshi mehrobinda bor.
Bir kajakdur tortibon jam' etkali el ko 'nglini,
Qaysi purxamkim, parishon zulfi qullobinda bor.
Terda ul yuz tobidin, lol o 'lsa tong yo 'q bog 'bon,
Qayda mundoq o 't aning gulbargi serobinda bor.
Dema la 'li o 'lturur tirguzmas elni, ey Masih
Kim, bu kayfiyat ham aning bodaiy nobinda bor.
Nechakim jonbaxshliq la 'ling shakarxandidadur,
Oncha jon olmoq dag 'i ul ko 'z shakarxobinda bor.
Ishq mulkida tilarsen naqdi jon zulm aylabon,
Sog 'inursenkim magar ul ishq arbobinda bor.
Ey Navoiy, gar lisoni hol eshitmaysen, eshit
Kim, ajab holat bizing sozanda mizrobinda bor.*

151

Oshkoro yuz tugan garchi tani zorimda bor,
Oncha yuz dog'i nihoniy joni bemorimda bor.
Istading ko'nglum ilojin aylayin deb, ey tabib,
Menda yo'q ulkim tilarsen, lek dildorimda bor.
Novaki g'amzangg'a paykon istasang, ey qoshi yo,
Kelki, andin benihoyat jismi afgorimda bor.
Yuz bo'g'un ermas so'ngakdin rishtayi jonim aro,
Iqdi zulfungdin tuganlardurki, bu torimda bor.
Javrlarkim qildi ul kofir unutmaydur ko'ngul
Kim, hisobidin girihlardurki, zunnorimda bor.
Xirqavu sajjodani may rahni qilsam ne ajab
Kim, asar maxmurlug'din sho'xi xammorimda bor.
Gar Navoiyni qilib rad, nazmin istar shukrkim,
Menda gar yo'qtur qabul, oshufta guftorimda bor.

152

Xattu yuzung hajrida ko'z kim, bulut monandidur,
Chashmayi sabz ul biri bu bir guliston bandidur.
Qildi yuz parkand hajring tig'idin bag'rimni ishq,
Itlaringning har biri og'zida bir parkandidur.
Javr qilsang qil, meni bore eshikdin surmagil
Kim, ko'ngulga vasl had yo'q mehnating xursandidur.
Ishq ila paykonlari ichra balokash ko'ngluma,
Yo'q tafovutkim shararlar shu'laning farzandidur.
O'qlaringg'a yuqti bag'rim qonimu, ey qoshi yo,
Yo'qsa anda zeb uchun har yon baqam payvandidur.
Charxkim, har subh el qatlig'a aylar zahraxand,
Bu aning shirin tabassum birla shakkarxandidur.
Ey Navoiy, demakim ko'nglungga qilmish qasdi jon
Kim, mening ko'nglum aning jon birla hojatmandidur.

153

Ko'ksumni chunki qildi labing hajri yaralar,
Har yara qon kebi oqizur la'lporalar.
Boshtin-oyoq junun ila o'ldum, gar istasang,
Bu yerda xorlar topilur anda xoralar.
Gulrez edi yuzung g'amidin hajr tunlari
Oh o'tidinki, har sori sochtim sharoralar.
Usruk ko'zung qoshida emas kirpik o'qlari,
Bir mast hindu ollida ermish katoralar.
O'ldi yuzung nazarasidin xalq, voykim,
O'lturdi bizni dag'i el etkan nazoralar.
Yozg'urma, ey faqihki, yo'l bermas onchakim,
Chiqmoqqa dayrdin qiluram istixoralar.
Bechoralig' tut emdi Navoiyki bo'lmadi,
Dardim g'a har nechaki tabib etti choralar.

154

Quyosh yuzinda xating sabzasig'a maskandur,

*Bu vajhdindur agar rangi sabz ravshandur.
Ko 'ngulda oncha o 'qungdin ukuldi paykonkim,
Boshog bila bu balo mazraida xirmandur.
Qilib itobki, dushmanlarimg 'a bo 'ldung do 'st,
Alarki do 'stlarim erdi, emdi dushmandur.
Uzun firoq tuni barqidin netib kuymay
Ki, ajdaho xasim ustiga shu 'laafkandur.
Ko 'ngul ne nav' balo toshidin omon topqay,
Figor jismim uyi ravzan uzra ravzandur.
Ko 'ngulni raz qizining suhbatl bilan sof et
Ki, dahr zoli ajab hiylasozu purfandur.
Navoiy o 'ldi pariyro 'ylar havosidakim,
Deduk xiradlig 'u ul asru telba erkandur.*

155

*Qilg 'ali azmi safar ulkim manga dilxohdur,
Ogah o 'z holimdin ermasmen, xudo ogohdur.
Men chu hajridin chekib yuz mehnat o 'ldum, vah, ne sud,
Buki shaydo ko 'nglumu jonim anga hamrohdur.
Ey nasimi vasl esib jonimni jonon sari elt
Kim, firoqing za 'fidin andoqki bargi kohdur.
Demang, ul oy uzra solmish soya bir mushkin bulut,
Go 'yiyo men tortan hajrida dudi ohdur.
Har nafas o 'rdu sari ko 'nglum qushi aylar havo
Kim, olib ketkan ko 'ngulni bir mahi xirgohdur.
Anglag 'il ahbob qadrinkim bular bo 'lmay ne naf',
Gar senga aflok avji uzra taxtu johdur.
Ey Navoiy, bejihat yor etsa hijron ixtiyor,
So 'z demak bo 'lmas nedinkim sen gado, ul shohdur.*

156

*Sarv uza gul ochtikim, qad uzra ruxsorim budur,
Jong 'a nutq o 'rgatdikim, la 'l ichra guftorim budur.
Yuz jafu, ming sho 'xluq ko 'rguzsa haddim qayda bor
Kim, desam bir qatlakim sho 'xi jafokorim budur.
Sabr ila shovqumni aylay arz, mehmon bo 'lsa yor,
Ishq iqbolida naylaykim, yo 'qu borim budur.
Garchi men nobud bo 'ldum, eyki majnun suvratin
Safhada qilding raqam, bilkim namudorim budur.
Piri dayru xonaqah shanxiki yozdi ruq 'alar,
Nomayi iqbolim uldur, xatti idborim budur.
Murshidekim, maxlasim kufri tariqatdin tilar,
O 'zlugumning rishtasin uzdegki, zunnorim budur.
Ey Navoiy, istasam zulfin parishon, qilma ayb,
Naylayin sarmoyayi baxti siyahkorim budur.*

157

*Chiqmasa jonon g 'amu anduhdin, jonim chiqar,
Zavqdin ul dam kirar jonimki, jononim chiqar.
Maqdamidin bog ' o 'lur ham dashtu ham ko 'y andakim,*

*Jilva aylab bog'din sarvi xiromonim chiqar.
Titrangiz, ey ahli din, islomingiz boshig'akim,
G'orati din etkali ul nomusulmonim chiqar.
Ko'zda ermas furqatidin ashki gulgun qatrasi,
Balki ko'zdin ham bag'ir zaxmi kebi qonim chiqar.
Zaxm aro qolg'an boshoq jonimg'a yetmish, ey rafiq,
Rahm etib tengri uchun chek dag'i paykonim chiqar.
Charx agar faryodu afg'onimg'a yetmas, ayb emas
Kim, aning bedodidin faryodu afg'onim chiqar.
Soqiyo, ol bir qadah birla Navoiy ko'nglini
Kim, bukun derlarki, sarxush ko'nglum olg'anim chiqar.*

158

*Sham' ul oy hajrida tun kuymagim ogohidur,
Dudi ermaskim mening holimg'a o'tluq ohidur.
Chiqti jon roziy eman ko'yungga borg'ay, negakim
Har qayon azm etsa, dardu g'am aning hamrohidur.
Gar samanding gardidin qolman ne tongkim, bordur ul
Kahraboyekim, bu xasdek jism bargi kohedur.
Bir mahi xirgahnishin ko'nglumni olmish, ey rafiq,
Yo'q ajab gar xasta ko'nglum nolasi xirgohimdur.
Yor ko'ngli istamish ko'nglumba surmak tig'i kin,
Har ne dilxohi aning men telbaning dilxohidur.
Misri izzat istabon zindoni g'amdin qochmakim,
Mohi Kan'on taxtig'a bois mazallat chohidur.
Ey Navoiy, men xud asrabmen g'ami ishqin nihon,
Aylabon zohir ko'ngulning nolai jonkohidur.*

159

*Toza sarve bog' aro, derlarki, noz og'oz etar,
Har dam ani ko'rgali ko'nglum qushi parvoz etar.
Nozining ovozas o'lturdi, oh, ul vaqtdin
Kim, ani ko'z birla ko'rsamkim, ne yanglig' noz etar.
Ko'rmay andoq zormenkim, rashk o'ti aylar halok,
Gar ko'ngul jonimni ishq siyrida hamroz etar.
Ozu ko'p demay g'idosi ayladim, bilman, hanuz,
Kim jafomu ko'p etar, yoxud vafomu oz etar.
Qilg'amen damsozlig' hajrida ming yil jon bila,
Anglasamkim, vaslida bir dam meni damsoz etar.
Ko'z bila jon pardasin ko'nglum muhayyo ayladi,
Go'yiyo qo'yg'ach qadam kulbamg'a poyandoz etar.
Charx mehru kiynasidin ne aziz o'l, ne zalil,
Nechakim gohe seni izlolu gah e'zoz etar.
Dayr pirining muridimenki, har yon qilsa azm,
Rindlardin may ko'tarmakka meni mumtoz etar.
Ey Navoiy, istiqomat yo'q chu davron tab'ida,
G'am yema gar goh mehru, goh sitam og'oz etar.*

160

Ul o'tlug' chehrag'a zarbaft xil'at ne yarashibdur,

Magar xil'atqa ul yuz lam'asidin o't tutashibdur.
Falakning borgohig'a ko'moch o'lmish quyosh jirmi,
Anga ohim sutundek dudi mundoqkim ulashibdur.
Maloyik qushlari g'am shomi qo'zg'almoq tong ermaskim,
Yetibdur ko'kka yuz ohim xadangi, balki oshibdur.
Balo dashti aro yuz ming o'luktur onda qotil ishq,
Xirad mag'lub xayli birla go'yokim savoshibdur.
Labingdin jon topay deb, ko'p talashti hajr aro ko'nglum,
O'lar holatda ul bemordekkim jon talashibdur.
Qadahqa boda taryokini quy toshquncha, ey soqiy
Ki, g'am zahri bila jomim to'luptur, balki toshibdur.
Navoiy gar labi yodi bila qon yutdi, jon tutdi,
Tabibo, bilki, bu sharbat anga behad yarashibdur.

161

Lojuvardiy qoshing uzra zarvaraq tobonmudur?
Yo magar ko'k toqi uzra anjumi raxshonmudur?
Zulfigim ohim yelidin sovurur olamg'a mushk,
Yo sabo tahrikidin sunbul abirafshonmudur?
Xo'y chakon orazmudur, yo husni bandi zulf aro,
Yuz asir o'lg'an ko'ngullar holig'a giryonmudur?
Zarvaraqdin shu'lalardur har taraf ruxsorig'a,
Yo ul o'tlug' yuzda har yon bir ko'ngul so'zonmudur?
Hajri zolim shomi kavkabdinmu giryondur manga
Yo aning subhi g'arib ahvolima xandonmudur?
Eyki, mayli jannat etmassen mening ko'nglum kebi,
Notavon ko'nglung birov ko'yida sargardonmudur?
Bo'ldi qaddi yo Navoiyning, yuzi chun zarvaraq,
Lojuvardiy qoshing uzra zarvaraq tobonmudur?

162

Ul quyoshtin ayru o'rtangan ichimda qayg'udur,
Ko'ngul ichra su kebi qon ko'z aro qondek sudur.
Tishlaringni sog'inib ko'p yig'larimdin ko'z yoshim
Bir-biri keynicha andoqkim tizilgan injudur.
Ko'z yoshim ichra yorug' ko'nglum qorong'u bo'lg'ali
Tong emas, nevchunki ul yoshlarg'a tushkan ko'zgudur.
Ul tugankim telbarab itkan ko'ngulga o'rtadim,
Qay sari borsa ul oyning qullug'ig'a bilgurur.
Ko'zuma kelmas ochuq kelganda ul yuz ollima,
Oncha yaxshi anglamas ko'z kim, quyoshqa o'trudur.
Qayg'u o'lturdi meni, tutqil ayoqchi to'stag'on
Kim, chog'ir qayg'uni o'lturmakka achchig'og'udur.
Deb eding, olg'um Navoiy ko'nglin, olg'ach o'rtading,
Yaxshilar olmoq yomonlar ko'nglini mundoqmudur.

163

Dud yanglig' dema, ko'nglum ohi dardoludidur
Kim, ko'ngul uzra tungan qo'yg'an fatilam dudidur.
Abri hasrat yomg'iriyu tiyriboroni fano,

*Kisvati mavtu halokim xirqa toru pudidur.
Dard naqshin qildi har dog'im uza sultoni ishq,
Ul diramlarning bu go'yo sikkayi behbudidur.
Ishqning savdosi jonimg'a ziyondur demakim,
Har kishi mundoq ziyon ishq ichra qilsa sudidur.
Xo'blar ko'yida istig'no yelidin har g'ubor
Kim, qo'par bir notavonning jismi g'amfarsudidur.
Javhari jonim olib tut jur'aye, ey mug'bacha
Kim, bu naqd ahli fanoning budiya nobudidur.
Der Navoiy bo'lsa mug'dayrida mastu jomachok
Kim, tiriglikdin bu sultonlig'aning maqsudidur.*

164

*Ko'k binafshazorini anjum chu nargiszor etar,
Nargising birla binafshang hajri ko'nghum zor etar.
Chun Zuhal toli' bo'lur xoling xayoli fitnadin,
Jonim ichra yuz ming oshubi balo izhor etar.
Jilva qilg'ach Mushtariy, ko'zni uzoring yodidin
Yuz saodat axtaridin har zamon durbor etar.
Chun chiqar Bahromi qotil, ko'zlaring andishasi
Xasta jonimni qatili xanjari ozor etar.
Mehrdin topmay nishone senda ham, gardunda ham,
Bu musibat ko'zuma yorug'jahonni tor etar.
Zuhra holimg'a surudin navhag'a anlab badal,
Changining sochin yonib, durri sirishk izhor etar.
O'lmagim anglab Utorid holima deb marsiya,
Sharhi dardim nazmidin har lahza yuz tumor etar.
Oy halokimga tutub motam, kiyib tundin qaro,
Orazin sillila ahli azokirdor etar.
Tiyra aylab benihoyat kecha umrum sham'ini,
Vasl subhi hasrati ranjim yuz ul miqdor etar.
Rostlig'uldurki yetkach ul quyosh rahm aylagay,
Ulcha ahvolimg'a har tun charxi kajraftor etar.
Ey Navoiy, ishq dardidin shikoyat qilmakim,
Joningga javru jafosin har nechakim bor etar.*

165

*Netib tuz etay qadkim, jismimda shikanlardur,
Naylab tuz uray damkim, bag'rimda tikanlardur.
Tirnog'ila xatlarkim ruxsorum uza chektim,
Yuz bog'ida gullardin har sari chamanlardur.
Yuz yoptiyu jon oldi, ochqanda ravon oldi,
O'lturgali oshiqni bilman bu ne fanlardur.
Zulfungda tugun ermas, ko'yungda g'ubor ermas,
Aftoda ko'ngullardur, farsuda badanlardur.
Yuz ahd ila mahvashlar ko'nghumni olib, emdi
Qatl ayladilar asru bad'ahd ekanlardur.
Mayxonada har sari bir mastki, bosh qo'ymish,
Kirpichlari go'yokim jonlarg'a vatanlardur.*

*Jismida Navoiyning har momuq ila marham,
Bir necha o'qung zaxmi bir necha tuganlardur.*

166

*Yuzungdek qamar yo'qtur, qadingdek shajar yo'qtur,
Shajar bo'lsa ham anda, labingdek samar yo'qtur.
Ko'zum ashkining rudi oqar tezu tund andoq
Ki, gar uyqu ko'z sari kelur ham guzar yo'qtur.
Otin tutsalar nogoh ketar uyla hushumkim,
Badan ichra ruhumdin, degaysen, asar yo'qtur.
Ko'ngul so'rg'ali keldi, tabibo, muni bilkim,
Ul ovoradin sendek manga ham xabar yo'qtur.
Yo'lunga nisor ashkim, agar oz erur gar ko'p,
Itingg'a g'izo ko'nglum, agar bor, agar yo'qtur.
Bu gulshanda, ey dehqon, necha ozmun ettim,
Vafo naxli ekkanga bajuz g'ussa bar yo'qtur.
Navoiy firoqingdin aningdek zaif o'ldi
Ki, o'rnida el boqsa degaylar magar yo'qtur.*

167

*Ul savodi xatmudur yo sabzayi jannatmudur?
Yo quyosh uzra yozilg'an oyati rahmatmudur?
Buki sensiz kuydurur jonimni bilman yaxshikim,
Yuz tomug'ning o'timu yo shu'lani furqatmudur?
Eyki dersen lablarimdin hojating nedur, degil
Men — susiz, ul chashmayi hayvon demak hojatmudur?
Demakim ne erkin ul oyning quyoshqa nisbati,
Bir-biriga ikkisin o'xshatqucha nisbatmudur?
Qaddini ko'rgach ham o'ldum, ham tirildim ollida,
Rost gar dersen qiyomat de ani qomatmudur?
Da'viyi himmat qilib ulkim tilar olamda joh,
Qilmoq oluda najosatqa o'zin himmatmudur?
Gar Navoiy mehnati hijronda o'ldi ayb emas,
Yuz tuman muhlik balo degil ani mehnatmudur?*

168

*Ko'zung sarfitnayi olam tushuptur,
Qoshingdek bir yangi oy kam tushuptur.
Sepibsenmu gulob ul yuzga yoxud
Guli suriy uza shabnam tushuptur.
Ko'ngullar zaxmidin solib chekarga,
Magar qoshing uchig'a xam tushuptur.
Labing hajrinda bag'rimdin borur qon,
Magar ul zaxmdin marham tushuptur.
Emas yeldinki sayri bog' etarda
Ayog'ingg'a suman gul ham tushuptur.
Iting sing'an safolida may ichsam,
Ne tong ilgimga jomi Jam tushuptur.
Navoiyni qovub istar raqibin,
Gado mahrumu it mahram tushuptur.*

169

*Yana hamdamim shu'layi g'am bo'luptur,
G'amim shu'lasi jong'a hamdam bo'luptur.
Ko'ngul pardasi ustida dog'i ishqing,
Bu tug'ro uza naqshi xotam bo'luptur.
Qilib xoki ko'yungni balchiq sirishkim,
Tutashqan yalang tang'a marham bo'luptur.
Netib kuymayinkim g'aming kovkovi
Yetibtur, ko'ngul uyi barham bo'luptur.
To'luptur ko'ngul ishqing o'qidin andoq
Ki, ko'p o'q dag'i o'qqa muhkam bo'luptur.
Tutub bir qadah anglat, ey dayr piri
Ki, bu korgah sirri mubham bo'luptur.
Navoiyg'a rahm aylagil, ey pariyvash
Kim, ul telba rasvoyi olam bo'luptur.*

170

*Furqat ichra sharbati la'ling visoli kam bo'lur,
Garchi derlar: talx daryoda chuchuk su ham bo'lur.
Zulfu ruxsoring g'ami ne tong buzug' ko'nglum aro,
Ajdaho gar bo'lsa vayron ichra, mahzan ham bo'lur.
Ko'ksuna otsang bir o'q, ot yona bir yonindakim,
Ul dag'i ko'nglumni shod aylar, bu ham muhkam bo'lur.
Ul pariy ishqin maloyikdin yoshursam ne ajab,
Dardi yo'qlar dard ahlig'a qachon mahram bo'lur.
Ohu ashkimdin shikoyat ko'p qilur hamsoyakim,
Dud ravzandin kirar uyning binosi nam bo'lur.
Gar egilsa qomatim ishqing yukidin, qilma ayb
Kim, sipehr uzra bu og'ir yukni qo'ysang xam bo'lur.
Olam ahlidinkim, ul oyni Navoiy tanladi,
Bilmadikim ishqidin ovorayi olam bo'lur.*

171

*O'tlug' yuzidin ul oykim burqain oliptur,
Kofirlig'in ko'runkim, mushafqa o't soliptur.
G'am yo'qki, ko'yi gardin ko'zlardin oh uchurdi
Kim, ashk balchiq etkan bir go'shada qoliptur.
Sabrim sipohu hayli kirpiklari safidin,
Qo'rgach ko'zi qorasin, har sari qo'zg'aliptur.
Ko'hi g'amini ko'nglum chekkanda ko'rmadi ranj,
Hajring g'ami yukining ostida tavshaliptur.
Islomu, aqlu dinim naqdini so'rmangizkim,
May vajhig'a bu bori dayr ichra sayg'aliptur.
Noyu nafir unidin mag'rur bo'lma, ey shah,
Kim bu navoni tuzgan ko'si fano chaliptur.
Ul gul payomini yel dey olmas, ey Navoiy,
Yo'l po'yasidin aning bag'ri magar toliptur.*

172

Qachonkim bodano'shum may icharga iztirob aylar,

Burunroqkim, o'zin mast aylagay, bizni xarob aylar.
Guli ruxsorini may shabnami aylab taru toza,
Latofatda quyoshning chashmasin beobutob aylar.
Meni g'amgin qayon gom urmog'im g'am dashtida so'rmang,
Quyunni kimsa anglarmuki, qay sari shitob aylar.
Tilib bag'rimni ishqing tig'i hajring o'qig'a tevrab,
G'amim bazmi uchun ko'nglum o'ti ichra kabob aylar.
Har ohim dudikim, ko'k sari azm aylar, ani ishqing
Balo selobi kelturmak uchun mushkin sahob aylar.
Degil umrum quyoshi hajri shomida bo'lur g'orat,
Qachonkim orazing xurshidi zulfungdin niqob aylar.
Mazohirdin jamoling mehri gar zohirdurur tong yo'q,
Qachon zarrot xayli man'i nuri oftob aylar.
Qulimen dayr piriningki, pinhon ishqim anglabtur,
Agarchi mug'bacha hamdamlig'imdin ijtinob aylar.
Navoiy, xonaqah do'zaxcha bordur, shayx anga molik,
Ne tong gar andag'i elga nasihatdin azob aylar.

173

Har gahki qadahno'shum mayli mayi nob aylar,
Mujgon o'qig'a shishlab bag'rimni kabob aylar.
Hajrim tuni bedodin anglar kishikim, har tun
To subh birov yodi jonig'a azob aylar.
Kech kelmagidin o'lsam jononning emas tongkim,
Ul umr darang aylar, bu umr shitob aylar.
Betob ko'ngullardin qon oqsa ajab ermas,
Mashshota aning zulfin bu nav'ki tob aylar.
Hay qatralari yuzdin la'lingg'a bo'lub moyil,
Jonim uchun ul mayg'a mamzuj gulob aylar.
Bu dayrda ayb etma, gar masti xarob o'lsam
Kim, har ne imoratdur, dahr ani xarob aylar.
Mast ayla Navoiyni, anglay der esang komin,
Vasling tama'in hushyor aylarga hijob aylar.

174

Jong'a yo'q ko'nglumdinu ko'nglumba yo'q jondin xabar,
Menga ne o'zdin xabar, ne ko'nglum olg'andin xabar.
Uyla masti nozdur ul sho'xkim bilmas o'zin,
Ne ajab gar yo'q anga men zori hayrondin xabar.
Voizo, do'zax o'ti dog'in o'garsen angladim
Kim, senga yo'qtur hamono dog'i hijrondin xabar.
Garchi qosid labzi jonafzo edi, lekin meni
Qildi jondin bexabar, gar qildi jonondin xabar.
Uyla mahvung bo'lg'an ermishmenki, bo'lmaydur manga
Zaxm aro paykonlaringni tortib olg'andin xabar.
Soqiyo, davr ahli javri sa'b erur, mast et meni
Ul sufatkim, bo'lmag'ay o'lguncha davrondin xabar.
Ey Navoiy, shoh lutfidin ko'ngulni jam' tut,
Gar parishon kelsa bok ermas Xurosondin xabar.

175

*Qosidekim yetkurur ko 'nglumba jonondin xabar,
Uyladurkim bergay o 'lgan jismg 'a jondin xabar.
Dema hajrimdin xabarsizmu ekansenkim, menga
Bor edi o 'lmaktin, ammo yo 'q edi andin xabar.
Ne ajab ochilsa ko 'r o 'lg 'an ko 'zum Ya 'qubdek
Kim, nasimi subh berdi mohi Kan 'ondin xabar.
Shodmen go 'yo firoq ayyomi bo 'ldi murtafi '
Kim, habibim kelmagiga yetti har yondin xabar.
Ohu ashkimdin xabarsiz bo 'lmang, ey olam eli
Kim, berurlar ul biri sarsar, bu to 'fondin xabar.
Soqiyo, quy davr ayog 'in, o 'ylakim no 'sh aylasam,
To qiyomat topmag 'aymen ahli davrondin xabar.
Ey Navoiy, tong yo 'q o 'lsamkim, o 'tuptur necha kun
Kim, menga yo 'q ne ko 'ngul, ne ko 'nglum olg 'andin xabar.*

176

*Quydi ko 'ngulki, qolmadi ashkda qonidin asar,
Qon demayinki, ko 'zda ham ashki ravonidin asar.
Hush asari yo 'q erdi gar elga ko 'ngul fig 'onidin,
Ohki, qolmamish aning emdi fig 'onidin asar.
Boshig 'a, ey Masih, yet xastangniki qolmamish
Jonda hayotidin ramaq, jismda jonidin asar.
Yuz quyosh o 'lsa ketmagay yer yuzidin qorong 'uluq,
Qirsa jahon aro ko 'ngul hajri zamonidin asar.
Bo 'lg 'ay ulus aro ul o 't birla qiyomat oshkor,
Bo 'lsa bu joni zorning ohi nihonidin asar.
Gum bo 'l agar visolning tolibisenki, topmag 'ay
Kimki fano yo 'lidadur nomu nishonidin asar.
Bordi, Navoiyo, aning ko 'yiga yaralig ' ko 'ngul,
Ko 'rgil agar inonmasang yo 'l uza qonidin asar.*

177

*Bizga jahon bog 'idin ul sarvi gulandom yetar,
Ul chu yetar soyayi sarvu mayi gulfom yetar.
Bazm bu nav ' o 'ldi esa nuqli hadis in demakim,
G 'uncha bila nargisidin shakkaru bodom yetar.
Din ulusi qatli uchun kufr eli hojat emas,
Ey falak, ish gar budur ul ofati islom yetar.
Har nafas, ey ishq, aning dardi o 'tin ko 'ngluma yoq,
Bo 'lsa bu marham chu aning ranjig 'a orom yetar.
No 'shi visoling bila ahbobni qil komravo
Kim, menga darding mayi xunobasidin kom yetar.
Tog ' kebi tort qanoat etagi ichra oyog ',
Davri falakdin senga bir qurs agar shom yetar.
O 'tti ko 'p ayyomu Navoiyg 'a ishing fitna edi,
Muncha-o 'q, o 'lg 'ay sitam, ey fitnayi ayyom, yetar.*

178

Yori birla boda ichkan no 'shi jondurkim, ichar,

Yorsiz no 'sh ichsa rangin boda qondurkim, ichar.
Har kishikim bazmida soqiy erur no 'shinlabe,
Javridin gar qon ichar, la 'li ravondurkim, ichar.
Xizr umriyu Skandar mulki topqan yorsiz,
Obi hayvon ichsa, zahr begumondurkim, ichar.
Hajr aro bexud bo 'lay deb ko 'nglum istar jomi may,
Demangizkim, soqiy ul nomehribondurkim, ichar.
Ey sabo, g 'avg 'odurur bog ' ichravu mahrummen,
Go 'yiyo mahramlari birla falondurkim ichar.
Xonaqahda boda ichkan emin ermas shayxdin
Kim, fano dayridadur dorul-omondurkim, ichar.
Ey Navoiy, har dam ar qon ichsa ko 'nglum qilma ayb,
Bodayi la 'lidin ul oyning nishondurkim, ichar.

179

Ko 'ngluma hajringda jannat gulshani zindon erur,
Ko 'zuma sensiz gulafshon bog ' xorafshon erur.
Daf 'a-daf 'a gul sochilmaydur gulafshon bog 'ida
Kim, mening gulgun yoshimdin qatra-qatra qon erur.
Bahru tog ' etmang gumonkim, ul biri ko 'zumga yosh,
Bu biri ko 'nglumga dardu mehnati hijron erur.
Dema bir damda bulut ko 'kni ne nav 'aylar nihon
Kim, bu mushkil dudi ohim ollida oson erur.
Buki har yon chaqilur barqu g 'irev aylar bulut,
Ko 'ngluma ul shu 'la ohu bu biri afg 'on erur.
Yo 'qki, turmas bir zamon yomg 'urki, bir oy hajridin,
Ashkbor ikki ko 'zum selobidin to 'fon erur.
Aqlingiz bor esa qilmang yor hajrin ixtiyor
Kim, bu ishni ulki qildi men kebi nodon erur.
Kim mayi vasl ichtikim, hijron xumori chekmadi,
Xorsiz gul dahr bog 'i ichra ne imkon erur.
Do 'stlar, qilmang Navoiyg 'a nasihatkim bu kun
Hajr dardidin bag 'oyat besaru somon erur.

180

To 'rt rangi muxtalifdin hullakim, jonon kiyar
To 'rt unsur kisvatidur go 'yiyokim jon kiyar.
O 'zbakiy gulnori to 'ndin kuydum, ammo o 'lturur,
Lemuyiy terlik aning ostidakim, jonon kiyar.
Ikki yonimni shikof aylapturur bu rashkkim,
Ikki yonidin shikofin bog 'lamay qapton kiyar.
Gul bila savsan katon yanglig ' bo 'lur mahtob aro,
Ko 'nglaki gulgun yelak chun savsaniy katton kiyar.
Oraz uzra sho 'xluqdinmu yopar sanjobini,
Yo 'qsa sanjobi bulutdurkim mahi tobon kiyar.
Har chubulg 'an toridur sarrishtayi izzu sharaf,
Eski sholekim, fano ko 'yida bir uryon kiyar.
Gar Navoiy jandasin shoh oldi, tong yo 'q, chunki ishq,
Poku beg 'ashdur gadoning kisvatin sulton kiyar.

181

*Kimki aning bir malaksiymo pariyvash yori bor,
Odamini bo'lsa, pariy birla malakdin ori bor.
Kecha ulkim chirmanur bir gul bila ne tong, agar
G'unchadek har subh o'lub xandon nashot izhori bor.
Yo'q ajab bulbulg'a gul shavqidin o'lmoq zorkim,
Pardin-o'q jismig'a sanchilg'an adadsiz xori bor.
Belingu la'ling xayoloti bila ko'nglum erur,
Ankabutekim aning jon rishtasidin tori bor.
Sunbuli zulfi agar oshuftadur, ayb etmakim,
Gul yuzida yotqan ikki nozanin bemori bor.
Aylab o'zni mastu bexud chiqmasun mayxonadin,
Kimki, mendek davr elidin ko'nglida ozori bor.
Ey Navoiy, yor uzar bo'lsa muhabbat rishtasin,
Kelmas o'lsa ul sening sari, sen aning sari bor.*

182

*Yuz olman yo'ldin qatlimg'a chun tashrif yor eltur,
Namoz ichra o'lumluk maks etardin ro'zgor eltur.
Qachonkim masti loya'qil chiqar, vahkim, anga berman
Ko'ngulni ixtiyorim birla ul beixtiyor eltur.
Itiga tu'ma darboyist bo'lg'ay deb qayon borsa,
Ko'ngul saydini fitrokiga anlab ustuvor eltur.
Mening majnunlug'umni ul pariy ishqida man' etmang
Ki, aqli kulli savdo dashtig'a devonavor eltur.
Shabistoningda anjum mahramu kun bo'lg'ali mahrum,
Bu gul-gul ochilib har kecha ul bir xor-xor eltur.
Nasimi subh xayli sunbuli zulfungni tarqatqach,
Savodi tuncha mushki sudadin har yon g'ubor eltur.
Yuzu zulfung tilab bog' ichra ohim otashin guldin,
Uzar yafrog'lar o'tdin dud andoqkim sharor eltur.
Meni mayxonag'a bording debon yozg'urma, ey zohid
Ki, usruk shahnadek ulyon qazo ilgi tutar eltur.
Qazo narrodi ko'k tosinida oy-kun ka'bataynidin,
Dushash naqshi bila el naqdi umrin beshumor eltur.
Navoiy qatlig'a chun va'da qilding, vafo qilkim,
Yo'lungda telmurub umredururkim intizor eltur.*

183

*Sarig' libos aro ul no'shlabki, xandondur,
Erur Masihki, xurshid ichinda pinhondur.
Libosu jism ila ul gul'uzor ko'rguzdi,
Xazon ichida bahoreki aql hayrondur.
Libosi o't kebi asfar, tani hayot suyi,
Ajoyib o'tki, arosinda obi hayvondur.
O'shul dur orzusidinki, zarvaraq kiymish,
Yuzumnung oltunida durri ashk g'altondur.
Firoq dashtidag'i lolalar sarig' butmish,
Magarki dog'lari barcha dog'i hijrondur.*

*Yuz ul etakdin agar olmasam ne tongki, somon
Chu qahrabog'a yetar, qo'ymog'i ne imkondur.
Sarig' yuzumdek etib subh o'zin sog'indikim,
Sovug' nafas bila mehrin yoshurmoq osondur.
Navoiyg'a berur el pandu ul muni derkim,
Sarig' libosi falon sho'xning ne chaspondur.*

184

*Xasta ko'nglumningki, zulfung shomida oromi bor,
Bo'lsa beorom tong ermashki, muhlik shomi bor.
Ro'zgori mendek o'lsa tiyra, subh ermas ajab,
Bir quyosh hijronidin ulkim qarong'u shomi bor.
Ul pariy tong yo'q maloyik qushlarin sayd aylamak,
Yel havog'a uylakim oshufta qilg'an domi bor.
Qaddu andomim ushaldi jilvasidin, do'stlar,
Vah, ne dilkash qomatu ne dilfireb andomi bor.
Har kishikim nomu benang o'lsa, kirsun dayr aro,
Xonaqah tutsun g'animat, ulki nangu nomi bor.
Og'zig'a olmas tahuro sharbatin, ey mug'bacha,
Har kishikim bodayi la'li labingdin komi bor.
Telba deb qovma yalang ko'rsang Navoiy jismini,
Ne uchunkim Ka'bayi ko'yung sari ehromi bor.*

185

*Ko'ngul ko'zlar yo'lin tutmoqqa hajringda shitob aylar,
Birin tutquncha birning sayli olamni xarob aylar.
Qazo tashbih etarga orazingg'a charx bog'idin,
Agarchi o'xshamas bir-ikki gulni intixob aylar.
Ul oy hajri shikanjida tanobi zulfi yodidin,
Falak o'z davri hanjori bila jismimni tob aylar.
Ko'karturga muhabbat dashtin ashkim yamg'uri birla,
Har ohim dudidin ko'k bir bahoroyin sahob aylar.
Ko'ngulga hajr zaxmikim urub o'zdin yiroq solding,
Bo'g'uzlab tashlag'an qushdek to'kub qon, iztirob aylar.
Ketur, ey hurvash soqiy, mayi kavsar zulolidek
Ki, do'zaxdek xumori hajr jonimg'a azob aylar.
Qulimen dayr piriningki, jurmum behisob o'lsa,
Hisob etmas, vale ehsonu lutfin behisob aylar.
Erur kosib habibulloh vale qilg'an fano kasbi,
Yo'q ul kosibki, dunyo molu johin iktisob aylar.
May ichra g'arqadurmen to boshimda may havosidur,
Qani rindki may uzra tamoshoyi hubob aylar.
Sanga maqsud agar haqdur, ulustin kechki, bu yo'lda
Topar maqsudin ulkim mosivodin ijtinob aylar.
Navoiy ul ko'zu labning xarobidur, ajab ermas,
Agar mast o'lg'ali har dam havoyi la'li nob aylar.*

186

*To dayr ichinda mug'bachalardin nishonadur,
Ey piri dayr, boshimu bu ostonadur.*

O'zdin borib fig'onim emas tongki, dayr aro,
Har sari boqsa zamzamayi bexudonadur.
Gah piri dayr bois erur, goh mug'bacha,
Yo'q-yo'qki, boda komimu ul-bu bahonadur.
Dayr ichra yo'q safol ila oltun qadahda farq,
Shohu gado teng o'ldi ajab korxonadur.
Asrori vahdat ista xarobot piridin
Kim, shayx va'zu pandi fusunu fasonadur.
Gar ko'nglum ichra soqiyu may o'rt solmamish,
Har lahza ohidin bu ne o'tluq zabonadur.
Ul umr bir zamonlig'erur, istama vafo,
Afg'onki, ul ham uylaki ahli zamonadur.
Ko'zdin sochildi ashku ko'ngul o'ti berdi bar,
Ul nav'o't chiqardi ajab tavr donadur.
Otashgah etti kufr eli ko'nglum uyini magar
Kim, umr o'tti o'chmay ul o't anda yonadur.
Istar Navoiy o'zni mayu ishqdin xalos,
Moni'valek soqnyu jomi mug'onadur.

187

To turrasi torinda har sari tugunlardur,
Za'f ichra so'ngaklardin har sari bo'g'unlardur.
Daryovu bulut ermaskim, oh ila ashkimdin,
Ham yer yuzida ko'llar, ham ko'kta tutunlardur.

Shak yo'qki, yorutqaysen kulbamdag'i zulmatni,
Hajringda manga, ey on, bilsangki, ne tunlardur.
Ovoravu sargardon ishq ahlig'a boq har yon
Kim, vodiysi dard ichra ne nav'quyunlardur.
Bo'rk o'rnida bosh eltur, naqd o'rnig'a jon olur,
Atfoli g'aming ichra bas turfa o'yunlardur.
Jismimda tugalarni ayb aylama, ey zohid
Kim, sabr iligi tikkan xirqamda yurunlardur.
Ichkanda Navoiy may dayr ahlig'a sur o'lmish,
Solg'il quloq, ey nosih, ul yonki ne unlardur.

188

Ko'z qonidin dema, etagim lolavordur
Kim, ko'hi dardning etagi lolazordur.
Har lola bir axgar erur, lek siynaso'z,
Qay ko'hi dard aro bu sifat lola bordur.
Bir gul yuzi firoqida xunobi ashk ila
Yuz za'faroni ichra ko'zum lolakordur.
Ey poymol etarlar uzub dashtu tog'aro,
Baskim, yuzung guli qoshida lola xordur.
Qon ichra g'arq bag'rim aro dog'u dasht uza,
Bekasligim chog'ida manga lola yordur.

*Soqiy, ketur surohiy ila lolagun qadah,
Xossa bu damki subh yeli lolabordur.
Tegramda ohdinki erur, ey Navoiy, o't,
Ko'z qonidin dema, etagim lolavordur.*

189

*Harorat jonima ul otashin la'li axgarindindur,
Anga taskin ham ul yuz ravzasining kavsarindindur.
Sochingning tiyra shomidin yuzung subhida yo'l topmoq,
Banogo 'shungdag'i durri shabafro'z axtarindindur.
Tahuro bodasi derlar erur jonbaxshu ruhafzo,
Magarkim choshniy ul mayg'a la'ling sog'arindindur.
Shabiston subhi davlatdin yorug'roq bo'lsa tong ermas
Ki, partav anda ul ruxsor sham'i anvarindindur.
Yuzung ochqach shamimi lutf olam ichra butratding,
Magar bu atr ul o't uzra xoling anbarindindur.
Bahor ayyomini besh kun g'animat angla, ey bulbul
Kim, muncha so'zu tobing otashin gul mijmarindindur,
Navoiy, qilmag'il bas nazm birla durfishonlig'kim,
Maoniy bikrig'a zavar hadising gavharindindur.*

190

*Ikki ko'zumki dardu balo jo'yboridur,
Ohim buxoriy ustida abri bahoriydur.
Ushshoq tiyra axtari har yon shafaq aro,
Go'yo sipehr sabzasining lolazoridur.
Bilmay deding uzulmish ekan subhayi aqiq,
La'ling g'amida qon kebi ashkim qatoridur.
G'am gulshanida qaddim erur ul yag'ochkim,
Paykonu bori hajring aning bargu boridur.
Har kimki Yusufum g'amidin o'ldi dasht aro,
Har tun magar bo'ri ko'zi sham'i mazoridur.
Bu dasht tufrog'in dema mushkinki, har ovuch
Bir mushkbo'g'izola tani xoksoridur.
Bergil tutub piyola Navoiyg'a ruhkim,
Jonin yeturgan og'zig'a la'ling xumoridur.*

191

*Jonda ishqing bo'lg'usi, to tanda jon bo'lg'usidur.
Tanda jondek jon aro ishqing nihon bo'lg'usidur.
To tirikturmen ichiga jola tushkan g'unchadek,
Xasta ko'nglum durri ishqingg'a makon bo'lg'usidur
Dardu ishqing dog'i ul soatki o'lsam jon aro
Jonning ikki nuqtasi yanglig' nishon bo'lg'usidur.
Qildi ashkimni shafaqgun hajr bepoyon tuni,
Xullasin chek tongning, ey gardunki, qon bo'lg'usidur.
Ul Masih anfosi jonbaxshu labi hayvon suyi,
Olloh-olloh, necha jonim notavon bo'lg'usidur.
Mehr sham'i dudidin qissamni yoz, ey charxkim,
Ziynati avroqing ushbu doston bo'lg'usidur.*

*O'qidin ko'nglung qachong'a tegru zaxm o'lg'ay demang,
To bu qush bo'lg'usidur, ul oshyon bo'lg'usidur.
Gul qulog'in chun og'ir qilmish kirib shabnam suyi,
Necha, ey bulbul, ishing doim fig'on bo'lg'usidur.
Ey Navoiy, ko'kka tegru dardi ohimdin shikanj,
Yetkali ul oyg'a go'yo nardbon bo'lg'usidur.*

192

*Donayi ashkimki, yog'mog'lig' bila afsonadur,
Tuxmi mehrin ekmak uchun ham yog'in ham donadur.
Ishq komil bo'lsa, ma'shuq arg'uvonhad bo'lmasun,
Qahrabo sham'ig'a harkahbarg bir parvonadur.
Shishadek ko'nglumki, to'lmish bodayi hajring bila,
Go'yyokim o'lmagim uchun to'la paymonadur.
Ishq atfoli ko'rub kog'azda Majnun suvratin,
Qildilar g'avg'o, gumon aylabki bu devonadur.
Dahrning begonavash zolig'a bo'lma oshno
Kim, seni to oshno etti o'zi begonadur.
Ul sanam ko'yida kunduzgum kecha soyir ko'ngul,
Shapparedurkim anga kunduz maqar butxonadur.
Ey Navoiy, mujibi sargashtalik ermish junun,
Ichkali bu mayni har soat boshim aylanadur.*

193

*Markab ermaskim sabo mandonda gardangiz erur,
Rokib ermas, bargi guldurkim, sabodin tez erur.
Tashladi har yon ulus jonini sargardon qilib,
Girdbodi fitna go'yokim g'uborangiz erur.
Na'l emas ravshan hilole el ko'zin yorutqali,
Po'yada har sari shabrangiga dastovez erur.
Rokibu markab yuzu a'zosidin termu oqar,
Yo bulut durbor o'lub, xurshid anjumrez erur.
Bodayi gulgun keturkim, shomi hijron men kebi,
Yuz tuman Farhodni past aylagan Shabdez erur.
Oshiqib terlab ilojimg'a yetishting, ey Masih,
Ne ajab gar sharbati la'ling gulob omez erur.
Gar yana mast otlanib ko'nglakcha javlon qilmadi,
Bas quloq sol shahr sarikim, ne rustoxez erur?
Hiyla ojizlig'din aylar oshiq, angla, ey ko'ngul
Kim, zabunroq ishq aro Farhoddin Parvez erur.
Ey Navoiy, yor agar mayxoradur yuz qatla shukr
Kim, emassen porsovu xasta ne parhez erur.*

194

*Ne lo'liyvashdur ul qotilki, qon to'kmakkadur yaksar
Qiyo boqmoqlari poki itik, mujgonlari-nishtar.
Yuzidinkim xijildur gul, parishon har taraf kokul,
Sochib gulbarg uza sunbul, to'kub kofur uza anbar.
Yugurmaklikda har gunbadi sekrir ul mahi gulxad,
Guli mehr oldarar behad uyolur gunbadi axzar.*

*Chu la'b asbobini tuzdi, salomat rishtasin uzdi,
Qamardek hola ko'rguzdi, uzori davridin chambar.
Libosi nozi chaspondur, gahe tuz qaddi chavgondur,
Zamone go'yi g'altondur, zihi chobuk, zihe dilbar.
Boshig'a siym o'lub parron, tushub girdig'a anjumson,
Tulu' etkan kebi har yon, qamar atrofida axtar,
To'kub qon nishi g'am birla, ochib maydon sitam birla,
Olib tablu alam birla, ko'ngullar kishvarin yaksar.
Junun sham'in qilib ravshan, ko'ngulga telbalikdur fan,
Pariydek bo'lg'ali parranda, ul sho'xi pariypaykar.
Navoiy bo'ldi lo'liyvashki, kelmish anga lo'liy xush,
Qani bir jomi lo'lykashki, lo'liy tutsa bir sog'ar.
Tama' qilma falakdin komkim, xanjar qilur oshom
Yangi oy shaklidan har shom ul lo'liyi boziygar.*

195

*Menda bir o'tdurki, gar dam ursam aflok o'rtanur,
Asrasam ko'nglumda jonu jismi g'amnok o'rtanur.
Mehr emas ohim o'tidnn ko'kka yetmish bir sharar,
Ayb emastur gar desam, dam ursam aflok o'rtanur.
Bas tanim o'rtarga qonlig' novaking, hijronni qo'y,
Barq ne hojat, bir uchqun birla xoshok o'rtanur.
Sham' o'ti mohiyatin anglay degan parvonadek,
Orazing mehrini fahm aylarda idrok o'rtanur.
Ishq aro ko'nglum necha tolpinsa, ortar shu'lasi,
O'tqa tushkan telba qilg'an soyi topok o'rtanur.
Ashk yub jismim kuduratdin, qurutmish oh o'ti,
Lam'aye tushgach uzoring barqidin pok o'rtanur.
Ey Navoiy, chun rutabdek otashin la'li aro
Xasta ko'nglum tushti, tong yo'q, gar bo'lub xok o'rtanur.*

196

*Bu toza tugankim g'amidin ko'nglum oradur,
Ko'nglum qushi g'am dashti aro bag'ri qoradur.
Jismim aro paykoning emas har sari, go'yo
Har go'shada yomg'ur suyi g'am tog'i oradur.
To bog'i halokimda ne gullarki ochilg'ay,
Zaxmim dog'i qon su kebi tinmayki boradur.
Jonimni chiqarmoqqa agar yo'l yasamas ishq,
G'am tig'i nedin har sari ko'ksumnn yoradur.
G'am shomi demang subhki ko'k sham'in o'chirgan,
Ashkim suyidur ulki yiroqtin oqaradur.
Kir vodiysi ishq ichra yengilrakki, bu yo'lda
O'zluk yukini tashlamog'an asru horadur.
Mayxona Navoiyg'ayu zohidg'a iki kavn
Kim, anga g'araz ikki sarodin bu sarodur.*

197

*Orazing husnin fuzun qilg'an hiloliy qosh erur,
Yoxud ul oy sham'ini yorutqali mingosh erur.*

*Ko 'z yoshim durri yatimin mahrami ishq aylaman,
Har nechakim pok gavhardur valekin yosh erur.
Oncha yog 'durdi balo toshin tanimg 'a ishqkim,
Yuz ming el ishq ahli gar ko 'ksiga ursa tosh erur.
Ho 'blar la 'li xayolotin pishirmaktur ishim,
Shu 'laliq ko 'nglum bu sog 'arlarg 'a go 'yo dosh erur.
Qoldi avval tog ' aro Farhodu Majnun dasht aro.
Ishq yo 'linda manga ikki ajab yo 'ldosh erur.
Ul Masih anfosi tarso saydidur ko 'nglum qushi
Kim, malak dayri ravoqi kunjida xuffosh erur.
Chun og 'iz ochti Navoiy ko 'ngli har yon zaxmidin,
Ne ajab gar yoshurun dardi el ichra fosh erur.*

198

*Telba ko 'nglumga xirad ahli maoshi qaydadur,
Telbaga ro 'ziy bajuz atfol toshi qaydadur.
Subhu shomim sa 'b ekanni bilgay ulkim, bilmagay
Kim, kecha oyi qayon, kunduz quyoshi qaydadur.
Ul ko 'zu qoshi qorag 'a oyni tashbih aylamang,
Oyning ofatlig ' ko 'zi, purfitna qoshi qaydadur.
Betahoshiy jon olur deb ko 'p meni qo 'rqutmangiz,
Jon berurda menda ham bori tahoshiy qaydadur.
Gar quyosh hajrida tun yuzinda anjum ashki bor,
Mendek ul gul hajrida gulrang yoshi qaydadur.
Dahr gulzorida gul ishqig 'a bulbulning uni,
Gar biyik bo 'lg 'ay fig 'onimdek xaroshi qaydadur.
Ko 'yida itlar uzushtilar Navoiy xastani
Kim, emas zohirki, jismi qayda, boshi qaydadur.*

ZE HARFINING ZEBOLARINING ZIYNATI «NAVODIR»DIN

199

*Ey jalolu rahmatingdin gar zalilu, gar muazzaz,
Safhayi kavnayn o 'lub oting tarozidin mutarraz.
Yuz bu olamcha yaratmoq qudrating ollinda joiz,
Sadyakin ijod qilmoq o 'zgalarga yo 'q mujavvaz.
Muncha xil 'at maxzani in 'omu tashrifingdin o 'ldi.
Charxu tog 'u bahrg 'a atlas vagar xoro vagar xaz.
San 'ating sabbog 'idin ko 'k zoli kiygan hullayi moviy,
Hoshiya bo 'lg 'an shafaqdin zaylig 'a rangi gul gaz.
Ofarinishni ihota aylabon andoq vujudung
Kim, muhit ul doira ko 'k nuqtadekkim bo 'lsa markaz.
Bog 'bong 'a chun g 'ino aylab nasib ehsoning ilgi,
Xo 'sha-xo 'sha gah zumurad, goh la 'li nob osib raz.
Nafs xor etmish Navoiyni, aziz et faqr birla,
Ey jalolu rahmatingdin gar zalilu gar muazzaz.*

200

*Sarv yanglig ' jilva qilsang noz ila, ey sarvinoz,
Jonlar etkaylar ayog 'ingg 'a fido ahli niyoz.
Tanda har na 'l ichra bir til shakli zohir ayladim.*

*Der uchun jismim g'ami ishqingda har til birla roz.
Nuri ruxsoring ko'ngulni qildi su, vah, ko'rmaduk,
Sham' tobi uylakim andin lagan topqay gudoz.
Ul sanamkim, qasri atrofida el bosh qo'ydilar,
Ka'badekdurkim qilurlar barcha saridin namoz.
Yo sipand et yuz o'tig'a ko'zlarimning mardumin,
Yo yuzungni yopib ayla el ko'zidin ihtiroz.
Ishq agar komildurur ma'shuqni mahkum etar,
Bo'lmayin Mahmud, bo'lmoq istama yoring Ayoz.
Gar Navoiy yig'lasa, ishqing majoziydur dema
Kim, nazar pok aylagach, ayni haqiqatdur majoz.*

201

*Shahsuvorim tavsani aylarmu oyo po'ya tez,
Yo quyosh turki falak raxshin qiliptur garmxez.
Ul shihob ermashki maydoni aro go'y o'lg'ali,
Sa'd kavkablar tushar yerga qilib ko'ktin gurez.
Gardlig' chavgon xamida axtar o'lg'an uylakim,
Go'yi g'abg'ab davrida chavgon zulfi mushkbez.
Markabi ter qatrasi birlaki haryon sochilur,
Bir sahobi durfnshondur yer yuziga qatrarez.
Go'yi chavgon zarbidin tutmoq bila har dam havo
Biyim erurkim shishayi gardunni qilg'ay rez-rez.
Soqiyo, may berki bu davron aro go'y urdi ul
Kim, falak chavgoni birla qilmadi mardum sitez.
Go'y uchun indi kavokib gardidin yer tutti avj,
Ey Navoiy, voqif o'l go'yoki bo'ldi rustaxe.*

202

*Qush keturdi nomangu, ko'nglumni qildi shu'laxe,
Ayladi go'yo qanotining yeli bu o'tni tez.
Zor tandin ming tugan solmish qora, o'lsam ne tong,
Gulbuni umrumg'a bu yanglig'ki bo'lmish bargrez.
Sarsari hajringki sovurdi kulumni, yo'qturur —
Ishq ila dard ahlig'a mundoq nasimi mushkbez.
Eyki dersen chiqmamish ul masti kofir qatl uchun,
Bas nedin islom aro bu nav' tushmish rustaxe.
Gar salomat istasang nekim yetar taslim bo'l
Kim, sitez ahlig'adur andin yetar ko'proq sitez.
Istama mendin damodam boda ichmak, ey rafiqa
Kim, nashotim sog'arin g'am toshi etmish rez-rez.
Ey Navoiy, chun zaruratdur bu maskandin rahil,
Xoh tutqil go'shaye, xohiy jahon mulkini kez.*

203

*Sovug' ohimdin o'lsang betahammul ko'zga keltur yuz
Ki, anda ablaq etmishmen murattab tegrasi qunduz.
Yurak qoni sirishkim birla ko'zdin chiqti g'am shomi,
Kecha daryoda rahbarlik qilur sohil sari yulduz.
Qachong'a tegru sarvu nargisu gul jilva qilg'aylar*

Chaman ichra xiromon qad bila ko 'z ochu yuz ko 'rguz.
 Raqibu vasl no 'shi, menu hijron nishi, vah, rahm et,
 Ani ham gah-gahe o 'ltur, meni ham gah-gahe tirguz.
 Qorong 'u chahda Yusufsen, yorug ' gulshan aro tong yo 'q,
 Bo 'lurlar jilvagar doim qamar aqshom, quyosh kunduz.
 Agar sen hamdamim bo 'lsang ikovlik yaxshidur, yo 'qsa
 Abad umri agar topsam o 'zumni istaram yolg 'uz.
 Girih sarrishtayi vaslingg 'a har dam istamas bo 'lsang,
 Taalluq rishtasin ahli jahon birla jahondin uz.
 Dame bazmim tuzuk, ayshim zulolin istaram sofiy,
 Mug 'anniy sen dag 'i tuz rudu soqiy, sen dag 'i may suz.
 Navoiy sevdi bir lo 'liyni kezdeg rub 'i maskunda,
 Agar arlot, agar barlos, agar tarxon, agar sulduz.

204

Chu noma chirmadim yozib yuzung shavqida sho 'rangez,
 Damimdin o 't tushib bir boshig 'a qildi ani gulrez.
 O 'tum gar lahza-lahza tezdur ermas ajabkim, bor
 Samanding tez ayog 'idinki sekrir shu 'la andin tez.
 Och ul gulrang orazniki andoq, hech suvratda,
 Qazo naqqoshi ne chehrakushoy o 'lmish, ne rangomez.
 Chiqib sarxush, chopib abrash kirar maydong 'a ul mahvash,
 Ajab ermas agar tushsa bori olamg 'a rustahez.
 Malak xayli bo 'lur devona ko 'rgach ul pariyvashni,
 Meni majnung 'a shayxi bexirad talqin qilur parhez.
 Erur mazlumu zolim qatli ishq ollida ko 'p oson,
 Agar Farhod o 'ldi, qatl topmay qoldimu Parvez?!
 Agar jon pardasi kirpiklaringdin bo 'ldi parvezan,
 Bu ham xushturki, ruxsoring xayolidin erur gulbez.
 Meni xilvatdin, ey zuhd ahli, mug ' dayri sari boshlang
 Ki, behad xushhavodur kup terilgan gunbadu dahlez.

205

Bas ettim ashkfishonlig ' chu zohir etting yuz,
 Nechukki mehr ko 'ringach, nihon bo 'lur yulduz.
 Jafog 'a qo 'ptungu tushti oyog 'inga zulfung,
 Nechukki, soya zamoneki, mehr turg 'ay tuz.
 Mug 'anniyo, necha ohangi hajr, vah, bir ham
 Visol torish birkir, firoq rishtasin uz.
 G 'arib tiyradurur bazmi aysh, ey soqiy,
 Qadah quyoshin olib boda lam 'asin ko 'rguz.
 Falakni sog 'ar etib tut, vale bu shart bila
 Ki, tomsa to 'qqizu oqsa, ichur menga o 'ttuz.
 Harif bo 'lmasa, zinhor mayg 'a so 'nma ilig
 Ki, zahrdur, kishikim bodani ichar yolg 'uz.
 Navoiy atlasi gardundin etsa maypolo,
 Chu dayr durdkashimen demangki, bodani suz.

206

Chun qo 'yarmen ul jahon oroyishi bazmig 'a yuz,

Aysh bazmin, soqiyo, bog'i Jahonoroda tuz.
Sarvda yo'q gul kebi ruxsoru gulda ko'zu qosh,
Husn aro, ey gul'uzori, sarvqadsen sen to'kuz.
Tig' agar cheksang surar yerning dag'i yaqini bor,
Yolg'uz ermas iltimosi qatl agar cheksam bo'g'uz.
Telbadur nokas raqibing, qatl erur vojib anga,
Mundin o'zga yo'q iloji itkim, ul bo'lg'ay qutuz.
May uchun zuhdum ridosin ol garav, ey piri dayr,
Dema naylay, chun xarobot ahli ichsa boda suz.
Chun yeti qat yerga kiringung oqibat, holo ne sud,
Gar sipehr ajnosidin olingg'a tortarlar to'quz.
Vahki, to bir ko'rdi ul yuzni Navoiy, ey rafiq,
Sabri yuzdin birga keldi, shavqi bo'ldi birga yuz.

207

Motam o'z holimg'adurkim, o'lturur ul rahmsiz,
Tiyra idborim palosidin ko'rung bo'yumda kiz.
Ul pariy birla ikov qochsaq xaloyiq topmag'ay
Kim, uchar ul, za'fdin paydo emastur menda iz.
Vahki, yuz ochqach ul otash pora rag'mimg'a mening,
Elga andoq soldi o'tkim, chiqti mendin jizu biz.
Ko'z qorasin yusa ashkim bahrining mavji ne tong,
Charxdin anjumni yur ko'lak urg'ach bu tengiz.
Nukta durriyu kamar la'li erur bas turfakim,
Bel anga ma'lum emas, ma'lum erurkim yo'q og'iz.
Chiqti ko'nglum saydi ollidin agarchi yara yeb,
Qovsa nogah ozmasun, ey ishq, aning qonin tomiz.
Qilma raz farzandini ko'p hamdamu damsoz kim,
Pardadardur asru bu shohidvashu makkora qiz.
Jism ayvonida xattu naqsh ila zeb istasang,
Chek fano xattiniyu benaqshliq naqshini siz.
Ey Navoiy, topti bedillar xabar o'z ko'nglidin,
Bu majonin ichra g'oyibdur bizing ovoramiz.

208

Sarvqadlar agar biru gar yuz,
Yuzdin ermas biri bizning bila tuz.
G'arazim ul sanamg'a sajda durur,
Yer o'pay deb qoshida qo'ysam yuz.
Yuzidin zulfig'a ko'ngul bormas,
Kimsa shabravlug' aylamas kunduz.
Ne birov bo'lsa hamrahing toqat,
Ne tahammulki, kevgasen yolg'uz.
Har ko'zum ul quyosh firoqi tuni,
Bir falakcha ayon qilur yulduz.
Bormen, ey piri dayr, bas maxmur,
Karam ayla, karomate, ko'rguz.
Qaddi hajrinda tortsang nola,
Rost ohangi, ey Navoiy, tuz.

209

*Qilur paykonlaring ko'nglum o'tin tez,
Agarchi qatra bo'lmas shu'laangez.
Tanimg'a ul bahori husnidin o't
Tushub har dam urarmen barqdek xez.
Erur rul bargi uzra obi hayvon,
Labing ul damki bo'lg'ay bodaomez.
Demang, la'li mayidin ijtinob et,
Ne sud etkay manga o'lguncha parhez.
Osig'yo'q joni shirin bersa, Farhod,
Chu Shirin la'lidin kom oldi Parvez.
Vafosizdur bahori husn, soqiy,
Mayi gulrang uzra uyla gulrez.
Ul oy vaslin tilar bo'lsang Navoiy,
Ham o'l shab zindadoru ham saharhez.*

210

*Ko'runur otashin la'ling dilafro'z,
Magar ollida chektim ohi jonso'z.
Topilmas nur aro olamda xurshid,
Ko'rungach ul jamoli olamafro'z.
Visol ayyomi tong yo'q ochsa ruxsor
Ki, doim ochilur gul bo'lsa navro'z.
Quyosh ostida gardun sabz xingi —
Ko'runmas, mahvashim chun minsa ko'kbo'z.
Ko'ngulga g'am toshidin berma ramkim,
Hanuz ul sayd erur murg'i navomo'z.
Qadahni davridin tindurma bir dam,
Ko'ngulni dahrdin topsang g'amando'z.
Ko'p otting novaki dildo'z, vahm et,
Navoiy ham chekardin ohi dildo'z.*

211

*Deman, ey xo'blar, vafo qilingiz,
Javr ham qilsangiz, manga qilingiz.
Hojatim qaddingiz xiromidurur,
Qo'pubon hojatim ravo qilingiz.
Bo'lmasun mendin o'zgaga bore,
Gar vafo aylang, ar jafo qilingiz.
Yuz tuman dardg'a davodur vasl,
Netti bir dardima davo qilingiz.
Jon berib vasl topmag'anlarni —
Desangiz, mendin ibtido qilingiz.
Sanag'anlar visolu kom ahlin
Bizni ul zumradin sivo qilingiz.
Netti jam'eki oshnolarisiz,
Bizga ham ani oshno qilingiz.
Xonaqah shayxidin ochilmas ish,
Dayr piriga iltijo qilingiz.*

*Telbarabtur Navoiy, ey ushshoq,
Ul edi garchi burno oqilingiz.*

212

*Do 'stlar, ahli zamondin mehr umidi tutmangiz,
Mehri gardun bo 'lsalar ko 'z nuridin yorutmangiz.
Gar shah o 'lsin, gar gadokim, solmangiz yuziga ko 'z,
Yodini balkim ko 'ngulga har taraf yovutmangiz.
Zulm ila yuz chok qilg 'an tang 'a gar marham yoqib,
Butqarurbiz, desalar, ul zaxmlarni butmangiz.
El jafosining maloli qilsa har dam qasdi jon,
Ko 'nglungizni g 'ayri bekaslik bila ovutmangiz.
O 'ksudi el mayli mendin, bir yo 'li, ey dardu g 'am,
Gah-gahe siz bore boshimdin qadam o 'ksutmangiz.
Hajr o 'tin jonimg 'a yoqtim ko 'rsangiz usruk meni,
Endi, ey pand ahli, do 'zax o 'tidin qo 'rqutmangiz.
Chun Navoiy dasht tutti emdi zinhor, ey vuhush
Kim, bashar jinsini ul majnun sari yoputmangiz.*

213

*Do 'stlar, olam eliga yoru hamdam bo 'lmangiz,
Yor ila hamdam demaykim, oshno ham bo 'lmangiz.
Oshnolig ' aylabon o 'z joningizga har zamon,
Boisi yuz ming balovu mehnatu g 'am bo 'lmangiz.
Yeb pariyvashlar firebin, so 'ngra topmay iltifot,
Men kebi devonavu rasvoyi olam bo 'lmangiz.
Vaslu aysh obod qilsun xalqni, ey dardu g 'am,
Siz buzug ' ko 'nglumdin o 'zga yerga mahram bo 'lmangiz,
Ey visol ahli, ul oyning dardi hajridin meni,
Ko 'p ko 'rub g 'amnok siz ham asru xurram bo 'lmangiz.
Ey xarobot ahli, yo 'q insonda imkoni vafo,
Mastlig 'din dev o 'lung, zinhor odam bo 'lmangiz.
Gar Navoiy vasl aro bo 'ldi zalil, ey ahli vasl,
Emdi navbat sizgadur, muncha muazzam bo 'lmangiz.*

214

*G 'am shomi gar o 'tulg 'a bo 'lur sham ' ashkrez,
Parvonalar qanoti yeli aylar ani tez.
Ne shomdurki, mehr anga kofur sepmayin,
Har dam Zuhul uzori bo 'lur anda mushkbez.
Mahshar kunidakim jaza 'i akbar o 'lg 'usi,
Hajringda keldi ko 'ngluma yuz oncha rustaxez.
Xatting malohati qoshida sabzayi Eram,
Bil sabzai Eram yonida shu 'laliq fariz.
Har gomidin jahon yorusa elga tong emas,
Ul solikeki barq kebi bo 'lsa garmxez.
Bu ko 'hna dayr ichra desang, ranja bo 'lmayin,
Bo 'lg 'il rizo maqomidavu qilmag 'il sitez.
Vasl istasang, Navoiy emas shart bodiya,
Bo 'l dayr arovu doim aning yodi birla kez.*

215

*Ne ayb jon manga behol bo'lsa jononsiz,
Ne holi bo'lg'ay o'lug jismi zorning jonsiz.
To'quz falakdin o'tar garchi novaki ohim,
Qilurmen ani ul oyg'a chekarda paykonsiz.
Ko'ngul aro biri o'tmay, biri yetar g'amu ishq,
Bu uyda bir nafas erman aziz mehmonsiz.
Jahonni tutti visolida shodlig' ashkim,
Bahor saylikim, o'lmish jahonda tug'yonsiz.
Ichimda kirpigi gar nola aylasam tong yo'q,
Ko'ngulga nish tikilsa, bo'lurmu afg'onsiz.
Manga qadahni damodam yeturgil, ey soqiy
Ki, g'am halok qilur bor esam dame onsiz.
Navoiy o'lsa demang xo'blarki kimdin edi,
Siz etingiz yuragin choku bag'rini qonsiz.*

216

*Onsiz o'lmoq, erur o'lmoq jonsiz,
Bo'layin jonsizu bo'lmay onsiz.
Qoshi bu chok ko'nguldin ayru,
Filmasal yoye erur qurbonsiz.
Ohkim, dard yuzidin chiqmas,
O'q emas bo'lsa erur paykonsiz.
Ishq daryosig'a, eykim, kirding,
Bilki, bu bahr erur poyonsiz.
Yorsiz ko'nglum erur oshufta,
Mulk oshub topar sultonsiz.
Suyu o't ichra siz, ey ko'zu ko'ngul,
To ul oy orazig'a hayronsiz.
Gar Navoiy chekar un hajr tuni
Yo'q ajab tun emas it afg'onsiz.*

217

*Ey shikibu sabr, bir kun xud manga yor erdingiz,
Yorlig' ham bo'lmasa tegramda xud bor erdingaz.
Kelsa erdi har balo olling'a asrab qo'ymayin,
Ohu afg'on qilg'ali mendin xabardor erdingiz.
To asiri ishq bo'ldum, qochdingiz ul nav'kim,
Manga to bor erdingiz, go'yoki ag'yor erdingnz.
Pandingizdin emdi ermasmen malul, ey do'stlar,
Doimo men xastag'a mundoq sitamgor erdingiz.
Demang, ey jonu ko'ngulkim, xorbiz yor ollida,
Gar erur ul yor to bor erdingiz, xor erdingiz.
Ey xarobot ahli, demangkim nedin g'amnokbiz,
Mast o'lungkim, g'am edi hargahki hushyor erdingiz.
Bir yo'li qovmang Navoiy ko'nglini, ey sho'xlar
Kim, gahi ul benavoning ko'nglin asrar erdingiz.*

218

Dedi: ko'zum qichishur, aytdimki: boda tomuz,

*Dedi: ne hojat anga boda, mast erur onsiz.
Butar gul ichra gahe g'uncha, lek ochilmas,
Yuzungda turfadurur kulgusi bila ul og'iz.
Ko'zum yoshin aritib gar tuganmasa tong emas,
Ajabdurur sohibon suyini qurusa tengiz.
Yuzung quyoshmu ekin yo quyosh yuzungmu ekin
Ki, qaysi, qaysi ekan farq emas, nechukkn egiz.
Iting iziga ko'zum surtsam g'arib ermas
Ki, ayn shakli bila naqsh o'lur ayog'din iz.
Halol ona sutidekdur gar o'zbakim tutsa,
Tobuq qilib yukunub to'stag'on ichinda qimiz.
Hamisha mug'bachavu raz qizi fidosi bo'lay
Ki, dayr pirig'a arzir bu nav' o'g'il bila qiz.
Chu davri charx erur boisi g'amu mehnat,
Ko'ngul farog'atini jom davridin olingiz.
Nechuk yiroq bo'lali piri dayru mug'bachadin,
Navoiyo, chu alarning muridu bandasibiz.*

219

*Bo'ldi shomu jong'a ul oy hajridin qayg'u hanuz,
Yetti subhu ko'zlarimga kirmamish uyqu hakuz.
Obi hayvoning g'amidin toki za'fim bo'ldi sa'b,
Bormamish bir qatra bo'g'zum ichra, jono, su hanuz.
Javr o'qin otting, vale, biym erdi hijron tig'idin,
Yetti ul ham boshima ko'nglumdin o'tmay bu hanuz.
Novaking umredurur ko'nglumda xandon bo'lg'ali,
Bor aning mufrit jununidin munga kulgu hanuz.
Sehr ila ul ko'z qilib zulfung kamandin ajdaho,
Buzdi olam xalqin, bas aylamas jodu hanuz.
Shohidi maqsud aksi ko'ngluma tushmas deding,
G'ayri naqshidin magar pok ermas ul ko'zgu hanuz.
Dedi: bo'l foni visolim istasang, bo'ldum fano,
Ey Navoiy, so'rki mundin ortuq istarmu hanuz.*

220

*Bo'lmas qora ko'z eldin tutmoq kishi vafo ko'z,
Sendin netib vafo ko'z tutqaymen, ey qaro ko'z.
Tushti ko'zum ko'zungga, qoldi ko'ngul balog'a,
Afg'onki, ikki yondin bo'ldi manga balo ko'z.
Gul birla sarv ermas hargiz ko'zumga maqbul,
Ey sarv qaddi gulrux, o'rgangali sango ko'z.
Ey kosh, raxshi gardi olamni tutsa, tokim
Ul ko'zga kirsar yon solg'ach bu muftalo ko'z.
Ko'zni o'yub, ko'ngulni o'rtayki, yor istab,
Soldi ko'ngul meni bu darmondaliqqa yo ko'z.
Ul ko'ydin kelur yel ko'zlarni ravshan aylab,
Yeldin ne bo'ldi tutsam men dag'i to'tiyo ko'z.
Maydin ko'zumga tomiz bir qatra to ochilsun
Kim, tiyradur bag'oyat hajring aro mango ko'z.*

*Aylar nazar tavaqqu' ko'yung gadoyidin shah,
Tutqan kebi biaynih shahdin nazar gado ko'z.
Ko'z olmasa Navoiy ermas ajab yo'lingdin,
Tikmish yo'lungg'a chunkim ul zori benavo ko'z.*

221

*Yopilmas gar menga qonlig' sudin ko'z,
Senga lekin ochilmas uyqudin ko'z.
Yuzung lavhida vajhulloh ayondur,
Ne tong gar olmasam ul ko'zgudin ko'z.
Boqa olman yuzung olling'a kelsa,
Qamashur mehr ko'rgach o'trudin ko'z.
Ko'zung el qoni to'kkandin hasad yeb,
Ne qonlarkim to'kar ul qayg'udin ko'z.
Emassen holima xandonu giryon
Qi, yosharmish senga ko'p kulgudin ko'z.
Qadah charxida may mehrini, soqiy,
Solib yorut manga ul yog'dudin ko'z.
Navoiy mast ko'nglin ashk oqizdi,
Gum etdi oxir aning bexudin ko'z.*

222

*Ishq yuki ayladi torami a'loni ko'j,
Ne ajab, ar aylasa men kebi shaydoni ko'j.
Tori sirishkim chekib dard qadim qildi xam,
Uylakim, el chillani tortib etar yoni ko'j.
O'lmadim onsiz, o'yot boshim etibdur quyi,
Za'f gumon etmakim, qildi bu rasvoni ko'j.
G'am yukidin za'flig' shaxsim egilsa, ne tong
Kim, bu yuk etmish base jismi tavononi ko'j.
Jismima kirganda dard «dol»i kebi bo'ldi xam,
Kimki erur naqbrav charx qilur oni ko'j.
Egma qaddimg'a boqib rahm qil, ey sarvkim,
Davr base ayladi qomati ra'noni ko'j.
Qildi Navoiy unin egri kebi tori hajr,
Aylagali noladin changdek a'zoni ko'j.*

SIN HARFINING SUMANBARLARINING SAVDOSI «NAVODIR»DIN

223

*Jud emas ko'p bazl uchun ko'p mol qilmag'lig' havas,
Kim berur ko'ptin ko'p, ozdin oz ani bil judu bas.
Razl taqdim etsa yo'q ahli safog'a hech bok,
Sug'a ne nuqson, gar aning ustida yer tutsa xas.
Yor isidur kom keltursin sabo yoxud shamol,
Do'st, taqririg'a roviy xoh Buzar, xoh Anas.
Tojvarlar oq uyida sokin o'lsa, ahli ishq
Uyladurkim bulbulu hudhudg'a bo'lg'ay bir qafas.
Korvoni dard ila qat' et muhabbat dashtini
Kim nidoye mujdayi vasl aylar anda har jaras.
Surma ul shabxez ayog'i gardin, etkim kechalar,*

*Itcha yo 'q ko 'yida gar xud shahna bo 'lsun, gar asas.
Dayr piri jur 'asin gar tutsa bizga mug 'bacha,
Naqdi jondin o 'zga o 'trusida yo 'qtur dastras.
Ey Navoiy, ishq sirrin kim havas qilsa, dema
Kim, eshitmakka bu so 'z loyiq emas har bulhavas.*

224

*Bog ' aro ne sarv etarmen orzu, ne gul havas,
Dahr bog 'idin manga bir sarvi gulruksor bas.
Ul kechakim yor ila yorutg 'amen sham 'i visol,
Zinhor, ey subh, agar bo 'lsang Masih, urma nafas.
Kuydi ham tan, ham so 'ngaklar tushkach ul yuz lam 'asi,
Barq o 'tig 'a naylagay bir tor ila bir necha xas.
Nahli qadding unla oliydurki, termak mevasin,
Bo 'lsa dog 'i dastras mumkin emastur dastras.
Oncha tig 'i ishq chokidur tanim atrofida
Kim, ani ko 'nglum qushig 'a dard aylaptur qafas.
Ul mahi mahmilnishin havdajda, ko 'nglum tashqari
Ne ajab gar tinmay afg 'on cheksa andoqkim jaras.
Ey Navoiy, iltimos etma sanamlardin visol.
Gar desang ko 'p kuymanin bizdin eshit bu multamas.*

225

*Jong 'a la 'ling mayi jomidur multamas,
Ne Xizr suyi, ne jomi Jamdur havas.
Qotilim tig 'i ko 'zgusi zang o 'lmasun,
Ey Masih, o 'lg 'onim ko 'rsang asra nafas.
Ko 'z tutarmenki, bu su yo 'li berkitgay,
Ko 'yidin yel uchirsa nekim xoru xas.
Ko 'nglum ul xol asiri chu bo 'lmish erur
Ankabuteki, sayd etmish ani magas.
Ne sharaf otingg 'a bo 'lg 'oli poymol,
Ne iting poybo 'sig 'adur dastras.
Kech topardin talab ahli maqsadg 'a yo 'l,
Go 'yiyo tinmayin nola aylar jaras.
Ey Navoiy, taning ichra jon yo 'qsa ajab,
Kim ko 'rubtur iki bulbulu bir qafas.*

226

*Ko 'ngul har tun farog ' istab balo tog 'ini yostanmas,
Agar har dam necha qatla ul oy ko 'yini aylanmas.
Vale bu turfadurkim, gar fig 'oni charxdin o 'tsun,
Ul oy noz uyqusidin chiqmag 'uncha mehr uyg 'onmas.
Ko 'ngulga loyi ishqingdin necha berding o 'lum xayfi,
Bu yanglig ' va 'da birla gar so 'rarsen emdi ham tonmas.
Labi la 'ling xayoli hajr aro bag 'rimni qon qildi,
Jihat budur hamono qon yutardin gar ko 'ngul qonmas.
Ajal tig 'i ne bo 'lg 'ay elni maydon ichra qatl etsa
Ki, el g 'avg 'osidin chobuksuvorim emdi otlanmas.
Aningdek telba ko 'nglum ul pari ko 'yiga yuzlanmish*

*Ki, gar zanjirlar birla chekarlar xalqkim, yonmas.
Nasime lolaro 'yim mahmiliga mayl qilmaskim,
Quyundek rashkdin xoki tanim yuz qatla to 'lg 'onmas.
O 'tub ishq ichra umrum, zohido, qo 'y zuhd irshodin,
Kishi mundog ' ulug ' san 'atni ulg 'oyg 'anda o 'rganmas.
Gadolar silkidin ko 'yi xarobot ichra xorijdur,
Birovkim ilgiga tushsa qurug ' non bodag 'a monmas.
Hujum etti jahon mehnatlari, tut boda soqiykim,
Qadah chekmay kishi bu xaylning daf 'ig 'a qotlanmas.
Muhabbat o 'ti el birlaki yoqding, o 'rtanur joni,
Navoiy yo 'qsa hijroning o 'tidin oncha o 'rtanmas.*

227

*Menga bir sarvi gulrux bo 'ldi munis
Ki, hayrondur ko 'zi ollinda nargis.
Chu g 'am bazmida maydek qon yutarmen,
Erur la 'ling hadisi nuqli majlis.
Ko 'zu zulfu yuzu qadding g 'amidin
Meni bexudqa barbod o 'ldi besh his.
Falak toqidek etti qomatim xam,
Qoshing mehrobini tuzgon muhandis.
Daqoyiq ishq ilmi ichra ko 'ptur
Ki, tafhimida ojizdur mudarris.
Asarsizdur ko 'ngulda shu 'layi zarq
Bo 'lur uchun qalb ro 'kash aylagan mis.
Navoiy erdiyu jon naqdi olding,
Tirik mumkin emas bu nav ' muflis.*

228

*Gulgun may ichib sunbuli chun gulga yopilmas
Ul gulshan aro bizga ne gullarki ochilmas.
Gulzor jamolidaki paydo emas og 'zi,
Ul nav ' gul ochildiki, bir g 'uncha topilmas.
Anfosi Masiho kebi ul nutq nasimi,
Esmas berikim, jon isi olamg 'a yoyilmas.
Ey piri xirad, ko 'ngluma ko 'p qilma nasihat,
Nevchunki, junun ahlig 'a aql ahli qotilmas.
La 'ling mayi to ichti, ko 'ngul holini so 'rma,
Kim mastdur andin berikim o 'zini bilmas.
Hushyor ani bilgil bu fano dayrida ey shayx
Kim, to 'lg 'ucha paymonasi bir lahza oyilmas.
Ko 'yi sari har kechaki azm etsa Navoiy,
Oy sham 'in o 'chur, charxkim ul uyni yongilmas.*

229

*Bizga ul mahvash tiliyu ko 'ngli birla yor emas,
Ko 'ngli ichra har nekim aning tilida bor emas.
Tilga kelmon ko 'nglum o 'tinkim, menga ul bag 'ri tosh,
Til bila g 'am yer, ko 'ngul birla vale g 'amxor emas.
Ko 'ngli o 'zgadur, tili o 'zga ne chora qilg 'amen,*

*Ko 'nglida yuz fikru til birla biri izhor emas.
Ne tilim, ne ko 'nglum ahvolin bilur ul sho 'xkim,
Ko 'ngli g 'am neshi, tili oh o 'tidin afgor emas.
Yor uldurkim, tiliyu ko 'ngli aning bo 'lsa bir
Kim, tili o 'zgayu ko 'ngli o 'zga, ul yor emas.
Kimki ko 'nglin istamas g 'amgin tilini asradeg
Kim, tilni tiyg 'an kishining ko 'nglida ozor emas.
Demakim dardingni sharh et yo ko 'ngul, yo til bila,
Ko 'nglum ermasturmu bexud yo tilim nokor emas.
Qaysi til birla deyin ko 'nglum tilaydur xonaqah
Kim, tilu ko 'nglum aro juz kulbai xammor emas.
Shoh madhida Navoiy ko 'ngli — ganju til — kalid,
Yo 'qsa ko 'ngliyu tilida nuktavu guftor emas.*

230

*Jong 'a la 'lingdin bir o 'pmakdur qiyosan iltimos,
La 'linga ham jonni kuydurmoq alohozal-qiyos.
Ko 'ngluma zarbaft xil 'at shu 'lasidurkim, erur,
Tosh aro bo 'lmoq nihon Farhodqa xoro libos.
Dedi, ko 'nglum kecha tong yo 'q pos agar tutsa ko 'zum,
Vahki, uyqum yo 'qturur tundin o 'tuntur necha pos.
O 't sochar ishqing haroson bo 'lsa ko 'nglum, yo 'q ajab,
Ajdahodin tong emastur mo 'rg 'a bo 'lmoq haros.
Ko 'nglum ichra mazrai sabrim o 'rulmay qolmag 'ay,
Har so 'ngak yonimda chun qat 'ig 'a aning keldi dos.
Xizmat ettim xonaqah shayxig 'a, qadrim bilmadi,
Dayr piri bandasimenkim, erur bas haqshunos.
Ey Navoiy, kisvati faqru fano sol egninga,
Yo 'qsa xirqang tengdurur gar atlas o 'lsun, gar palos.*

231

*Gar meningdur yor lo 'li bo 'lsa shoh etmon havas,
Naylay ul shahniki, har lo 'lig 'a bo 'lg 'ay hamnafas.
Shikva qilman gar jafodin boshima yog 'dursa tosh,
Toqatim yo 'q elga qilsa bargi gul urmoq havas.
Yordin har necha bedod o 'lsa aylarmen qabul,
Lek bo 'lsa g 'ayr birla multafit maqbul emas.
Jonni qo 'ymasmen chibindek la 'li uzra rashkdin,
Ul shakar uzra chibin qilsam taxayyul xol bas.
Bu baloni ko 'rmasun oshiqki qilg 'ay iltimos,
Vaslin aningkim birov bo 'lg 'oy anga ham multamas.
O 'z nigori mahmilidin qilmasun deb ko 'z xato,
Ishq dashti ahlig 'a har dam nido aylar jaras.
Ey Navoiy, ishq atvorida budur zulmkim,
Gul maqomi bog ' o 'lub, bulbul yeri bo 'lg 'ay qafas.*

232

*Ko 'yi toshi boshima hayf aylasam uyqu havas,
It uyur bo 'lsa, ayog ' , ilgi, boshin qo 'ymoqqa bas.
Chun dedim: zulfung kamandin bo 'ynuma solg 'il, dedi:*

*Itka bo'lmas Ka'ba qandili tanobidin maras.
Oh o'ti o'rtarga jismimni ne moni' ko'z yoshim,
Barq urg'och o'rtanur gar bo'lsa daryo uzra xas.
Choklar bo'lg'an tanim qon la'liyu ko'z durridin,
Bulbuli ruhumg'adur gavharlar o'tkargan qafas.
Qo'ysa mufrit za'faro og'zing'a ul yuz ko'zgusin,
Urmag'aymen tiyra bo'lmoq vahmidin o'lsam nafas.
Dard aro o'lsang davo ahli zamondin istama
Kim, topilmas dahr aro bechoralarg'a choraras.
Iltimos etsam labingdin jon topay deb, qilma ayb
Kim, Navoiyg'a budur o'lguncha, ey jon, multamas.*

233

*Manga manzil ko'han dayri fano bas,
Yonim ostida eski bo'ryo bas.
Guli zavq elga bog'i aysh arokim
Menga g'am dashtida xori balo bas.
Azaldan chunki qismim rindliqdur,
Qil emdi pandni, ey porso, bas.
Vafo gar qilmasang jonimg'a bore,
Jafoni qilmag'il, ey dilrabo, bas.
Ko'ngul dog'ig'a qo'yman marham, ey ishq,
Anga nevchunki ham dard-o'q davo bas.
Erur bir nukta ishq olam ichra.
Deb o'lmas hargiz andin mojaro bas.
Navo ishq ichra sen top, ey Navoiy
Ki, bizga benavoliqlar navo bas.*

234

*Qilmon ul bebok kesgan na'lni o'pmak havas
Kim, samandi na'lini o'pmak muyassar bo'lsa bas.
Olam ahlig'a yetar faryodu ohim har kecha,
Ohkim, yo'qtur manga olamda bir faryodras.
Uyla kuydi hajr aro jismimki, yo'q andin asar,
Qayda topilsun chu tushti do'zax o'ti ichra xas.
Gar sabuh etsam ne tongkim, sofu sodiq xaylidan,
Bodadek bir hamdamim yo'q, subhdek bir hamnafas.
Jam' etar ovoralarni choklig' ko'nglum uni,
Yo'ldin ozg'anlarni ul yanglig'ki afg'oni jaras.
Gulshani vasl istagan ko'nglum qushig'a tordur,
Charx yuz ming ravzani birla agar bo'lsa qafas.
Bersa ul guldin xabar xohi sabo, xohi shamol,
Desa payg'ambar hadisini xoh Buzar, xoh Anas.
Xirqa uldurkim, kecha kezsang, chu bo'lg'on torig'a
Bog'lag'aylar o'zni gar xud shahna bo'lsun, gar asas.
Ey Navoiy, olam ichra benavolig' ko'rmadi,
Ulki hargiz qilmadi olam elin ko'rmak havas.*

235

Tong emas gar chin yuzinda qahrdin mavjud emas,

*Ko 'zguning chunkim ko 'runmak javhari ma 'hud emas.
Dasht aro ohim sari etkan musofir yuzlanib,
Fahm qilmaskim erur ohim buxori dud emas.
Ko 'ksum ochtim har taraf qildi gumon ul tiflkim,
Lolalar birla bezabmen, dog 'i xunolud emas.
Ishq bozorida savdo ahlig 'a juz naqdi vasl,
Har nafas bir ganj agar uchrrar ziyondur, sud emas.
Vasl ichra demakim ushshoqni rad qildi yor,
Hech kim mendekki, hijronida men mardud emas.
Mayda aksindur ko 'z andin olmasam, soqin, ne tong,
Toki diydor o 'lsa mandin mastliq maqsud emas.
Zarbi ishqidin muzayyandur yuzumning oltuni,
Ey Navoiy, demagilkim sikkai behbud emas.*

236

*Ey, firoqingda hayotimdin menga ozoru bas,
Har dam ul ozordin o 'lmak tilab men zoru bas.
Dog 'u qon ham bo 'ldi ul yuz lolasi hijronidin,
Yo 'qki hajring neshidin ko 'nglum erur afgoru bas.
To dedim bir qatla kufri zulfini tark aylagum,
Kufri aytqandek hadisim bo 'lmish istig 'foru bas.
Olamedur xush junun ichra taxayyul, ey ko 'ngul
Kim, anisimdur tunu kun ul pari ruxsoru bas.
Qon to 'kar yuz nav' ul qotil demangkim boisi,
Xanjari xunrez erur yo g 'amzai xunxoru bas.
Mastkim egri xirom aylar ul oy ham qatl etar,
Qotilim yolg 'uz emastur charxi kajraftoru bas.
Eyki dersen dayri piri xizmatig 'a bog 'la bel,
Uyla xizmatqa maras bilkim, erur zunnoru bas.
Charxdin yoqqon havodis toshlarig 'a har kishi,
Kim panoh istar, erur ul kulban xammoru bas.
Ishq aro rasvolig 'i olamg 'a nevchun bo 'ldi fosh,
Chun Navoiy ishqini qildi senga izhoru bas.*

237

*Dahrdin mehru vafo qilma havas,
Elidin g 'ayri jafo qilma havas.
Yetsa har dam senga yuz muhlik dard,
O 'lsang o 'l, lek davo qilma havas.
Ey ko 'ngul, vasl havas qilding, o 'l
Zorlig 'lar bila yo qilma havas.
Aylagan ishq havas kuch birla,
Yuz tuman dardu balo qilma havas.
Ko 'yi tufrog 'i erur mushki Xito,
Istagan ani xato qilma havas.
Ishq dashtini desang qat' qilay,
Zodi rah g 'ayri fano qilma havas.
Benavolig 'da, Navoiy, o 'lsang,
Bazmi vasl ichra navo qilma havas.*

238

*Ko 'nglum ichra dardu g'am avvalg'ilarg'a o'xshamas
Kim, ul oyning hajri ham avvalg'ilarg'a o'xshamas.
Ne sitamkim, qilsa rahm maxfiy erdi zimnida,
Emdi qilsa har sitam avvalg'ilarg'a o'xshamas.
Demangiz Shirinu Layli oncha bor husn ichrakim,
Xo'blikda ul sanam avvalg'ilarg'a o'xshamas.
Javridin erdi alamlar, emdi tutmish o'zga yor,
O'lmishamkim, bu alam avvalg'ilarg'a o'xshamas.
Ishq aro Farhod ila Majnung'a o'xshatmang meni
Kim, bu rasvoi dijam avvalg'ilarg'a o'xshamas.
Ko'yining ehromidin ko'nglumni man' etmang yana
Kim, anga azmi haram avvalg'ilarg'a o'xshamas.
Ey Navoiy, qilma Jamshidu Faridun vasfikim,
Shoh G'oziyg'a karam avvalg'ilarg'a o'xshamas.*

239

*Har necha kuysam ul oy ko'nglumni paydo aylamas,
Aylasa ham o'lsam ani oshkoro aylamas,
Ishvasidin iltifot ahvolima zohir bo'lur,
Zorlig' ko'rguzsam andoq ishva paydo aylamas.
Jong'a bir kuymoqchadur har kimga parvo qilmog'i,
Yana yuz o'lmakchakim qatling'a parvo aylamas.
Sho'xlug'lar birla sabrim xirmanig'a o't solur,
Husn ila yolg'uz meni-bedilni shaydo aylamas.
Qayda yuzlansam junun hangomasidur xalq aro,
Ul chu yetti ko'z uchi birla tamosho aylamas.
Aylamas to husni bir sendekni olam ofati,
Ishq bir mendekni ham olamda rasvo aylamas.
Men ayog'i tufrog'ig'a naqdi jon aylay nisor,
Ne ishimkim, ul qabul aylar ani yo aylamas.
Naqdi islomim olib bir jur'a tut, ey mug'bacha,
Bo'l ravonkim hech kofir buyla savdo aylamas.
Muddatedurkim, Navoiydur ayog'ing tufrog'i,
Poybo'sung gar topar, ortuq tamanno aylamas.*

240

*Xo'blar ming bo'lsalar, men xastag'a bir yor bas,
Anda mehr atvorining mingdin biri gar bor bas.
Aytmonkim, har vafo qilsam, jafoye qilmasun,
Har vafog'a ming jafog gar aylamas izhor bas.
Har vafog'a ming jafog ham qilsa qilsun, munchakim,
Yor anga mahrumu mahram bo'lmasa ag'yor bas.
Ey visol ahli, siz izzat saririkim, menga —
Hajr ko'yi itlari ollida bo'lmoq xor bas.
Men kimu no'shi labingdin istamak quti hayot,
Aylasa g'amzang sinonni qatl bu miqdor bas.
Ey ko'ngul, g'amgin esang kup quysa soqiy og'zingga
Zarfni, sipqarmag'uncha qilmag'il zinhor bas.*

*Yuz balo kelsa boshingg'a sabr qilg'il, ey ko'ngul,
Yo xaloyiq ixtilotin qil Navoiyvor bas.*

241

*Nigorim dardima nazzora qilmas,
Nazora qilsa dag'i chora qilmas.
Tilab og'zin emas bir damki ko'nglum
O'zini g'unchadek yuz pora qilmas.
Meni g'am dashti ichra ishq iturdi,
O'zin el kuch bnla ovora qilmas.
Ko'ngulni aylagandek zaxm g'amzang
Pichoq, balkim qilich ham yora qilmas.
Meni devona to qilmish ko'ngulga
Nelarkim ul pari ruxsora qilmas.
Ne yersen dahr zolining firibin,
Vafo chun elga ul makkora qilmas.
Navoiydek yuzungga kim solur ko'z
Ki, zulfung ro'zgorin qora qilmas.*

SHIN HARFINING SHO'XLARINING SHAMOYILI «NAVODIR»DIN

242

*Jamoli nurini chekkan tarozu oyu quyosh,
Magar bu birida nur erdi, ul birisida tosh.
Gar oyda tosh emas erdi, quyoshda nurindin
Kudurat ichra qolib oy, munavvar o'ldi quyosh.
Quyoshqa nurki yuqmish hanuz erur ul nur,
Hanuz oy ichra hamul tosh erurki, bo'lmish fosh.
Uruj aqshomi tegrangda oyu kavkalar,
Masih girdida andoqki, bir necha xaffosh.
Yuzi tubon tushubon markabing izig'a malak,
Yer uzra qursni qilg'on kebi gadoy talosh.
Chu qurb qofig'a yetting, yetishmadi Jibril
Ne nav' hudhud Semurg'ila bo'lur yo'ldosh.
Ayog'ig'a chu maloyik boshin qo'ya olmas,
Navoiyo, qo'ya ko'r itlari ayog'ig'a bosh.*

243

*Qo'ymadi shomi xumorim tiyralikdin aqlu hush,
May quyoshin xum sipehridin chiqar, ey mayfurush.
Istamon hud hush, lekin yo'qki hush olg'ay xumor,
May to'la quyg'ilki, aylay mastlig'din tarki hush.
Jomi no'sho-no'sh xushtur ul sifatkim, dayr aro
Boda olib mug'bacha, no'sh aylabon qildursa no'sh.
Un chekib may tut, deb ersam dayr toqig'a sado,
Demakim ham ushbu ma'nini nido aylar surush.
Arbadamdin gar toriqting, soqiyo, tut bodakim,
Bo'lmag'ungdur bo'lmag'uncha masti loyaqil xamush.
Muhtasib ta'zir etar vaqti tanim qildi yalang,
Dayr pirining qulidurmenkim, uldur aybpo'sh.
Gar Navoiy bir ayog', gohi ichar g'am daf'ig'a,*

Zohid andin o'zni g'amgin tutsa ichtek emdi qo'sh.

244

*Do'stlar, ko'nglumni vasl ummidi behol aylamish,
Orzu xayli hazin jonimni pomol aylamish.
Shoh lutfi uzrini qo'lmoq emas mumkinki, shavq
Hushum etmish zoyilu nutqumni ham lol aylamish.
Bas munosibdur bahori vasl aro ko'z yoshini,
Kisvatin qondin xazoni hajrkim ol aylamish.
Zulfi ichra bo'lg'amen pur pechu xamliq tordek,
Za'fliq jismimnikim, hijron yuki dol aylamish.
Har zamon ul yon qilur ko'nglum havokim qush kebi,
Hajr o'qi paykonlarin har yon paru bol aylamish.
Necha kunluk hajri to'fon aylabon ashkim suyin,
Meni ul daryoda kishtibong'a timsol aylamish.
Hajrida onsiz tiriklikdin uyatlig'men, valek
Menda yo'q taqsir, ajal bu ishda ehmol aylamish.
Ul iki lab hajrida maykim, ilojig'a hakim
La'l ila yoqutni mahlulu sayyol aylamish.
Ey Navoiy, hajr mushkil bo'lsa g'am yo'qturki, haq
Shoh lutfin bo'yla mushkillarga hallol aylamish.*

245

*Sabzai xat orazing bog'ini xazro aylamish,
Gulshani ruxsoring o'zga rang paydo aylamish.
Har dam o'lmish xattu la'lingdin yuz oncha oshkor,
Har ne ishkim umrida Xizru Masiho aylamish.
Vah, ne shaydovash yigitdurkim chiqib oliftavor,
Yuz tuman oliftani ishqida shaydo aylamish.
Qomatim yo yuz uza ashkimdin etmish novlar,
Ulki aning kirpikin novak, qoshin yo aylamish.
Ne tamoshodurki yuz ming xalq o'lmish har qachon
Kim, ain el, yo'qsa ul elni tamosho aylamish.
Bo'lmamish paydo meningdek zoru sendek rahmsiz,
Tengri to mehru muhabbat rasmi paydo aylamish.
Ey salomat ahli, butrongkim, meni bir mug'bacha
Dayrdin usruk chiqib bu nav' rasvo aylamish.
Fard bo'lkim ul kishi dunyoda bo'lmish ahli tarx
Kim, fano yo'lida tarki ahli dunyo aylamish.
Ko'p Navoiyning musallou ridosin so'rmakim,
Birni rahni boda, birni boda polo aylamish.*

246

*Shomkim tun pardasinda ayladi ixfo quyosh,
Parda olib yuzdin ul oy ayladi ifsho quyosh.
Yo'qki chun kirdi shabiston ichra zulfi shomidin,
Orazi chun bo'ldi paydo, bo'ldi nopaydo quyosh.
Bazm chun tuzdi jamoli lam'asindin yo'qki sham',
Balki zohir ayladi bir sog'ari sahbo quyosh.
Subhg'a tegru yuzidin ravshan erdi bazmi aysh,*

Uylakim, el xotirig'a kelmadi aslo quyosh.
Lam'ai ruxsoridin qasrida har ayvon aro,
Zarvaraqdin shamsalarmu erdu, bilmon, yo quyosh.
Mast o'lub orazni chun xnlvat aro ildi nihon,
Sarg'arib titrab chiqardi pardadin siymo quyosh.
Ohkim, biz rub'i maskundin chiqib, ko'p bo'lg'usi
Jilvagar to'rtunchi toramdin Masih oso quyosh.
Qilma, ey g'avvos, ko'p ishq ahlining man'ini ko'r
Kim, senu g'alton guhar andishasi ushshoqu yosh.
Bil, Navoiykim, tafovutdur quyoshtin oyg'acha,
Aylasang nazzora ul oy orazidin to quyosh.

247

Husn bog'i ichra qadding sarvi bo'lmog'liqqa tush,
Har havo qilg'an ko'ngul ul qad uza sarv uzra qush.
Umlarkim bo'lg'an overang yetishmish ollinga,
Marhabosig'a ilik sun xud dey olmonkim quchush.
Ko'ksuna g'am tog'ida ishqing balo mismorini
Berkiturda ayladi Farhod metinin cho'kush.
La'li shahdig'a havo qilg'anda, ey jonim qushi,
Gar desangkim topmayin maxlas chibin yanglig'yopush
Ko'yidin bizni chiqarmoqqa, raqibo, yig'ma xayl,
Xasni qavmoqqa nasime bas, emas hojat urush.
Ishrat etkim, charx ollinda tafovut yo'qturur,
Xoh bazm ichra simo'et, xoh kunj ichra tumush.
Dema hajrimdin Navoiy g'amsiz ermas bir zamon,
Istasangkim g'amdin ayrilg'ay aning birla qovush.

248

Ul parivash odamivashlig'lar anlab qildi xash,
Har sarikim bir malakvash bor edi devonavash.
Aytmon jom og'zinga yetkach, mening og'zing'a quy,
Umri jovid istasam basdurki, bo'lsam jur'agash.
La'li hijronida ko'nglum bexud o'lsa qilma ayb
Kim, jarohatdin chu qon ayrilsa tong yo'q bo'lsa g'ash
Yor chun jonimda maxfiydur tafovut io'qturur,
Jilva qilsa zohiran gar ming yog'och, har bir arash.
Chun malohat jon olur husn ichra ani istagil,
Xoh dilbar kishvari bo'lsun Xo'tan, xohi habash.
Soqiyi davron chu oxir to'ldurur paymonamiz,
Emdidin varzishqa o'zni aylali paymonakash.
Ey Navoiy muhtasib dayr ichra kirdi bermasang,
Rahnu maypolog'a bas loyiqtur ul dastoru fash.

249

Mehr emas, gardun yuzung hijronidin dog'o'rtamish,
Oy emas, marham uchun momuq mudavvar aylamish.
Ko'nglum andoq chok-chok o'lmishki, go'yo to'ma deb,
Hajr tig'i itlaringga bir-bir ani to'g'ramish.
Bismil etmish zori ko'nglum saydini qilg'och shikor,

*Ul shikor afkan hazin ko 'nglum bu yanglig' ovlamish.
Lola ro'yum asramay ko 'nglumni gar azm ayladi,
Yodgor andin tunganlar chok ko 'nglum asramish.
Yer yuzin tutqan bahor ayyomi ermas lolazor
Kim, yuzung hijronidin giryon ko 'zum qon yig' lamish.
Dema, soqiy ilgidin sofiymu xushdur yo 'qsa durd?
Har ne andin keldi, ul xushturkim ani tolg'amish.
Gar Navoiy yoridek yo 'q olam ichra, ne ajab
Kim, kezib olamni mahvashlardin ani tanlamish.*

250

*Yuz sihr qilsa kimgaki ellikdin o'tti yosh,
Atfol sahrasi qilur atfoldek maosh.
Ulkim soqol bo'yar havasi tushti boshig'a,
Bo'lmoq soqol qora, ne osig', chun oqardi bosh?
Go'yoki molu jon chin erur negakim qori,
Chun yetti jon talashqali, ul mol etar talosh.
Hojib netar birovki ko'zi bo'ldi munzaviy,
Ev go'shasida dog'i anga hojib o'ldi kosh.
Yuzdan to'kar su ulki ko'zi, og'zi, burnidin,
El ollida oqar sho'lakay birla suyu yosh.
Eykim, yuzung quyosh edi, sarg'ardi shaybdin,
Bilgilki, sarg'arur uyoqur chog'ida quyosh.
Ollingda bas qattiq yo'lu qat'ig'a yo'q guzir,
Gar shoh, gar gado bo'lu gar tundu gar yovosh.
Bilkim, bu yo'lda zod erur a'moli xayru bas,
Yo'q ilmu fazlu mansabu molu urug'-qayosh.
Yuz biymu oqibat ishi ma'lum emas kishi,
Tug'masa erdi yo tug'ubon o'lsa erdi kosh.*

251

*Tun ham kechu yo'l dag'i yiroq, sen dag'i sarxash,
O'lturki dame o'lturali, ey buti mahvash.
Yillar chekibon hajr dame vaslingga yettuk,
Sen dag'i dame zorlaring ko'nglini tut xash.
Manzil dag'i amnu ko'ngul ashobdin emin,
May dag'i erur beg'ashu ruh andin yetib g'ash.
Ma'lum emas tongla kim o'lg'usiyu kim yo'q,
Tinsun qadamingda nafasi necha balokash.
Hayhot bu xilvatda kishi bo'lsa o'larmen,
G'ayr o'tsa xayolimg'a qilur meni mushavvash.
Bir naqsh bu yanglig' menga ko'rguzmadi gardun,
Chehramni qilib qon ila yuz nav' munaqqash.
Qilmadi Navoiyg'a bu iqbolni ro'zi,
Ulkim varaqi qismat uza bo'ldi raqamkash.*

252

*Donai xoli labing ko'nglum qushin rom aylamish
Kim, ani tutqanda jonim rishtasin dom aylamish
Anbarin xattingg'akim, andin kelur bo'yi vafo,*

*Jon fido garchi umidim subhini shom aylamish.
Lablaringdin ruhparvar nutq zohirdur magar,
Ruh qudsi obi hayvoi ichra orom aylamish.
Humrat etmish oshkor ul usruku xunxora ko 'z,
Qon ila mamzuj may go 'yoki oshom aylamish.
Sarvu gulga bog 'aro dermenki aylay jon fido,
Toki jonim qasdi bir sarvi gulandom aylamish.
Chiqti, vah, usruk yana ul kofiri bebokkim,
Har qachon chiqqonda qatli ahli islom aylamish.
Dayrni qilmish ko 'zumga gulsiton, ey mug 'bacha,
Ul mayi gulgunki ruxsoringni gulfom aylamish.
Kom vaqti tarki dunyo aylagan topmish hayot,
Yo 'qsa yetkanda ajal xudkomu nokom aylamish.
Qani rasvoye Navoiydek agarchi ani ishq,
Neknom eldindurur deb, buyla badnom aylamish.*

253

*Go 'yiyo bir-biriga oshiq erur ul ikki qosh
Kim, qo 'yar bir-birisi bir-birining ollida bosh.
Yuzni bir tiftl uchun atfolg 'a maydon yasadim,
Yo 'qsa ne vajhdururkim yugurur yuz sori yosh.
Ulki bazm ichra sochar boshig 'a gul ne bilgay,
Holin aningki falak yog 'duradur boshig 'a tosh.
Qo 'zlaring davrida mujgoningga ul nav 'i hulsum,
Nedurur qilmasalar fitnaning ustida talosh.
Istabon xush zamon mehnatidin, ey soqiy,
Jomima dorui behush ezib qotsang kosh.
Faqr dashtida fano yo 'lig 'a hamrah tilama,
Yo 'l chu ma 'lum emas, qayda topilsun yo 'ldosh.
Ey Navoiy, yuzidin deki ochiq yorug ' erur,
Zulfidin demaki ham tiyradurur, ham chirmosh.*

254

*So 'z demay ikki shakardek labikim band o 'lmish,
Kula olmastin ishi emdi shakarxand o 'lmish.
Ko 'ngluma barcha shikoyat yeri yo 'q, andinkim
Tig 'idin chok esa, o 'qi bila payvand o 'lmish.
Guldin olman ko 'zu islarmen ani nevchunkim,
Rang ila bo 'yi mening yorima monand o 'lmish.
Butun ermas bu ko 'ngul shishasi ahdingdekkim,
Sinmishu har sinuq andin necha parkand o 'lmish.*

*Yuzi birla labini ko 'rsa qilur ko 'nglum za 'f,
Gar ko 'ngul quvvatining mujibi gulqand o 'lmish.
Ul pari to meni devonavu rasvo qildi,
Vahki, Majnun mening ollimda xiradmmand o 'lmish.
Ranja bo 'lma tilab ortuqki erur osuda,*

*Ulki haq, har ne nasib ayladi xursand o'lmish.
Xossa ma'nilarim el qilsa tasarruf qildik,
Kishi farzandi qachon kimsaga farzand o'lmish?
Qovma, ey shayx, Navoiyni eshitmas deb pand
Kim, sening panding eshitmaslik anga pand o'lmish.*

255

*Vafodin cheksa bosh ul sarvi mahvash,
Ajab ermastur o'lmoq sarvi sarkash.
Zamona ablaqi qolg'an ravishdin,
Ul oshubi zamon sekretsa abrash.
Kecha zulfungni tush ko'rdum parishon,
Bu kundur xotirim asru mushavvash.
Jahon qo'zg'oldi ofat sarsaridin,
Yigit joning uchun otlanma sarxash.
Maqomirvash harife ko'nglum olmish
Ki, g'ash qilg'on soyi ko'nglum qilur g'ash.
Ko'ngul vahdat mayining jomi ermish,
Bu sog'ar soda yaxshi, yo'q munaqqash.
Navoiyning jununin ayb qilmang
Kim, ani telbaratmish bir parivash.*

256

*Necha oh ursam bo'lur ko'zdin bag'ir xunobi fosh,
Esnamak bu ersa ko'zda ne ajab ul nav' yosh.
Ey pariy, atfol toshi dema bu majnung'akim,
Charx zulmi yog'durur boshim uza har lahza tosh.
Suda andoqkim quyosh aksi tushar, go'yo erur,
Obgun charx ichra ul ruxsorning aksi quyosh.
Gar kabutardek emas tutmoq uchun ko'nglum qushin,
Nevchun ochmish qulochin har taraf ul ikki qosh.
Tund erur ul butki, qo'ymishmen boshimni o'llig'a,
Qiblag'a bosh indururga menda yo'qtur ikki bosh.
Bo'lma kun qursin tilab aflokdek sargashtakim,
Bir fatiri xom ila oson o'tar har kun maosh.
Olg'ali ko'nglin Navoiyning taloshur xo'blar,
Shohlar andoqki bir mulk uzra qilg'oylar talosh.*

257

*Ishq ichinda juz o'lum mushkilkn, bo'lg'an bizga ish
Kim, bo'lubtur jon bila g'amzang aro borish-kelish.
Qon oqar har yon tanimdinkim firoq ayyomida,
Qo'ymadim uzmay taabdin har qayon urg'onda tish.
Ko'yida mash'al yurutkandek ko'rindi tongg'acha,
Ul xud o'tlug' zor sargardon menning ko'nglum emish.
Kecha oy davrida ikki sa'd kavkab ko'rmagan,
Ko'r yuzu ikki qulog'i durlarin kiyganda kish.
Za'fliq sargashta jismimdin ajab yo'q chiqsa o't,
Chunki o't zohir qilur ko'p davr topqondin qamish.
Dahr issig'-sovug'idin gar farog'at istasang,*

Obi otash rangni qo'yma ilikdin yozu qish.
Ey Navoiy, chobukungning istasang pobo'sini,
Bo'ynunga ip toqmoq ummidi bila itdek erish.

258

Zulfig'a har yon girih tushkan erur bas turfa ish,
Necha yerda telba ko'nglum qasdig'a bel bog'lamish.
Ravshan aylar shu'la ustidin ko'rungan dudni,
Mahvashim egnida oltoyi bila boshida kish.
Yori jonim qasdig'a har damki tishlar la'lini,
Mahkam aylarmen, fig'on qilmay debon, bag'ring'a tish.
Zori jismimg'a, ne tong, sargashtalikdin tushsa o't,
O't ayon aylar ilikda davr ko'p topqon qamish.
La'lidin jon olg'ali bording, kelibsen jon berib,
Ey ko'ngul, mardona bording ul borishqa bu kelish.
G'arrai husn o'ldung, ey gul, bilmading bu bog'aro,
Har bahori kelsa andin so'ng xazoni bor emish.
Qon isi keldi Navoiy nazmidin, ermas ajab
Kim, bag'ir qoni bila ko'nglida topmish parvarish.

259

Kuydumu toptim ko'ngulni o'tg'a solg'ondin bu ish,
Yo ko'nguldindur menga yo ko'nglum olg'ondin bu ish.
Va'dai mehr etting oxir, har ne el qilsa xayol,
Kelgay, ammo kelmagay sen ahdi yolg'ondin bu ish,
Der emish ko'ngli to'la shikvam mayidin bo'lmish oh,
Qayda kelgay men kebi ko'ngli usholg'ondin bu ish.
Andin ayru o'lmayin ko'rganda jon qildim fido,
Qilmangiz tahsinki, qilmishmen uyolg'ondin bu ish.
Telba ko'nglum qochsa savdo dashtig'a ayb etmangiz,
Qildi g'am zindoni ichra ko'p qabolg'ondin bu ish.
Garchi muhlik ishq aro tushtum, ko'zumni ham o'yung
Kim, boshimg'a keldi ko'z ul sori solg'ondin bu ish.
Gar Navoiy hajr aro o'lturdi o'zni yo'q ajab,
Qildi yori naslidan novmid qolg'ondin bu ish.

260

Menmudurmenkim quyosh kulbamni ravshan aylamish,
Obi hayvon zulmatobodimni gulshan aylamish.
Yuz falakcha topsa rif'at bayti vayronim, ne tong,
Yuz quyosh chunkim bu vayronimni maskan aylamish.
Ko'z tegurmang, ey parilarkim, ko'zum sarchashmasin,
Ul pariyu huri rizvon rashki ma'man aylamish.
Mundin o'tmas do'stluq garduni dushman shevadin
Kim, o'zin dushmanlarim qasdig'a dushman aylamish.
Mehrni bilmas edi nomehribonim, shukr erur,
Gar bu fan ta'lim anga davroni purfan aylamish.
Shevan erdi qismatim hijron tunidin go'yiyo
Kim, qora kiymish mening rashkimga, shevan aylamish,
Ey ko'ngul, faryod ila ram berma, gar vayronima,

*Chug‘z yanglig‘ toyiri davlat nishiman aylamish.
Baxti jovid ushbu bo‘lg‘aykim ko‘zum surtarga charx,
Itlarining yo‘li tufrog‘in muayyan aylamish.
Ey Navoiy, yo‘q ajab, gar charx o‘z davronida
Mehr birla bir qorarg‘on ko‘zni ravshan aylamish.*

261

*Labingni so‘rg‘ali muhri sukut og‘zima tushmish
Ki, ul shakkar bila ernim biri biriga yopushmish,
Hayotim andin ekinkim chiqarg‘a quvvati yo‘qtur,
Zaif jonki labing hajridin og‘izg‘a yovushmish.
Yuzung xijolatidin arg‘uvong‘a tushti tag‘ayyur,
Daraxti rangidin anglar kishiki qoni qurushmish.
Quloq durig‘a xaridor edi yuzung ajab ermas,
Nashot el orakim Zuhra Mushtarig‘a qovushmish,
Hayot mulkidin etmak safar ne mumkin angakim,
Kelib vatang‘a safardin nigori birla quchushmish.
Ne bok pok ko‘ngul sari charx solsa kudurat,
Zulol ko‘zgusini soya tiyra qilsa ne tushmish.
Navoiyo, dema ishqing so‘zin chiqarma og‘izdin,
Yoshurmog‘im ne osig‘, chun xaloyiq og‘zig‘a tushmish.*

262

*Mayki la‘lidan tomizdi ul nigori bodano‘sh,
Go‘yiyo, jon topqanidin tushti tufroq ichra jo‘sh.
Ishva birla betahammul qilmasa ul mug‘bacha,
Nevchun dayr ahlidin bir lahza kam bo‘lmas xurush,
Raz qizi beboklikdin qilsa uryon xalqni,
Dayri piri zayli ehson birla keldi pardapo‘sh.
Lali mayning javhari ruh o‘ldi, chun har qatrasi,
Go‘yi e‘jozi Masiho zohir aylar mayfurush.
Mastlig‘din elga yuz so‘z der, vale bir so‘z desam,
Ko‘z yumub ham mastlig‘ birla o‘zin aylar xamush.
Turmadi shayxi riyoiy, chun yetishti piri dayr,
Qochmayin Iblis netsun, chun nuzul etti surush.
Ey Navoiy, demakim, jonu ko‘ngulni naylading,
Ikkisin qildim fido, chun bodano‘shim tutti qo‘sh.*

263

*Surohi to mayi la‘ling visolin orzu qilmish,
Ani bu orzu devonai jo‘lidamo‘ qilmish,
Chibinlar shakkari la‘lingda yo‘q jon qushlaridurkim,
Su ichmaklikka hayvon chashmasi uzra g‘ulu qilmish.
Adamdur ul og‘izkim xurdabini aql topmaydur,
Vujudin garchi ul qatlim ishida guftugo‘ qilmish.
G‘aming jon pardasin chok aylagach, gardun, ne yanglig‘kim
Labing oritting aning rishtasi birla rafu qilmish.
Ko‘ngulkim tashnai la‘li labingdur, vahki, su etmas,
Anga garchi visoling va‘dasi bag‘rimni su qilmish.
Labing yetkan qadah taryoqidin yetkurgil, ey soqiy*

*Ki, hajr achchig 'lig 'i jomim aro mayni og 'u qilmish.
Visoling no 'shi birla o 'zgalarga no 'shi jon bo 'lkim,
Navoiy joni muhlik hajr neshi birla ho ' qilmish.*

264

*Shabistonimda jom ichra yuzung aksi charog ' o 'lmish,
Charog 'img 'a va lekin jom zarfu boda yog ' o 'lmish.
Diram uzra diram to 'kkan kebi pinhon xirad ahli
Girihlik ko 'nglum ichra ishqdin dog ' uzra dog ' o 'lmish.
Iloj aylay desang, qo 'y islayin sebi zanahtoning,
Mengakim sunbulung savdosidin za 'fi dimog ' o 'lmish.
Ko 'zung nargis, uzoring gul, qading sarvu soching sunbul
Buzug ' ko 'nglum xayolidin bularning turfa bog ' o 'lmish.
Ne qilsang emdi qil ko 'nglumgakim, toroji ishqingdin,
Shikibu ilmu aqlu zuhdu taqvodin farog ' o 'lmish.
Ajab Farhod erur shirin labing shavqida ko 'nglumkim
Anga paykonlaring metinu ishqing qofi tog ' o 'lmish.
To 'la quy jomi gardunvashqa may, ey soqiya mahvash
Ki, g 'am xaylini g 'arq aylar tengsiz bu nav ' ayog ' o 'lmish.
May ichkim, dardu g 'am bir lahza sog ' o 'lmoqqa qo 'ymaydur,
Anikim, bu ko 'han mayxonada bir lahza sog ' o 'lmish.
Navoiy tiyra shomin kavkabi ashki qilur ravshan,
Bu yulduzlar anga go 'yoki durri shabcharog ' o 'lmish.*

265

*Qaysi vodiym kim tanimni ashk sayli surmamish,
Qaysi tog ' avjig 'akim mavji boshimni urmamish.
Qaysi hijron shomikim har lahza hijron sarsari,
Bir-bir avroqin falakning har taraf sovurmamish.
Qaysi damkim xotiring 'a chun o 'tub gulzori vasl,
G 'unchadek ko 'nglumda hijron yuz tikon sindurmamish.
Qaysi hijron dashtikim qasding 'a tortib g 'am sipoh,
Ul cherikning o 'tin ohim shu 'lasi yondurmamish.
Qaysi bir majliski, may tobiyu oraz barqidin,
Elga o 'tlar solib, ul qotil meni kuydurmamish.
Qaysi birga olam ahlidinki qildim jon fido,
G 'ussa olam-olam o 'tlug ' jonima yetkurmamish?
Ey ko 'ngul, dayri fano azmi muborak azm erur,
Qo 'y qadamkim, topqon ul yo 'lni vatanda turmamish.
Dayr pirining qulimenkim, xarobot ahlidin
Necha ko 'rmish jurm alarning yuziga kelturmamish.
May tutub ko 'nglumni tindur bir zamon, ey mug 'bacha
Kim, zamon bedodi ani lahzai tindurmamish.
Zulfaro asra Navoiy ko 'nglin eldin istama,
Telbani band ichra zoming 'a kishi topshurmamish.*

266

*Telbalik sensiz, ey pari, menga ish,
Ko 'ksuma tosh urarmen, egnima tish.
Naxli ayshim qo 'ngordi uyla g 'aming*

Kim, makonida qolmadi qirtish.
Novaking kasrati ko'ngul ichida,
Uylakim naysiton ichinda qamish.
Yo qoshing birla qildi chun da'vi,
Qatl uchun bo'g'zig'a solildi kerish.
Zulfu jismingg'a rangu nozukluk,
Ko'rinur ul sifatki, qoqumu kish.
Ne uchun bo'ldi la'lgun ashkim,
Gar yurak qoni ermas anda qotish.
May ko'p ichsam ajab yo'q, ey soqiy,
Qon yutarlarda qilmisham varzish.
Bargi gulkim sochildi ko'yi aro,
Ul mening pora-pora ko'nglum emish.

267

Orazing hijronidin kelmas manga gulzor xush,
Gulsiz andoqkim emas gulbunda yuz ming xor xush.
Xastadur ko'nglum ko'zungdin uylakim mumkin emas,
Lablaringdin sharbat olmay bo'lg'ay ul bemor xush.
Ko'yida vayronaye topib yiqildimkim, kelur
Qasri jannatdin menga ul soyai devor xush.
Ko'yidin man' aylar erdim chun o'larmen, ey ko'ngul,
Emdi berdim ruxsating, har qayda borsang, bor xush.
Har kishi maqsadg'a bir sarrishta istar, ey faqih,
Subha gar xushtur sanga, bordur manga zunnor xush.
Hirqavu zuhdu riyo ahlig'a xushtur xonaqah,
Lek aning rag'mig'a keldi kulbai xammor xush.
Ey Navoiy, may bila xush tut o'zungnikim, emas
Bu fano dayri aro bo'lmoq dame hushyor xush.

268

Oshiq o'ldum, bilmadim, yor o'zgalarga yor emish,
Olloh-olloh, ishq aro mundoq balolar bor emish.
Qaddig'a el mayli bo'lg'ondin ko'ngul ozurdadur,
Ul alifdin zorlarning hosili ozor emish.
Elga novak urdi, men o'ldum, erur bu turfakim,
Jonim etkan resh el bag'rig'a kirgan xor emish.
Rishtakim muhlik yaram og'zig'a tiktim, angladim
Kim, kafan jinsi qirog'idin suvurg'on tor emish.
Ko'yi devoridin og'riq tang'a tushkon soyadek,
Seli g'amdin emdi soya o'rnig'a devor emish.
Jong'a taxvif ayladim tig'i halokidin aning,
Bilmadim, bu ishtin ul o'lguncha minnatdor emish.
Ey Navoiy, xo'blarni ko'rma osonlig' bila
Kim, birovkim soldi ko'z, uzmak ko'ngul dushvor emish

269

Menga emdi sarv ila gul muddaosi qolmamish,
Sarv bo'yluq guljabinlarning havosi qolmamish.
Uyla buzmish mehnatu g'am xayli ko'nglum kishvarin

*Kim, nashot anda sig'ing'uncha fazosi qolmamish.
Men baliyat ichramen, el shod, go'yo charxning
Emdi dard ahlig'a yetkuncha balosi qolmamish.
Yorkim qilmas jafozu javr ermas rahmdin
Kim, manga ko'rguzmagan javru jafosi qolmamish.
Baski har torin balo atfoli uzdilar chekib,
Vahki, uryon jism uza mehnat palosi qolmamish.
Gul chog'i bog'ingg'akim yo'l bermading, ey bog'bon,
Chinmudur day bo'lg'ali derlar safosi qolmamish.
Ey Navoiy, gar vafosi qolmamish aning sanga,
G'am yemakim, anga ham husni vafosi qolmamish.*

270

*Ko'ngulni bu kecha bir oy xayoli muftalo qilmish
Ki, uyqu xaylini ko'zlar savodidin jalo qilmish.
Ko'ngulga toza qo'yg'on dog'lardinmu savod o'lmish,
Yo'q ersa hajr dudidin falak yuzin qaro qilmish.
Vujudim xirmanin o'rtarg'a bir barqi balo urmish.
Ko'zumga hajr ilgi kojidin har o'tki choqilmish.
Vafosizliq muhabbat ahli oridur xusho, ulkim,
Hayoti naqdini bir qotil ollinda fido qilmish.
Ayog'i tufrog'ining qiymatin jonlar degan hayhot,
Hayot iksirini tufrog' birla teng baho qilmish.
Gadolig' aylamish yillar ko'zum ul xo'blar shohi,
Qachon bir ko'rguzub oraz, aning komin ravo qilmish.
Visol istar esang qochma baliyatdinki, ko'rguzmish
Niyoz ahli vafo, har necha noz ahli jafo qilmish.
Tarab jomini tutmas dayr piri bo'lmayin foniy,
Birov bu fayz topmishkim yerin dayri fano qilmish.
Navoiy benavo bo'lkim azal qassomi qilg'onda —
Xaloyiqqa navo taqsim, bizni benavo qilmish.*

SOD HARFINING SANAMLARINING SIYTI «NAVODIR»DIN

271

*Birovki dayr sori zohir ayladi ixlos,
Burung'i naf'i bukim xonaqahdin o'ldi xalos.
Xalos istasang andin ayon qil ixlosing
Ki, yo'q kishiga xalos etmayin ayon ixlos.
Avom zohiridek qilmag'ang'a zohirini
Muyassar o'lmadi botin ishi nechukki xavos.
Birovga xos inoyat bu yo'lda om o'ldi
Ki, om suvrati birla o'zini ayladi xos.
Simo' vajd ila gar bo'lmasa muassir emas
Ki, kulgu boisidur qilsa fil o'zin raqqos.
Baqo durin tilabon terga g'arqaliq ne osig',
Budur toparg'a fano bahri ichra bo'lg'avvos.
Navoiy, istasa qatling habib, sen yana o'l
Ki, ishq tig'i shahidig'a buyla keldi qasos.*

272

Husn oyatiki keldi yuzung qissasida nas,
Tong yo 'q, desamki sha 'nidadur ahsan-ul qisas.
Mushafni o 'rtadim deding o 'tluq uzor ila,
Ko 'nglum qabul qildi kaloming nachukki nas.
Ko 'nglum qushini tig 'i g 'aming qildi chok-chok,
Bilman ko 'ngulni qushmudurur emdi yo qafas.
La 'ling nigini sharhidadur go 'yiyo fusus,
Har juzvida nishonai vaqf ayladi bu fas.
O 'ldumki, qatlinga nega ushshoq bo 'ldi xos,
Tirguzdi buki yona meni aylading axas.
Taqvii ishq aro chu azimat tilar ko 'ngul,
Avval kerakki, bir taraf etsang bori ruxas.

273

Qatl uchun elga chu ta 'mim ila berding tanqis,
O 'lgum erdi meni gar qilmasang erdi taxsis.
Hirsi ul sho 'xning el qatlig 'a bordur oncha
Ki, ajal hojat emas aylamak ani tahrir.
Hajrdin ishq o 'tida topmadi ko 'nglum maxlas,
Garchi o 't birla bo 'lur qalbg 'a bermak taxlis.
Yor hajrig 'a davo guldin emaskim, bermas
Kimsaga Yusuf isi qon aro har pora qamis.
Garchi bildimki haris o 'ldi jahonda mahrum,
Bo 'lmamoq mumkin emas yor visoliga haris.
Qil fano darsi aro o 'zni mulaxxaski, emas
Sud kashfida bu ma 'nining o 'qumoq «talxis».
Yordin ayru Navoiy o 'ziga istar o 'lum,
Ey ajal, joning uchun berma anga ko 'p tanqis.

274

May meni qildi riyoyi porsoliqdin xalos,
Porsoliq yo 'qki, ujbu xudnamoliqdin xalos.
Xonaqah ahli yo 'luqsa mastlig 'din taniman,
Shukrkim, bo 'ldum alarg 'a oshnolig 'din xalos.
Ishq xilvat kunjidin soldi meni mayxonag 'a,
Qildi zindon go 'shasida mubtalolig 'din xalos.
Dayr piri jur 'asin topmayki, uldur shohliq,
Dayr aro gar orzu qilsam gadoliqdin xalos.
Ey jafogar, bir vafo qilkim ikovlon bo 'lg 'abiz,
Men jafo chekmaktinu sen bevafoliqdin xalos.
Soqiyo, hajru xumor ichra yetibmen jonima,
Bir qadah birla meni qil bu oralig 'din xalos.
Ey Navoiy, benavo istab seni dildoru sen,
Gar navo istarsen, o 'lma benavolig 'din xalos.

275

Kishiga bersa g 'amu mehnati davron tanqis,
Yaxshiroqkim anga bergay g 'ami hijron tanqis.
Bersa tanqis g 'ami hajr dog 'i oncha emas
Kim, berur rashk bila g 'ayrati jonon tanqis.

Istasam o'qini ko'ksumda budur vahmimkim,
Topmag'ay tiyra ko'ngul habsida jonon tanqis.
Men urub po'ya junun dashtida, lekin ne osig'
Kim, erur ko'ngluma g'am chohida pinhon tanqis.
Ko'yidin raxti safar bog'lasa ag'yor ne tong,
Bog'u gulshanda ko'rar g'uli biyobon tanqis.
Charxdin za'fim ila bo'lsa malolim ne ajab,
Ko'rar ul Zol bila Rustami doston tanqis.
Ey Navoiy, bas erur telbalik emdi, berma,
Ul parivashqa chekib nolavu afg'on tanqis.

ZOD HARFINING ZAMIRON BUYLARINING ZIYOSI «NAVODIR»DIN

276

Qila olg'oncha riyo ahlidin etkil i'roz,
Yaxshiroq sidq ila osiki, riyoliq murtoz.
Mujrimi sodiq erur uzr bila qobili fayz,
Mu'jibi zuhdqa bo'lmas mutajalli fayyoz.
O'zhlukung salbidin axloqi zamimingni ketur
Kim, ketar mushil ila necha muxolif amroz.
Bosh oqardi, ko'z oqardiyu oqarmas ko'nglung,
Tiyrasen har nechakim tutti savodingni bayoz.
Chek riyozat vale ish o'rnida tutma anikim,
Bu riyozatdurur, ulkim evazi keldi riyoz.
Barcha ish vaqtida haq bo'lsa keraktur g'arazing,
Bu g'arazdin chu bo'lur daf' kerakmas ag'roz.
Ikki barmoqqa tutar siymni miqroz kebi,
Faqr torin dog'i qat' etkuchidur ul miqroz.
Har ne ollingg'a kelur haqdin erur chun oriz,
Bas tahammul qilibon aylama har dam i'roz.
Jahl aybini Navoiy netibon yoshurg'ay,
El ko'zi ochiq erur, gar o'zi etkay ig'moz.

277

Istasam bo'se labidin, jon tilar jonon evaz,
Ko'ngli birla desa jonon ozdurur yuz jon evaz.
La'lin og'zimg'a olo olmon, ayog'i tufrog'in,
Topsam etmon maks agar jon istasa jonon evaz.
Poybo'si ham emas haddim ayog'i tufrog'i,
Gar muyassar bo'lsa jon bermak bo'lur oson evaz.
Itlarining xoki poyin ko'rgali ham rozimen,
Gar tilar oldik qaroru hushu xonumon evaz.
Vasli gar bo'lmas muyassar, yuz tuman jonu jahon,
Gar berilsa o'truda bermak emas imkon evaz.
Soqiyo, tut la'lgun may bahridin zavraq bila
Kim, erur bir jur'asig'a naqti bahru kon evaz.
Ey Navoiy, ishq tarkin aylagil, nevchunki, men
Vasl uchun jon berdimu bo'ldi manga hijron evaz.

278

Orazingdur oftobi olamorodin g'araz,

*Jonfizo nutqingdur anfosi Masihodin g'araz.
Ochmag'aymen ko'z meni devona husnung bo'lmasa,
Har pari paykar jamolig'a tamoshodin g'araz.
Uq tikilsun ko'zlarimga bo'lmasa o'qdek qading,
Bog' aro har dam havo'i sarvi ra'nodin g'araz.
Shomi hajrim zulfi mushkinindin o'lsun tiyraroq,
Gar emas ko'nglumda zulfung mushki sarodin g'araz.
Jon berib la'limni istardim, g'araz nedur dema
Kim, base zohirdurur, jono, bu savdodin g'araz.
Dardu mehnat chekmakimdin qasdim aning ko'yidur,
Ka'badur solikka qat'i ko'hu sahrodin g'araz.
Ey Navoiy, yorning mehru vafosin istama,
Qilmag'an bo'lsang ko'ngulga zulmu bedodin g'araz.*

279

*Gar budur qomati ra'no bila zebo oraz,
Sarv bo'y chekmasu ochmas guli ra'no oraz.
Orazin sabzag'a har gulshan aro surtarmen,
Sanga to sabzai tar ayladi paydo oraz.
Toqatim yo'q iki o't birla meni o'rtarga,
Otashin la'l manga ayla ayon yo oraz.
Parda yopqilki, xating ayladi behol meni,
Men xud o'ldum qila olmasqa tamoshu oraz.
Orazimni bir ayoq birla qizort, ey soqiy,
Necha surtay ayog'ingg'a meni rasvo oraz?!
Oyg'a gulguna magar surtti mashshotai charx
Yo sanga maydin erur gul kebi hamro oraz.
Ey Navoiy, tilasang davlati boqiy topmoq,
Olmag'in dayri fano yo'lidin aslo oraz.*

TE HARFINING TANNOZLARINING TAROVATI «NAVODIR»DIN

280

*Desangki, faqr tariqini aylayin mazbut,
Kerakki, zuhd riyo birla qilmasang maxlut.
Bu yo'lda shart fanodur agar qadam qo'ysang,
Kerak bajoy ketursang nekim erur mashrut.
Qishiki zohiri oshuftadur zamirig'a boq,
Basoki ma'ni erur poku lafz nomarbut.
Qo'ngul sahifasidin raf' qil xavotirni
Ki, safha zoyi' o'lur chun chibin qilur manqut.
Desang o'zumdin itay g'ayr suvratin isqot,
O'zungdin ayla burun o'z'lukungni-o'q masqut.
Fano riyozatida qaddin aylagan chavgon,
Qoshida go'ycha yo'qtur bu gunbadi maxrut.
Navoiyo, der esang tongla bo'lmayin maqbuz,
Bu kun jahon eliga o'zni aylagil mabsut.*

281

*Qildi botil mehrdin har necha qildi yor shart,
Shart ko'p buzdi nedinkim ayladi bisyor shart.*

*Sharti mehr aylar bukun andoq unuttur tonglakim,
Hargiz etmaydur degaysen ul pari ruxsor shart.
Ko 'yida kim poybo 'si birla izzat istasa,
Bordur anda aylamak tufrog 'dek o 'zin xor shart.
Ayladi sharti vafo, lekin qachon bor e 'tibor,
Mastliqdin har ne qilsa kofiri xunxor shart.
Ishq tarkida qilib ko 'p shart buzdung, ey ko 'ngul,
Ishki qilmoq mumkin ermas, qilmag 'il zinhor shart;
Dayr piri xidmatig 'a, ey ko 'ngul, bel bog 'lading,
Balkim ushbu bog 'lamoqqa bor edi zunnor shart.
To tirikmen tarki ishq etmay debon shart ayladim.
Shart qilg 'on ayladik bore Navoiyvor shart.*

282

*Oy yuzung ko 'zguvu atrofini tutqan zang xat,
Ne yarashibdur ul oy davrig 'a minorang xat.
Sabzai tardekki sudin bosh chiqarg 'ay lutfi bor,
Orazingdinkim, chiqarga aylamish ohang xat.
Maydin o 'lsa orazing gulgun, bo 'lur xattingg 'a zeb
Kim, topar chun safha gulgun bo 'ldi o 'zga rang xat.
Uylakim marg 'ulalar ko 'rguzdi ul mehrob uza,
To 'tiyodur xirmanig gul uzra urg 'an chang xat.
To qamar davrida ne ofatlar o 'lg 'ay oshkor,
Buylakim, ul yuzda aylar fitnavu nayrang xat.
Chiqqali xat elni qatl aylar chiqarmish, go 'yiyo
Xalqning qonig 'a ul xunrez sho 'xi shang xat.
Husn mulkida shah ul yuz chatr mushkin bo 'ldi qosh,
Ne ajab, bo 'lsa zumurraddin anga avrang xat.
En ko 'ngul, sof ayla safhangni tilar bo 'lsang uruj:
Kim, nabig 'a ordur bilmoq savodu nang — xat.
Sabzavu gul sari mayl etmas Navoiy xotiri,
To chiqarmish yuz uza ul sho 'xi sabzarang xat.*

283

*Xollarining nuqtasidin topti zeb ul turfa xat,
Garchi xat uzra bo 'lur bir nuqtavu bo 'lmas nuqat.
Yuz uza xattin nazzora aylagil gar ko 'rmading,
Ey ko 'ngul, kun safhasida tun savodi birla xat.
Hajr shomi oyni ruxsoring sog 'insam qilma ayb
Kim, basar hissi qorong 'u kechada qildi g 'alat.
Sarv chun asru biyik, savsan bag 'oyat past edi,
Qomating xayrul-umur oyinidin topti vasat.
Sayli ashkim ro 'di ikki bo 'ldi olam mulkini,
Go 'yiyo olam erur Bag 'dodu ashkim sayli Shat.
Tavsani himmat bila qat ' aylagil dashti fano,
Yo 'qsa bu yo 'lda bo 'lubtur tavsani gardun saqat.
Ey Navoiy, may bati qonin oqiz bazm ichrakim,
Gar kabob aylar va lekin elni mast aylar bu bat.*